

35 28

X

August Bebel

□ □
□ □

□ □
□ □

Pois seijova sotaväki
lajaan
Kansanpuolustus

□ □
□ □

□ □
□ □

Tampereella 1906,
M. V. Vuokukan kustannuksella

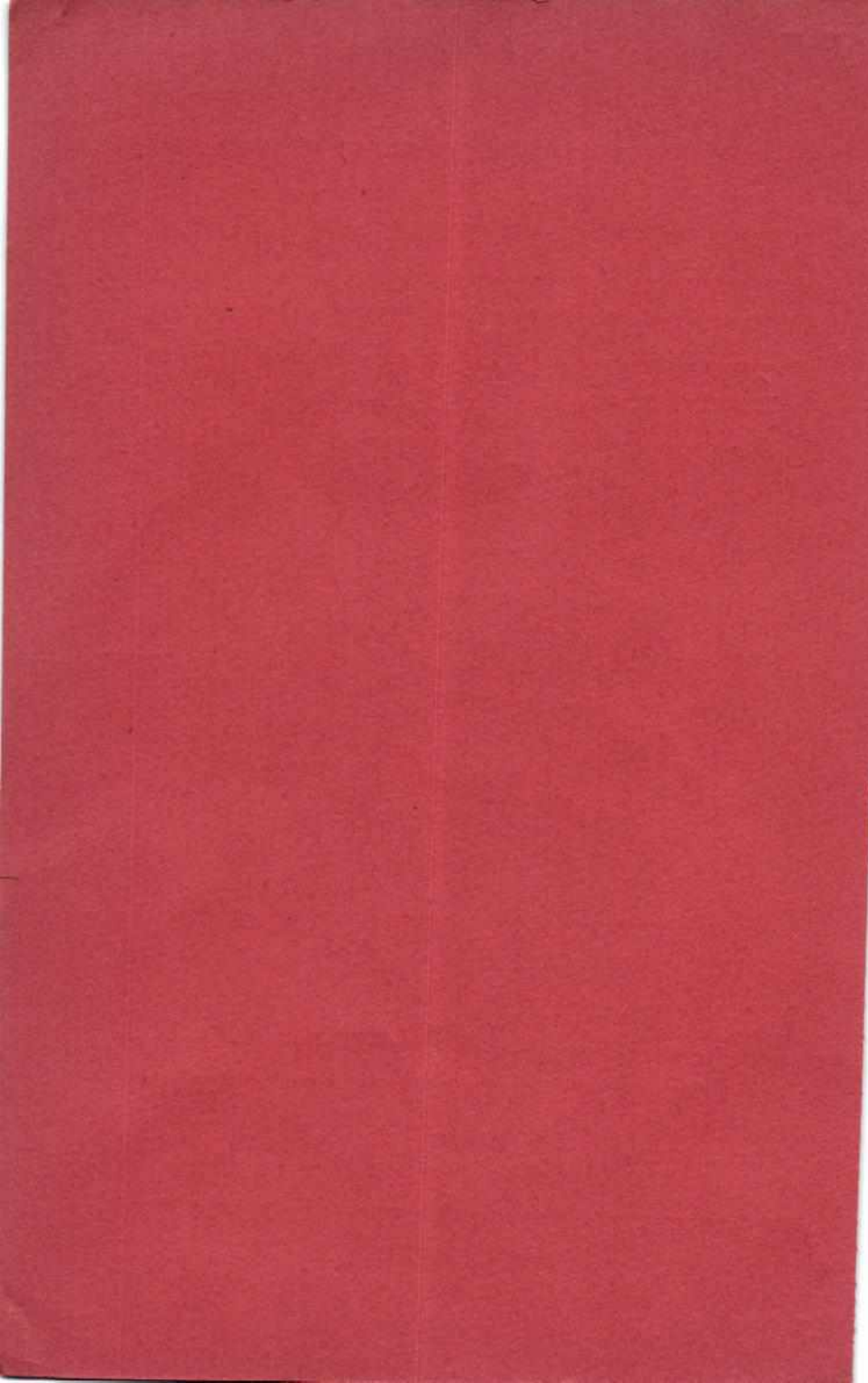
□ □
□ □
□ □

□ □
□ □
□ □

Hinta 75 penniä

5967

AUGUST BEBEL.

Pois seisova sotaväki,

sijaan

Ransanpuolustus!

Suomentanut

Hannes Ryömä.

Tampereella, 1906.
M. V. Vuolukan kustannuksella.

1906

Pois erisovs solaväri

1906

Ranssindruolustal

1906

1906

Tampere, 1906.

Tampereen Työväen Osuskirjapaino r. 1.

I.

Johdanto.

Meri- ja maavarustukset ovat käyneet viimeisten vuosikymmenien kuluessa kaikissa Europan suurvalloissa niin hirvittävän suuriksi että lukemattomien huullilla kaikissa kansankerroksissa ja puolueissa liikkuu tuskallinen kysymys: mitä tästä on tuleva, mihin on tämä päättyvä? Ei hoideta vaikutusvaltaisissa valtioissa, olivat ne sitten n. s. sivistysvaltioita tai puolivillejä valtioita, mitään valtion laitosta sellaisella huomiolla, niin, voipa melkein sanoa, sellaisella rakkaudella ja huolellisuudella kuin meri- ja maasota-laitoksia. Tuskin millään muulla alalla on tiede ja teknika niin innokkaasti työskennellyt tehdäkseen uusia löytöjä ja keksintöjä kuin ihmissurmauskoneiden alalla, olkoon sitten kysymys aseista ja laivoista tai linnoitus- ja suojelulaitoksista. Ja mihinkään muuhun valtion tarkotukseen eivät niin hyvin hallitukset kuin kansaneduskunnatkaan myönnä yhtä kernaasti käyttövaroja, niin, vieläpä hyvin runsaita sellaisia. Kaikki muut valtion tarkotukset tulevat vasta toisessa tai kolmannessa sijassa. Usein ei ole käytettävänä aivan välttämättömimpiäkään varoja tärkeimpiin edistystarkotuksiin, kuten kansanvalistustyöhön, uusien ja parempien kulkuneuvojen hankkimiseen, — näihin kyllä, jos niitä samalla voidaan käyttää sotatarkotusten palvelukseen, — maanviljelyksen parantamiseen, tieteen ja taiteen kohottamiseen, kansan terveydenhoitoon, työväensuojelukseen, oikeudenkäyttöön j. n. e., koska sotavarustukset nielevät kaikki kokoonsaadut varat. Näyttää kuin uuden-aikaisen valtiolaitoksen ylevimpänä tehtävänä olisi saa-

vuttaa korkein täydellisyys maa-armeijan ja laivaston varustamisessa ja että tämän tarkoituksen ohella olisi kaikki muu sivuasiana tai hätätarvetta.

Jokin uusi tai parannettu murha-ase, uusi laivalaji sotatarkoituksia varten tai jokin hävitysväline, kuten uudenlaatuinen ruuti, uudenlainen kuula, uudenlainen räjähdysaine saavuttavat, heti kun ovat tulleet tunnetuksi, valtion ja sotajoukon johtajien oikein liikuttavan huomion ja niitä tutkitaan sellaisella huolellisuudella, kuin olisi kysymys suurimmasta hyvästä ihmis-kuntaa kohtaan.

Tuskin millään muulla julkisen toiminnan alalla olemassa niin räikeätä ristiriitaa todellisuuden ja lauseparsiens välillä kuin sota-alalla. Uskonto, tapa, siveys ja ihmisyyss mainitaan yhteiskunnallisen toiminnan ja valtiollisen elämän perusteiksi, mutta vastakkaisesti tämän kanssa vedotaan lakkaamatta raaimpiin ja epäinhimillisimpiin vietteihin ja elätetään niitä kaikin voimin, että voitaisiin ne muuttaa määrättyinä silmänräpäyksenä vastaaviksi teoiksi.

Koko historian kokemus väittää, että yhteiskunnallisen ja valtiollisen pahan täytyy ensin saavuttaa korkeimman huippunsa, ennenkuin se joutuu alennustilaansa ja lopuksi häviöön. Jo viidenkymmenen vuoden ajan ovat valitukset lisääntyvästä, kaikkea vallitsevasta sotilasvallasta käyneet yhä äänekkäämmiksi, ilman että pienintäkään muutosta olisi tapahtunut. Päin vastoin. Kaikkien nykyaikaisten valtioiden kehitys tällä aikakaudella todistaa meille yleisten varojen yhä runsaampaa maa-armeija- ja meripuolustustarkoituksiin ottamista, mikä kyllä nousee prosenteissa aivan suhteettoman paljon enempi, kuin asukasluku sekä niiden kansankerrosten tulot, joiden rahallisesti, aineellisesti ja ruumiillisesti on kannettava tämän pääasiallinen kustantaminen. Sillä se on myöskin kaikille kysymyksessä oleville valtioille yhteinen luonteenomaisuus, että taloudellisten uhrausten kanto tapahtuu sellaisissa muodoissa ja sellaisia tapoja noudattaen, jotka *raskaimmin painavat* köyhimpiä, toimeentulonsa eteen vaikeasti työskenteleviä luokkia, työväenluokkaa, pieniliikemiehiä ja pikkutilallisia.

Nämä rasitukset kannetaan pääasiallisesti näiltä kerroksilta *epäsuoran* verotuksen kautta, jota vastoin suunnan tarjoamat johtavat paikat varataan hallitseviin luokkiin kuuluville. Armeijat saavat täten *luokkaluonteen*, joka vastaa täydellisesti yhteiskunnan ja valtion luokaluonnetta.

Tämä pääylytin, muodostaa yhä suurempia armeijoita ja merivarustuksia, synnyttää lähinnä halun muodostaa suuria kansallisuusvaltioita. Samoin kuin porvaristo aina enempi estää tuotantovälineiden, omaisuuden ja väestön hajaantumista, kokoo väestön kaupunkeihin ja teollisuuspaikkoihin, keskittää tuotantovälineet ja kerää omaisuuden yhteen, niin on sen myöskin tarvis keskittää valtiolaitos sekä hankkia mahdollisimman suuri kotimainen kauppa, voidakseen esteettömästi myydä tuotteitaan. Luoda mainitulla pohjalla: „kansallisuuden, yhden hallituksen, lain, kansallisen luokkaharrastuksen, tullirajan“, kuten kommunistinen manifesti niin sattuvasti lausuu sen elinharrastuksen.

Mutta porvaristo pakottaa tavarain joukkotuotannon nousemaan yli kotimaisen kaupan tarpeen, ja niin on jokaisen maan porvaristolle välttämätöntä valloittaa tavarailleen mahdollisimman suuri myyntialue maailmanmarkkinoilla. Sen kautta syntyy kilpailua yhteen joutuvien valtioiden välillä, ja tämä antaa uuden aiheen yhä suurempien armeijojen ja merivoimien muodostamiseen. Kateellisesti vartioivat eri valtioiden hallitukset toinen toistaan, ettei kukaan pääsisi tässä toisten edelle ja että, niin pian kuin joku luulee hieman ennättäneensä toiset sotavoimien kartuttamisessa, yrittävät kaikki muut ei ainoastaan tulla tuon vertaiseksi, vaan vieläpä voittaa hänet. Niin syntyy sellainen kilpajuoksu varustautumisessa, ettei ihmiskunta ole milloinkaan ennemmin nähnyt sen vertaista.

Kapitalistiluokan valtiollinen valta-asema — minkä ohella rahavalta, kauppavalta, teollisuus- ja maaporvaristo alituisen kiistelevät ja taistelevat keskenään siitä osasta, jonka jokainen heistä tahtoisii saada valtionsaaliista — on välttämätön täydennys tuon luokan yhteiskunnalliselle ja taloudelliselle vallalle työväenluokan ja

häviöön tuomittujen kapitalistiluokasta täydellisesti riippuvaisuussuhteessa olevien pieniteollisuus- ja pikku-tilallisuusluokkien yli. Että hallitsevat luokat tämän jälkeen laskevat myöskin valtion rasiitukset pääasiallisesti hallitsemiensa luokkien niskoille ja että nimenomaan annetaan hallittavien väestönkerroksien suorittaa sotilaallinen päivätyö, on itsestään selvää. Se kuuluu hallitsevan luokan olemukseen ja sitäpaitsi olisi se aivan liian heikko suorittamaan itse ne rasiitukset, joita sen valta-asema vaatii. Joskin se voisikin kantaa rahalliset rasiitukset, niin ei se tahdo sitä, ja ruumiillisia rasiituksia ei se voi, koska siltä puuttuu siihen tarvittava pääluku; se tyytyy täyttämään johtajapaikat ja tekemään armeijan oivalliseksi valtansa välikappaleeksi.

Tämän seisovan sotilasjärjestön luokkaluonne on siis silmiinpistävä ja tietoisuus tästä jyrkentää arvostelua moneen asiaan nähden, jotka voidaan selittää ainoastaan tältä näkökannalta. Siitä esimerkiksi porvarillisten puolueitten haluttomuus sotalaitosten ankaraan ja perinpohjaiseen arvosteluun, niiden suuttumus, kun paljastetaan sotaväessä tapahtuneet räikkäykset, mutta penseys sellaisten rangaistuslaitosten aikaansaannissa, jotka voisivat poistaa sellaiset epäkohdat. Edelleen selviää tästä kansaneduskuntien alttius suostumaan uusiin meri- ja maavarustuksiin, joskin tahdotaan kallittavien ja johdettavien joukkojen vastustuksen vuoksi antaa asialle sellainen leima, kuin tehtäisiin sitä vaan raskain sydämin, enemmän pakosta, kuin omasta halusta.

Kolmas peruste, joka saattaa kapitalisti- ja työnantajaluokan yhä edelleen halulliseksi sotavarustusten laajentamiseen ja vetää heidät itsensä näiden luonnottomien laitosten puolelle, milloin nämä näyttäytyvät sopiviksi pitämään yllä niin kutsuttua sotilaallista kuria, on yhä laajemmalle leviävä sosialistinen liike, joka luonteenomaisesti kääntyy nykyisiä valtiollisia ja yhteiskunnallisia laitoksia ja hallituksia vastaan, koska näillä on edellytyksenä työtätekevien luokkien sortaminen ja riistäminen.

Sisäisen luonteensa mukaisesti on meidän hallitseva luokka harrastuksiltaan paljon enemmän kansainvälinen kuin kansallinen, samoin kuin se ei ole uskonnollinen,

vaikka se siltä näyttää. Sen kirous on yhäti näyttää toiselta kuin on, koska sen kaksoisluonne synnyttää kaksikielisyyttä ja kieroutta. Nuoruusvuosinaan, kun se ei vielä tunne omaa luonnettaan ja antaa vielä eräiden varmojen ihanteiden johtaa itseään, innostuu se yleisestä vapaudesta, tasa-arvoisuudesta ja veljeydestä sekä kaikkien kansojen veljestyttämisestä. Päästyään valtaan hirttää se kaikki ihanteensa tai miedontaa niitä lainsäädännöllä, jossa sillä on sanottavissa ratkaiseva sana, voimattomilla, mauttomilla vesivelleillä. Sen kansainvälisyys tulee vielä tänä päivänä näkyviin, mutta sellaisessa muodossa, että se, hätätilassa valtion voimakeinoilla, pakottaa vieraat kansat ostamaan siltä itselleen tavaroita kalliista hinnasta ja antamaan sille omia tuotteitaan halvasta.

Ja vielä toiseltakin kannalta katsottuna on kapitalisti- ja työnantajaluokka kansainvälinen ja työskentelee senvuoksi työväen kansainvälisyysaatteen eteen. Kapitaali ei tunne mitään isänmaata, niin usein kuin kapitalisti vakuuttaakin päinvastaista. Se on kansainvälinen ja sen tuotanto tapahtuu jokaisessa osassa mailmassa samallaisten lakien mukaan, siten että työnantaja käyttää hyväkseen ihmistyövoimaa maksaessaan työntekijälle ainoastaan osan siitä tuotannosta, jonka tämä hänelle synnyttää. Senvuoksi kääntyy kapitalisti kaikkialla sinne, mihin suurin voitto häntä viittaa. Tällä edellytyksellä on jokainen maa ja kansa hänen kapitalinsa käyttöön oikeutettu. Jos hänen kansansa kanssa ystävällisissä väleissä oleva maa tarjoaa hänelle 5 prosentin voiton, mutta hänen kansansa kanssa vihamielisissä väleissä oleva kansa tarjoaa yhtä varmaa vakuutta vastaan 8 tai 10 prosenttia, valitsee hän epäilemättä jälkimmäisen. Ansaitsivatko hänelle rahaa hänen läheiset maanmiehensä, vaiko maansa viholliset, olivatpa ne pakanoita tai jonkin muun värisiä, se ei häiritse hänen kapitalistista kansallistunnettaan eikä hänen valtiollista kunniaansa. Ja kuten hän käyttää hyväkseen vieraaseen kansallisuuteen tai vieraaseen rotuun kuuluvaa työmiestä, — ajateltakoon puolalaista, venäläistä, böhmiläistä, italialaista omissa maassaan, edellyttäen, että tämä tuottaa hänelle korkeam-

man voiton, samoin yhtyy hän samoilla edellytyksillä yhteisiin yrityksiin vieraaseen kansallisuuteen tai rotuun kuuluvan kapitalistin kanssa. Lopuksi pakottavat kotimaisen kaupan tarpeet kotimaisten tuotteiden vaihtoon vieraiden maiden kanssa, mikä vaihto saavuttaa yhä valtavamman laajuuden sitä mukaa kuin työn tuotanto omassa maassa pakottaa tuotteiden vientiin vieraille markkinoille ja vieraiden markkinain tuotteet ovat välttämättömät omaan kulutukseen tai uuteen tuotantoon.

Käsi kädessä aineellisen tuotannon vaihdon kanssa käy henkisen tuotannon vaihto. Lisääntynyt liika vaatii vieraiden kielien, tapojen ja tottumusten tuntemista, että ymmärtäminen tulisi helpommaksi ja ulosvietäväksi laskettu tuotanto sovitetuksi vieraan kansan tarpeen mukaan. Tieteiden kehitys ja edistyminen kansainvälisillä perusteilla käyvät sen kanssa käsi kädessä, ne rientävät osaksi liikkeen ja aineellisen tuotannon edellä. Tunteuttomien maiden ja maanosien sekä niiden asukkaiden tapojen ja tottumusten tutkiminen vaikuttaa hedelmällisesti luonnonhistorian ja sivistyshistorian sekä luonnontieteiden suuriin aloihin ja vie lähinnä kansainväliseen ajatusten vaihtoon oppineitten mailmassa, sekä laajemmasti kansainväliseen ajatusten vaihtoon itse kansojen kesken. Sama saavutetaan yhä enempi kehittyvien ja parantuvien liikevälineiden kautta, jotka kohottavat teknikan ja mekanikan kansainväliseksi tutkimukseksi ja kilpailun esineeksi. Laivojen ja lähetysten suojeleminen kaikenlaisia onnettomuustapauksia vastaan vaatii kansainvälisiä sopimuksia keskinäiseksi tukemiseksi ja avustamiseksi. Liikkeen turvaaminen maasta maahan vaatii myöskin varmoja sopimuksia. Näin syntyy mitä erilaatuisimpia kansainvälisiä sopimuksia, seuraa päätös posti-, laivankulku-, kauppa- ja tullisopimuksesta lyhemmäksi tai pidemmäksi aikaa kahden yksityisen valtion välillä, tai kuten esim. mailman postiliitto, kansainvälisellä perustalla. Sitä mukaa kuin liike-, kauppa- ja vaihtosuhteet maapallon eri kansojen ja maiden välillä muodostuvat yhä monipuolisemmiksi ja yhteenkietoutuneimmiksi, — sitä mukaa kuin huomioon otettavat harrastukset tulevat yhä laajemmiksi ja valtavimmiksi sekä

enemmän tai vähemmän koskevat kansojen elinhuu-
tuksia, havaitaan vakavat kansainväliset selkkaukset, jotka
uhkaavat antaa aihetta sotaan suurien sivistyskansojen
välillä, kaikkien pahinta ja turmiollisinta laatua oleviksi
luonnottomuuksiksi. Koko mailma tietää tai aavistaa,
että esimerkiksi europolainen sota, jollaiseen voi mel-
kein matematisella varmuudella sanoa sodan puhkeami-
sen kahden europolaisen suurvallan välillä johtavan,
päätyisi sellaiseen yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen
loppuratkaisuun, jonka seuraukset nykyisen valtio- ja
yhteiskuntajärjestyksen kannalta olisivat mahdollisimman
pahat. Mutta ne, jotka epätoivosta neuvovat sellaiseen
keinoon, antavat sillä ainoastaan todistuksen omasta
uskomattomasta lyhytnäköisyydestään tai heidän täydel-
lisestä toivottomuudestaan kyetä lääkitsemään olevaa
hajaannusta millään muulla kuin „tohtori Rautaparran“
keinoilla.

Yhteiskunta, joka olisi joutunut tällaiselle nihilistisen
mielialan asteelle, joutuisi oman kohtalonsa uhriksi, olisi
kykenemätön saattamaan sen voimahoidon, jota se itsel-
tään odottaa, pelastuskeinoksi. Sinä päivänä, jolloin jon-
kun nykyaikaisen suurmaan hallitseva luokka päättäisi
tällaisen teon, joka olisi samaa kuin itsemurha, tulisi
sillä olla ainakin sen verran älyä, että se jättäisi yhteis-
kunnan ohjaket ja johdon sen luokan käsiin, jolla on
päättäväisyyttä valita uusia pelastusteitä, ei varmenta-
maan yhden luokan valta-asemaa, vaan perustamaan
kaikkien niiden hyvinvoinnin, jotka ihmiskasvoja kan-
tavat, ja laatimaan ihmiskunnalle vapaan tien sen kor-
keimpaan kehitykseen.

Historian kuluessa ovat hallitsevat luokat tuskin mil-
loinkaan älynneet, mitä tarve vaatii. Vastustamatta totel-
len lausetta että „kenen jumalat tahtovat tuhota, sen
lyövät he sokeudella“, ovat he painineet kohtaloa vas-
taan ja tehneet innokkaimmin sellaista, mitä heidän olisi
enin tullut välttää. Ottaako nykyinen hallitseva luokka
historian opetuksista oppia ja tulee aikoinaan älyhinsä,
sen on tulevaisuus osottava.

Tähän asti on hallitseva luokka kaikissa Euroopan
sivistysvaltioissa, ristiriidassa omien etujensa kanssa, jotka
vaativat yli koko maapallon ulettuvia kansainvälisiä yhty-

misiä, ihannoinut kansallista pikkumaisuutta sekä suvainnut ja kasvattanut typerää kansallista pikkumaisuutta. Edelleen on se hankkimalla valtavan voimakkaan ja joukkomurhaan mitä täydellisimmin varustetun armeijan tehnyt sellaisen ajatuksen vallitsevaksi, että jonkun kansallisuuden oma kunnia on korkein kulttuurityö.

Tämä sisäinen ristiriitaisuus tulee sen kautta vielä räikeämmäksi, että ne joukot, jotka harjotetaan sotapalvelukseen seisovissa armeijoissa, ovat varsin lukuisat ja on heillä käytettävänä vastustajan joukkoteurastukseen perin mainiot välineet, jotenka on saavutettu kaikinpuolin sellainen täydellisyyden huippu, että se useiden asianymmärtävien arvelun mukaan *tekee sodankäynnin melkein mahdottomaksi*. Ei olla varmoja, onko käytettävänä kenraaleja komentamaan ja johtamaan niitä suuria joukkoja, jotka tulevaisuudessa Europan suurvaltojen välisessä sodassa täyttäisivät sotakentän, ja toiselta puolen ei tiedetä, mitenkä nämä joukot riittävästi ravitaan ja mitenkä voidaan taistelujen sattuessa kunnollisesti hoitaa lukemattomat haavoittuneet. Mutta tästä huolimatta seuraa toinen armeijan lisäys toista, toinen parannettu murha-ase tekee sijaa toiselle täydellisemmälle ja uusimmat laivamallit tulevat ennenkuin edelliset ovat ehtineet valmistua. Vasta tuskin valmistuttuaan ovat ne jo vanhentuneita. Kesken rakennustaan keskeytetään melkein jokaisen näistä nykyaikaisista hirviöistä valmistaminen, jotta voitaisiin siihen sovittaa tällä välin tunnetuksi tulleet tai juuri keksityt parannukset. Kuulien läpituokevaisuusvoima ja laivanpanssarien paksuus ja lujuus kilpailevat lakkaamatta keskenään. Tänään on panssari, huomenna kuula heikompi tekijä, ja päinvastoin. Sama suhde on seisovien armeijojen aseiden ja linnoitusvaruskeinojen välillä. Tuskin ovat Saksan valtiopäivät keväällä 1897 myöntäneet ensimmäisen erän, noin 45 miljoonaa Saksan markkaa, uuden tykistön hankkimiseksi, jonka kokonais-arvo nousee 170 miljoonaan Saksan markkaan, niin jopa kuuluu nyt (1898) Ranskan armeijaan hankituksi tykistö, jonka toimintakykyisyys on saksalaista etevämpi. Samoin muilla aloilla. Uusi makasiinikivääri, joka vasta äskettäin hankittiin, ei ole vielä ehtinyt tositeossa tulla käy-

täntöön muuta kuin karanneisiin vankeihin ja vahti-paikalla mellastaviin hurjapäisiin nuoriin miehiin nähden, kun jo uudet keksinnöt veivät siitä voiton, eikä kulune pitkää aikaa, kun se korvataan uudella kiväärillä. Se ei vaatisi ainoastaan hankkimiseen tarvittavia uusia kymmeniä miljoonia, vaan myöskin uutta aikaa ja voimainponnistuksia sekä kaikenlaisia uhrauksia koko armeijan ja erittäin vara- ja nostoväen puolelta, ennenkuin opittaisiin uutta kivääriä käyttämään. Mitä tähän asti käytännössä ollut kiväärikin kykenee vaikuttamaan, kun se tulee kysymykseen, siihen saa tietoa eräästä Preussin armeijan pääesikunnan lääkärin, professori v. Colerin v. 1894 lääkärikongressissa Roomassa pitämästä esitelmästä, kosketteleva pienikaliberisen kiväärin luotien tuottamia vahingoittumia. Sanomalehtiutinen tästä esitelmästä, jota uutista ei meidän tietääksemme ole kumottu, kuului: „Ammuttiin erilaisilta etäisyyksiltä 200:stä 2,500:aan metriin asti yli 1,000 kuulaa 480:een ihmisruumiiseen, sekä 13 elävään ja 16 kuolleetseen hevoseen. Sitäpaitsi ovat tohtorit v. Coler ja Schjerning tehneet uusien aseiden vaikutuksesta havainnot 22 ihmisessä, joista 14 oli tehnyt tai yrittänyt tehdä itsemurhan ja loput 8 olivat olleet onnettomuustapausten tai rikosten uhreja. Tutkimukset kumoavat täydellisesti kaiken sen, mitä tähän asti ylimalkaan on sanottu uuden „inhimillisen“ luodin vaikutuksista. Uudenaikaisten luotien tuottamat haavat ovat kaikilta etäisyyksiltä verrattomasti vaikeammat kuin aikaisemmin käytettyjen kuulien tuottamat. Pienillä etäisyyksillä aina 600 metriin asti eivät ne vaatteenrepaleet, jotka luoti lentäessään repäsee, joudu haavaan. Kangas pirstaantuu, niin sanoaksemme koskettaessaan luotiin, jolle vielä sen koko elävä voima antaa henkeä; se hajoaa luodin vaikutuksesta alkuhiukkasiinsa. Sitä vastoin ovat luodin vaikutukset ruumiiseen kauheat; *luoti vaikuttaa kuten räjähdysaine*. Tulee muistaa, että elimistö on eräänlainen suljettu, nesteellä täytetty astia. Vaikeimmat viotumat syntyvät nyt, kun kuulan koskemassa kudoksessa syntyy hydraulinen paine, — (samallinen paine kuin syntyy nesteellä täytetyssä astiassa, kun sinne painetaan

pullo). Haava ammottaa silloin auki, aivan kuin se olisi räjähdysten aiheuttama. Kudoksen kosteusmäärä sekä sattuvan luodin nopeus ja poikkileikkauspinta aiheuttavat tämän vaikutuksen. *Luut eivät tule lävistetyiksi, niinkuin ennen väärin otaksuttiin, kuin kairalla, vaan ne murskautuvat ja särkyvät pieniin, kautta ruumiin hajoaviin palasiin aivan kuin dynamiittilatauksen vaikutuksesta. Maksa, sydän ja munaiset muuttuvat hienoksi jauhoksi, sisäkalut repeytyvät tuhansiin palasiin, lihakset riuhtautuvat irralleen.* Kuulan sisäänmenoaukko on hyvin pieni, tuskin huomattava, ulostuloaukko on sitävastoin koko suuri; se on näöltään kuin pikari, jonka läpimitta tekee 12—18 cm. Hyvin ymmärrettävää, että kuula menee aina ruumiin läpi, lävistäen sen jokaisen osan; se läpäisee kokonaista kolme ruumista ja pysähtyy vasta neljäsosaan sisään. Jos kuula sattuu johonkuhun raajaan ja kohtaa sen luun, murskaa se varmasti satutetun jäsenen; jos se sattuu päähän, kaulaan tai vatsaan, surmaa se varmasti. Kun se tunkee rintaontelon läpi, voi se myöskin tuottaa kuoleman, vaikka se säästäisikin sydämen ja suuret verisuonet ja lävistäisi ainoastaan keuhkon. 600 metriä pidemmältä matkalta ovat kuulat vähemmän kuolettavia. Vatsaan sattuessaan saavat ne tällöinkin vielä suurta hävitystä aikaan. 49 kuulaa, jotka olivat sattuneet ruumiiseen 700—1,600 metrin välimatkojen päästä, ovat aikaansaaneet 160 sisällistä repeytymää rakossa ja vatsalaukussa. Jokaisen kuulan tekemien avonaisien reikien luku teki keskimäärin kolme, korkein määrä oli kahdeksan. Suuremmalta etäisyydeltä vei 12 prosenttia luodeista kangasliuskoja haavaan, mikä aina on vaikea tapaus, koska vaatteita aina ehdottomasti peittää rikas pienelimistö-(mikro-organismi)-kasvullisuus. 1,000 metrin matkalta alkaen jäävät luut sileiksi, mutta pörausreijän ympäristön lyö joka taholta säteettäisiin poreisiin. Vielä 1,600 metrin matkalta synnyttää luoti 40 tapauksessa sadasta leveitä siruiksi murtautuneita paikkoja luuhun, jotka sirut usein jäävät paikalleen, mutta voivat myöskin joskus tunkeutua ruumiin läpi ja vaikuttavat tässä tapauksessa kuin partaveitsen terä, kiitän aina 300 metrin nopeudella sekunnissa ruumiin kudoksien läpi.

Kuulan lämpömäärä nousee siinä silmänräpäyksessä, jolloin se koskee ruumiiseen, noin 70 asteeseen. Jos ammutaan laukaus laukauksen perään, voi se nousta 350 asteeseen. Ylilääkäri v. Coler käyttää tämän seikan selvittämiseksi metalliseoskuulia, joitten sulamislämpö on tunnettu. Myöskin on hän tehnyt havainnon, että kun on ammuttu 100 laukausta 2 1/2 minuutissa, on viimeisen kuulan lyijysisus sulanut, mikä on edellyttänyt 334 asteen alilämmön. Teräskuorella ympäröity kuula muuttuu melkein aina muotoaan ruumiissa ja särkyy usein pieniksi teräviksi palasiksi, jotka repivät kaikki kohtamaansa kudokset hammastetuiksi ja rikkinäisiksi. Kaiken kaikkiaan todistavat toimitetut kokeet, että vanhat ympäräiset kuulat ja vieläpä pitkämainen luotikin olivat niin sanoakseni hyvänsävyisiä verrattaessa niitä hoikkaa ja ohutta muotoa olevan uuden nikkeli-teräsluodin sanomattomaan raakuuteen.

Mutta nyöskin uusi, kerran varemmin tai myöhemmin hankittava viiden millimetrin kivääri aikaansaa luodin pienuudesta huolimatta ei vähempiä vaan pikemmin vielä pahempia häiriöitä ihmisruumiissa kuin vanha kahdeksan millimetrin kivääri, jonka ohessa on otettava huomioon, että sen kantavaisuus ja tarkkuus on vielä paljon suurempi kuin tämän nyt hankitun kiväärin. Sitä todistaa kuvaus, joka joku aika sitten kierteli lehdissä. Siinä luettiin: „meillä toimitetut käytännölliset kokeet ovat osottaneet, että pienimmän, s. o. viiden millimetrin kaliberin luoti on *vielä hirmuisempi* vaikutuksiltaan kuin nykyinen luoti. Ja viiden millimetrin luotipa satuttaa vielä *4,000 metrin matkalta*, siis matkalta, jonne vanhemmat kiväärin eivät lainkaan ole kantaneet, kohtaamaansa esinettä *kolme vertaa vomakkaammin ja kolmevertaa tuimemmin*. Kova, kuumennettu teräspeitteinen viiden millimetrin luoti *murskaa vielä neljäntuhannen metrin matkalta kohtaamansa luut jauhoiksi, tai synnyttää, jos se tunkee lihasosien läpi, lähiseudun luissa halkeamia ja poreita*. Lyhyesti sanoen, pienimmän kaliberin kuulat vaikuttavat kuolettavasti vielä sellaisiltakin etäisyyksiltä, jonne asti eivät aikaisemmat lyijykuulat lainkaan jaksaneet.“

Mitä sellaisen aseiden käytäntöönotto merkitsee voidaan laskea siitä, että erään ammattimiehen, herra Blochin tutkimuksiin perustuvien laskujen mukaan tulisi nykyisen kivääritulon vaikutus olemaan kaksi kertaa niin suuri kuin saksalais-ranskalaisessa sodassa 1870-71, ja että tykit, seurauksena niiden varmemmasta sattuvaisuudesta ja nopeammasta ampumiskyvystä, tulisivat saavuttamaan noin kaksitoista kertaa niin paljon sattumia ja maalitauluina olisivat kolme ja neljä vertaa suuremmat ihmisryhmät.

Näihin esityksiin liittyy arvokkaasti eräs kuvaus, jonka „Pester Lloyd“ -kesällä 1892 julkaisi tulevaisuuden sodasta. Siinä lausutaan seuraavaan tapaan: Aikaisemmissa sodissa on taistelu alkanut vasta kahden ja kolmen sadan metrin matkalta, tulevaisuuden sodissa tulee tykistö alkamaan tulen jo neljäntuhannen, ja jalkaväki kahdentuhannen metrin matkalta. Uusien luotien lentomatkojen äärettömyys ja niiden rajaton läpitukenkiväisyys pakottavat jalkaväkitulussa ehdottomasti hajottamaan suljetut rivit. — Sitten jatkaa kirjottaja sanasta sanaan seuraavasti:

„Sitä mukaa kun johtajien vaikutus häviää, tulee kuolinvaara yhä suuremmaksi. Jalkaväki on asettunut ohueihin riveihin vihollisen asemaa vastapäätä. Ei missään suljettua osastoa, jollaisen näkemisestä sotamiehen horjuva rohkeus saisi uutta tukea; varaväet ovat jätetyt vihollisen tulen vuoksi niin kauvaksi taakse, ett'ei taisteleva voi nähdä niistä mitään. Hänet valtaa vastustamaton turvattomuuden tunne; hän katsoo itsensä menneeksi mieheksi. Tykin kuulien vongan ja suhinaan sekaantuu jalkaväen ammunnan lakkaamaton, kumea räiske, ja siihen yhtyy kuolettavasti haavottuneiden voihkiminen ja vaikerrus ja tämän yli silloin tällöin kuuluva jonkun silpoutuneen sydäntärepäisevä kirkaisu... Verta, ei mitään muuta kuin verta, heittää soturi katseensa minne päin hyvään; aikoja sitten on jo vaiennut komennus, jota hän on tähän asti koneellisella tottuuksella seurannut, johtajat ovat kaatuneet.“

Samaan tapaan kuuluva kirjoitus oli sotilasviikkolehdeissä „Militär-Wochenblattissa“ syksyllä 1897, missä

kirjoituksessa käsitellään taistelutapaa nykyisen Euroopan armeijoissa käytäntöön otetun kiväärilajin ollessa vaikuttamassa. Tekijä päättää, että ampumistulokset korkeaan maaliin näyttävät *tekevän hyökkäävien joukkojen näkyvissä lähestymisen kahdeksan sadan metrin välimatkan sisäpuolella* nykyisessä muodossa *melkein mahdottomaksi*. Mutta kun jalkaväki, saavuttaakseen yliaseman tulessa ja siten säästääkseen taisteluvoimiaan, tulisi pakotetuksi astumaan lähemmäksi vihollista, — ja tämän varsin ilman maapinnan suojaa, — heräisi *arka kysymys*, mitähän olisi hyökkääjällä näytettävänä niin arveluttavan aseman puolustamiseksi. *Loistavasta urhoollisuudesta*, ei liene alkavassa kohtauksessa tällaisessa käytettävän puolustusvoiman vahvuuden näytöksessä *paljoa apua; se tulisi pirstaantumaan pienikaliberisen luodin oleelliseen voimaan.*“

Sitten on huomattava, että hyökkäyksen suurin heikkous on siinä, että hyökkääjällä on voitettavana ne epäedut, jotka syntyvät siitä, että hän lähestyessään tarjoo *suuret maalitaulut* puolustusasennossa olevan tarjoamia pieniä maalitauluja vastaan. Näin tosin lienee asianlaita aina ollut, mutta sillä ei ollut varhaisempana aikana, jolloin sattumisvarmuus oli vähäisempi ja pika-ampumiskyky puutteellisempi, läheskään samaa merkitystä kuin nykyään. Ei paraskaan ampumataito kykene tasaamaan niitä suunnattomia tappioita, joita *meidän miesmaalitaulumme* hyökätessä tuottavat, yhtä monilla sattumilla puolustusasennossa olevain puolella. Tämän hirvittävään tuleen miesmaalitauluksi tarjoutumisen tulisivat *myöskin meidän urhoolliset saksalaiset sotilaammekin ehkä katsomaan ylivoimain käyväksi asiaksi*. Vyöhyke, jonka sisäpuolella miesmaalitaulu olisi *heitettynä hävitykselle alttiiksi*, alkaa, kuten useiden kokeiden tulokset osoittavat, noin kahdeksansadan metrin matkan päässä vihollisesta. Mutta kun viimeinen ratkaiseva ammunta olisi monien asiantuntijoiden arvelun mukaan suoritettava kolmensadan tai neljänsadan tai viidensadan metrin pituisella matkalla.

On sitten pohdittavana kysymys, kannattaako jällellä olevan lyhyen matkan vuoksi koettaa saavuttaa toivottu

maalitaulun pienennys eräänlaisen ryömivän eteenpäin liikunnan kautta.

Tämän uudenaikaisen sotilaallisen kehityksen loppu-tulos on siis se, että avonainen taistelu, jossa joukot seisoisivat suorina toisiaan vastassa, on saavuttanut lop-punsa. On pakko palata villin sotatapaan, joka salaa hiipii vihollisensa kimppuun ja maahan hakkaa hänet. Lopullisesti on sillä puolella suurin voiton varmuus, joka varustautuu hyvien maavallien taakse tai taistellessa sopivalla maalla pysytteleikse *puolustusasennossa* ja voi näin tuottaa häviötä hyökkäykseen käyväälle viholliselle, ilman että tarvitsee pelätä samallaista vahinkoa itselleen.

Näin olisi joutunut häpeään tuo tähän asti korkeim-pana sotaviisautena pidetty lause, että hyökkäys on pa-ras puolustus, jos vaan on tarpeellinen määrä joukkoja.

Päivän selvää on, että myöskin ratsuväen merkitys vähenee hyvin melkoisessa määrässä sellaista asetta vas-tassa kuin uudenaikainen makasiinikivääri on. Ratsu-väentaistelut ovat tositeossa mahdolliset ainoastaan, jos toinen ratsuväki joutuu taistelemaan toista vastaan tai pääsee ratsuväki hyökkäämään jo pakoon ajetun jalkaväen kimppuun, jossa tapauksessa ei kuitenkaan ole mahdotonta että vielä sellaisessakin asemassa oleva jalkaväki tietoisena aseensa paremmuudesta pysähtyy. Sellaisten kauniiden manööverien, jollaiset joka vuosi sotilasmaallikkojen huviksi toimeen pannaan keisarima-növereissä Saksassa, toimeenpanosta todellisuudessa ei enään tule mitään. Kenraali, joka sallisi sellaisen näy-telmän sodassa, jättäisi miehistönsä pelastamatta sur-malle alttiiksi, saaden sitten mahdollisesti ehkä odottaa sota-oikeuden tuomiota.

Edelleen seuraa tästä kehityksestä, että myöskin ratsu-väen vakoilupalvelus, joka tähän asti on tehnyt ratsu-väen välttämättömäksi, menettäisi suuren osan merki-tyksestään. Maalitaulu, jonka hevosen selässä istuva ratsumies tarjoaa mitä pisimmältä etäisyydeltä puun, pen-saan, tai maakuopan taakse piiloutuneelle jalkamiehelle, tekee hänen alasampumisensa helposti mahdolliseksi, ilman että hän näkee tai tuskin kuulee, mistäpäin häneen tähdätyt laukaukset tulevat. Ja kun sotahallitukset päät-

tävät poistaa kaiken hohtavan, kimaltavan ja välkkyvän joukkojen puvuista ja aseista, mikä heidän ennemmin tai myöhemmin täytyy tehdä, — ja ensimmäinen sota pakottaa siihen, tahtoiko vai ei, niin on jalkaväki vielä turvatumpi kehässä taistelevaa ratsuväkeä vastaan. Edelleen tulevat ratsastavat jalkaväen upseerit, joiden tulee johtaa miehistöä tapahtuvassa kahakassa, adjutantista ja komppanianpäälliköstä ylöspäin everstiin asti, astumaan alas hevosen selästä ja lähettämään nämä takajoukkoon, sillä muussa tapauksessa saatettaisiin heidät heti kahaan ja taistelun alettua taistelukyvyttömiksi.

Lopuksi on uudessa sodankäyntitavassa vielä yksi hyvin tarkoin huomioonotettava kohta, jonka todellinen luonne tulee näkyviin sodassa eikä harjotus- ja manöverikentällä, nim. se että joukkoosien hajottaminen pitkiin erillisiin riveihin vaikeuttaa hyvin suuressa määrässä komennusta ja vaatii senvuoksi miehistöltä sellaisia siveellisiä luonteenomaisuuksia, joita nykyisellä kasvatustavalla tuskin voidaan riittävästi heissä herättää. Lopuksi älköön jääkö huomioon ottamatta, että laajalle edistynyt tekniikka ihmissurmauskoneiden laatimiseksi on tosin saavuttanut korkean täydellisyysasteen, mutta ei läheskään vielä korkeinta astetta. Toistaiseksi ei keksimiskyky ihmisten tuhousvälineiden alalla ole sen kummemmin lakannut kuin muillakaan tekniikan aloilla. Suurien sotilasvaltojen kilpailu ajaa edelleen uusiin ponnistuksiin. Toinen valta tahtoo olla toistaan edellä ja se saattaa kaikki muut, jotka tuntevat joutuneensa alakynteen, kun joku uusi ase on tullut käytäntöön jonkun kilpaillevan vallan joukoissa, tekemään kahdenkertaisia ponnistuksia, päästäkseen taas tuon toisen edelle. Näin huumaantuu ihmisellinen terävyys ja keksintönero työskentelemään tarkoituksiin, jotka pilkkaavat kulturin kehitystä, ja kansojen rehellisiä varoja käytetään keskeyttä ja yhä nousevassa määrässä uusiin sotavarustuksiin sen sijaan että ne käytettäisiin rauhan ja sivistyksen töihin. Kaikki tämä on sellaista, että se tekee rauhalliseen tarkastelijaan sen vaikutuksen, kuin me olisimme suuressa hulluinhuoneessa, jonka asujamet katsovat suurimman

järjettömyyden suurimmaksi järjellisyudeksi ja toimivat sen mukaan.

Tämä omituinen, ainoa laatuaan oleva kehitys tapahtuu vaikuttaen samallaisesti meri- ja maavarustuksiin. Ei ole kylliksi, että Saksalla on näytettävänä Europan ensimmäinen maa-armeija, hallitsevien kunnianhimo on suunnattu saattamaan myöskin merivarustukset mahdollisimpaan suuruuteen ja täydellisyyteen. Sillä perustuksella, että Saksan laaja kauppa, joka on yksinomaan uutteran rauhantyyden tulos, muka vaatii turvakseen suuren laivaston, nousevat tämän varustamiseen vaadittavat määrät prosenteissa vielä korkeammalle kuin seisovan armeijan kustannukset. Tässä tulee ainoastaan se paha puoli kysymykseen, että mielipiteet merihallituspiireissä toimintakykyiseen laivastoon tarvittaviin paraisiin laivalajeihin nähden vaihtelevat alinoma. Tänäpä selitetään tämä laivalaji, huomenna tuo, paraimmaksi, aina sen mukaan kun tapahtuu henkilövaihdoksia merihallituksessa. Ja vielä taajempaan kuin seisovan armeijan varustuksessa, toimitetaan keksintöjä ja parannuksia laivojen rakenteessa ja varustamisessa, kuten koneiden toimintakykyisyydessä, yleisessä asekuuntoon panemisessa j. n. e. Vielä muutamia vuosia takaperin esiintyi asianymmärtävien taholla suuria epäilyksiä suurien panssaroitujen laivojen rakentamista vastaan. Niiltä kiellettiin kaikki arvo. Oli käynyt ilmi, että ne eivät täyttäisi tarkotustaan kovassa aallokossa. Ristiaallokossa ne taas keinuevat siinä määrin, että tykkien ampumistarkkuus olisi kokonaan hävinnyt. Tykkien raskuudesta, — yksi mahtava kanuunanpiippu painaa noin 2000 sentneriä*), — olisi ollut se vaara, että tykki olisi irtaantunut meren kovasti lainehtiessa sekä särkenyt laivankannen ja tuhonnut laivamiehistön. Tyynessä vedessä olisi taas torpedo tullut pansarilaivahirviölle vaaralliseksi, sitä vastaan kun eivät torpedoverkot olisi aina tarjonneet riittävää suojaa. Ja muita samantapaisia vastaväitteitä.

Aikaa, jolloin suuria panssarilaivoja kohdeltiin epäluulolla, seurasi niiden ihailun aika, jossa me vielä

*) 100,000 kg.

nykyjäänkin olemme. Mahdollisimman useiden ja mahdollisimman suurien pansarilaivojen rakentaminen näyttää saavan merisodassa varmimman menestyksen. Itse panssariristeilijätkin, joilla eri suuruusluokissaan on merrällä jotenkin sama tehtävä kuin ratsuväellä oli tähän asti maa-armeijassa, saavat enempi ja enempi, varsinkin mikäli tulee kysymys ensiluokan panssariristeilijöistä, suurien panssarilaivojen luonteen, joista ne, paitsi kooltaan, pääasiallisesti eroavat suuremman kulkunopeutensa kautta. Kun nyt eri merihallitukset ovat sillä kannalla, että ne panevat suunnattomia määriä suurien ja nopeakulkuisten panssarilaivojen — taistelupanssarilaivojen ja panssariristeilijäin — rakentamiseen ja kaikki Euroopan laivaveistämöt puuhailevat niiden rakentamisessa, silloin tunkee julkisuuteen tieto erään uuden hävitysvälineen keksimisestä, joka, jos sen väitetyt vaikutukset edes puoliksikaan osottautuvat oikeiksi, tuottaisi uuden vallankumouksen merisotaoloissa. Tarkoitamme tunnetun Hudson Maximin uutta keksintöä, jota hän nimitää »*ilmatorpedoksi*». Tästä keksinnöstä kerrotaan: »Torpedojen, merimiinojen ja kuulien kautta ilmatykkien avulla on pyritty käyttämään mahdollisimman suurta räjähdysainemäärää raskaiden pansarilaivojen hävittämiseksi. Vahvimmat torpedot sisältävät kuitenkin ainoastaan 90 kilogrammaa puuvillaruutia, sen sijaan että tarvittaisiin 225 kilogramman lataus vahvimman, uudenaikaisen panssarilaivan täydelliseen hävittämiseen. Ilmatykeillä sitävastoin saavutetaan hyvät tulokset ainoastaan läheisiltä etäisyyksiltä, niin että ne voidaan saattaa taisteluun kelpaamattomiksi jo ennenkuin ne ovat ehtineet taisteluun astuakaan, mitä seikkaa niiden monimutkainen rakennekin vielä edistää. Kaikki tässä tarkotuksessa Amerikassa toimeenpannut monenkertaiset kokeet ovat menneet myttyyn senvuoksi, ett'ei ole ollut ruutia, joka voisi ilman vaaraa saattaa sellaiset suuret kuulat liikkeeseen. Hudson Maxim luulee nyt apulaisensa Schupphausin kanssa onnellisesti ratkaisseensa keksimällä erään ruudin, jolla on nimenä »monitiehyeinen Maxim-Schupphausin ruuti». Yksi monenkertaisilla tiehyeillä varustettu jyvänen tällaista ruutia palaa tasaisesti syn-

nyttään 700 kilogramman paineen ja ajaa lähimain yhtäsuurella paineella kuulan kanuunanpiipun läpi. Lähtien tästä, ehdottaa Maxim, että nykyisten tykkien kaliberi tehtäisiin kahdenkertaiseksi, — jonka ohella ei kuitenkaan tarvitsisi painon säästämiseksi suurentaa ulompaa osaa tukiosan ja kilpitoppikerroksen väliltä — ja että käytettäisiin ohutseinäisiä kuulia, jotka sisältäisivät puolesta tonnista koko tonniin pumpuliruutia. Sellaiselle kuulalle antaa hän nimen „ilmatorpedo“. Uusi 60 senttimetrin kaliberin Maxim-torpedotykki vastaa lähimain 30 senttimetrin kaliberin tykkiä, paitsi että edellinen on pitempi. 30 senttimetrin kaliberin tykin kuula painaa 385 kilogrammaa ja on sillä 76 kilogramman latauksessa noin 770 metrin alkunopeus 2800 kilogramman paineessa neliösenttimetriä kohti. Maxim-tykin kuula painaa suunnilleen 1,225 kilogrammaa ja saavuttaa 75 kilogrammalle „Maxim-Schupphaus“-ruutia 600 metrin alkunopeuden 700 kilogramman paineessa neliösenttimetriä kohti, suurin ampumaetäisyys tekee 15,000 metriä. Edellä käyvistä päättää Maxim, että raskaat ja hidaskulkuiset panssarilaivat saavat väistyä helpommin liikkuvien tieltä, ja hän sitoutuu hankkimaan yhden neljällä 30 senttimetrin kaliberin, kahdellatoista 15 senttimetrin kaliberin ja kahdeksallatoista erilaista kaliberia olevalla tykillä varustetun ensiluokan panssarilaivan ynnä viiden 25 miljoonan hintaisen torpedopiipun sijasta kymmenen torpedoristeilijää à 2,5 miljoonaa, jotka ovat varustetut yhdellä 60 senttimetrin kaliberin (46 tonnin painoisella) torpedotykillä, sekä kaksi mörssäritorpedoa, joista jokainen painaa 20 tonnia. Torpedokanuuna on kykenevä heittämään suurella varmuudella puolen tonnia puuvillaruutia 15 kilometrin päähän ja koko tonnin 8 kilometrin päähän; jokainen mörssäri kykenee heittämään 225 kilogrammaa 6½ kilometrin päähän ja puolen tonnia noin kolmen kilometrin päähän“. Jos tämä keksintö osaksikaan kykenee täyttämään sen mitä se lupaa, niin pian laskee suurien panssarilaivojen arvo melkoisesti, ja todennäköisesti tullaan taas heittämään satoja ja miljoonia „veteen“. Ja kun kaikki merivallat tulisivat samallaisesti kärsi-

mään sellaisen keksinnön kautta, tulisi tässä siis kysymykseen tuhansien miljoonien uhraaminen tarkotuksettomasti.

Mutta jos ei mikään ilmatorpedo tulisikaan panssarilaivoille vaaralliseksi, niin tekee sen torpedohävittäjä. Englantilaisen vara-amirali P. M. Colombin esitelmän mukaan eivät panssarilaivat kykene vastustamaan torpedonhävittäjää. Torpedonhävittäjästä lienee saatu alus, joka suuresti voittaa torpedon hyökkäysvälineenä sotalaivoja vastaan, joka voi pysytellä merellä tai huoletta oleksia varustamattomalla ankkuripaikalla vihollisen torpedoveneiden pääosan läheisyydessä, ja jonka täytyisi pelätä ainoastaan toista kaltaistaan. Torpedonhävittäjä voisi suuren kulkunopeutensa avulla päästä pakoon jokaisen aluksen edeltä, ja silloin kuin niitä olisi riittävä määrä, voisivat ne ryhtyä taisteluun mahtavan sotalaivankin kanssa. Torpedonhävittäjä voittaa tyynessä vedessä sotalaivan nopeudessa 30 solmuväliä*). Englannin sotalaivat kulkevat enimmästi 17 $\frac{1}{2}$ solmun väliä, torpedonhävittäjä voi sentähden saavuttaa ne kaukaisimman vaikuttavan ampumamatkan 1,800 metrin päästä 6 minuutissa. Sillä rahamäärällä, jonka yhden sotalaivan rakentaminen vaatii, voi saada 25 torpedonhävittäjää. 15 torpedonhävittäjän koko miehistö tulisi olemaan yhtä suuri kuin yhden ainoan sotalaivan miehistö, mikä on tarkoin otettava huomioon työssä, missä molemmat lajit ovat edustettuina. Englannissa lienee nyt rakennettu torpedonhävittäjä, jonka nopeus on 33 solmuväliä. Lienee myöskin jo olemassa panssaroituja torpedonhävittäjiä.

Teknikan kehitys merilaitoksissa voittaa nopeudessa ja perusteellisuudessa maa-armeijan aseistamisessa tapahtuneet edistykset. Tämä johtuu siitä, että meripuolustuksen vahvuus riippuu ensi sijassa alusten laadusta ja niiden varustamisesta, maapuolustuksessa miesten luvusta ja harjoituksesta. Sentähden vaativat merivarustukset, niin pian kuin keskenään kilpailevat eri vallat ovat joutuneet samallaiseen kilvotukseen näihin

*) 1 solmuväli = 1853 m.

kuin maa-armeijoihinsakin nähden, suhteellisesti suurempia rahallisia uhrauksia, ilman että voi odottaa mitään seisauskohtaa.

Toinen teknillinen edistysaskel vie toiseen, ja hypnotismin lumouksissa tuijottaville kansoille ei jää jällelle muuta keinoa kuin tehdä aina uusia uhrauksia tämän kilpailun eteen, joka on hyljättävin ja kauhein kaikista kilpailuista. Saa siis aina uudestaan kysyä: Mitä tästä on tuleva? Mihin on tämä päättyvä?

Kun Saksa oli hankkinut tykkiväelleen uuden tykistön, seurasi Ranska, kuten edellä on mainittu sen esimerkkiä heti kuin oli tullut sanoma tästä askeleesta. Ja tuskin on päässyt julkisuuteen tieto, että Saksa ja Ranska ovat hankkineet uuden asestuksen tykkiväelleen niin jo saapuu Venäjän puolelta sanoma, että tämä lisäämällä tykkiväkeään on päässyt Saksasta voitolle muutamia kymmeniä pataljonia, jossa jälkimäiselle taas on kylliksi perustetta ryhtyä läheisessä tulevaisuudessa tykkiväkensä uudistamiseen ja lisäämiseen. Tämän lisäksi tulee vielä eräs uudempi tieto, että Venäjä olisi muodostanut kaikessa hiljaisuudessa länsirajalleen, siis Saksan-Itävallan rajalle, *kaksi uutta armeijakuntaa*, tieto, joka hämmästytti vielä sitä enempi, kun otaksuttiin että Venäjällä olisi kylliksi tekemistä Itä-Asiassa sinne sijoittamien voimien ja omien etujensa vuoksi. *Ja tämä kaikki samaan aikaan kuin kruunupäät toinen toisilleen vakuuttavat olevansa hyvät ystävät eivätkä tuntevansa mitään korkeampaa päämäärää kuin rauhan säilyttämisen.*

II.

Saksan armeijajärjestö ja sen kehitys.

Missä määrässä Saksa on vuosien kuluessa toimeenpannut muutoksia ja vahvennuksia maa-armeijaan nähden, näkyy seuraavasta:

Ensimmäinen suuri maa-armeijan muutos uudistus niin kutsuttujen vapautussotien jälkeen tapahtui Saksan suurimmassa valtiossa, Preussissa kuusikymmenvuosiluvun alussa, jolloin toimitettiin tuo tunnettu armeijauudistus joka antoi aiheen vuoden kestäneeseen erimielisyyteen (konfliktiin) hallituksen ja eduskunnan välillä. Tämä erimielisyys tuli lopullisesti sovitetuksi vuonna 1886 voitolla päättyneen sodan jälkeen Itävaltaa ja sen puolella seisoneita Keski-Saksan valtioita vastaan, sen kautta, että Preussin toinen kamari antoi suostumuksensa.

Tuohon suureen muutos uudistukseen saakka oli Preussin puolustusvoiman pohjana ollut sen luojien Scharnhorstin ja Geisenaun mukaan *nostoväki*. Asetuksen mukaan syyskuun 3 päivältä 1814 sisälsi Preussin asevelvollisuuslaki: 1:ksi *vakinaisen väen*, johon kuuluivat siihen kutsutut kelpoiset miehet 20 vuoden iästä 25 vuoden ikään asti, josta ajasta näiden tuli olla kolme vuotta harjoituksissa; 2:ksi *ensimmäisen kutsunnan nostoväen*, joka käsitti kaikki ne 20—25 vuoden ikäiset nuoret miehet, jotka eivät palvelleet vakinaisessa väessä sekä tässä palvelleet 26 vuoden iästä 32 vuoden vanhaan asti; 3:ksi *toisen kutsunnan nostoväen*, johon kuuluivat kaikki ensimmäisen kutsunnan nostoväessä olleet 32 vuoden iästä 39 vuoden vanhaan asti; sekä 4:ksi lopuksi *hätäpuolustusväen*, joka käsitti kaikki ne miehet 50 vuoden ikään asti, jotka eivät

kuuluneet vakinaiseen väkeen tai nostoväkeen, entiset nostoväkeen kuuluneet sekä kaikki rotevat nuorukaiset 17:nneen ikävuodesta alkaen. Ensimmäisen ja toisen kutsunnan nostoväellä oli toisinaan harjoituksia. Yleinen nostoväki olisi tullut kokoontumaan vasta kun vihollinen olisi hyökännyt maakuntaan, ja ainoastaan kotimaata puolustamaan.

Uusi armeijanuudistus vuodelta 1861 pyrki vähentämään nostoväen merkitystä oli nimittäin saatu vuosina 1848—1850 kokea, että nostoväki eräissä tapauksissa on vaivalloinen joukko, koska sen yksityiset jäsenet tuntevat itsensä enempi kansalaisiksi kuin sotilaisiksi ja osottavat liikaa itsenäisyyttä. Tällaisella sotajoukolla oli vaikea suorittaa hyökkäyssotia eli sellaisia sotia, joiden tarkoituksesta ei kansa täysin pitänyt. Tämä vanha järjestö oli ammattisotilaallisuuden harrastajien silmätikkuna, sitä koetettiin senvuoksi aina mahdollisuuksien sattuessa poistaa.

Pohjois-Saksan Liiton perustaminen 1866 vuoden sodan jälkeen ja tästä johtunut välttämättömyys saada kaikkiin Pohjois-Saksan Liittoon kuuluviin valtioihin yhteinen asevelvollisuuslaki, tarjosi odotetun tilaisuuden siihen. Asetuksessa määrättiin, että vakinaisen armeijan vahvuuden tuli tehdä yksi sadasosa väestöstä. Asetuksen mukaan käsitti sotapalvelusaika 7 vuotta josta tuli olla 3 vuotta vakinaisessa väessä ja 4 vuotta reservissä. Sitäpaitsi oli jälellä nostoväki, joka käsitti vakinaisessa väessä palvelleet miehet 27 vuoden vanhasta 32 vuoden ikään asti. Toisen kutsunnan nostoväki ja vanhan preussilaisen sotilasasetuksen mukainen yleinen nostoväki olivat poistetut.

Kun Saksan valtakunta perustettiin vuonna 1871, ulotettiin Pohjois-Saksan Liiton asevelvollisuusasetus kaikkiin uuteen valtakuntaan kuuluviin valtioihin.

Vuoden 1874 asetuksen kautta määrättiin armeijan suuruus miehistöön ja aliupseereihin nähden, entisen tasaisen 350,000 miehen sijasta, 401,659 mieheksi. Yksivuotiset vapaaehtoiset, noin 9,000 miestä, eivät olleet siihen luetut. Tämän armeijan suuruuden määräsivät valtiopäivät seitsemäksi vuodeksi, vuoteen 1881 asti.

Kysymyksessä oleva päätös tehtiin 224 äänellä 116 ääntä vastaan.

Kuudessa vuodessa toimeenpantu Preussin armeijan uudesti järjestäminen antoi merkin Europan armeijain hallituksille kulkemaan samaan suuntaan. Vuosien 1866 ja 1870—71 tapahtumat lisäsivät vielä tätä tarvetta. Ja 1864 vuoden sota Schlesvig-Holsteinia vastaan sekä 1866 vuoden sota, jotka olivat osottaneet takaaladattavan kivärin etevämmyyden edestäladattavan kivärin rinnalla, olivat pakottaneet joukon valtioita, ja etupäässä Ranskan, hankkimaan takaaladattavan kivärin, joka oli saksalaisten kiväriä vielä melkoisesti etevämpi. Nyt seurasi myöskin yleisen asevelvollisuuden käytäntöön otto Europan eri valtioissa, ja oikein aimo kiireellä.

Ennen Saksalais-Ranskalaista sotaa sekä sen aikana oli eri puolilta annettu Saksan kansalle toiveita, että kun „Saksan perintövihollinen“, Ranska, olisi kukistettu, niin olisi edessä pitkä rauhanaika ja *voitaisiin rajottaa sotavarustuksia*. Liebknecht ja minä vakuutimme jo syksyllä 1870 Pohjois-Saksan valtiopäivillä, ja minä vielä myöhemmin keväällä 1871 ollessani ainoana sosialistiedustajana Saksan valtiopäivillä, että tämä toivo tulisi olemaan turha. Sota kauemmaksi lykkäytyneenä sen sijaan että se tuottaisi sotakustannusten vähennyksen, tulisi vaikuttamaan päinvastaisesti, koska tämän sodan tulokset, varsinkin Elsass-Lothringin anastus, saattavat Ranskan liittoon *Venäjän* kanssa, *tekevät viimeksi mainitun riidanratkaisijaksi Europassa* ja pakottavat Saksan varustautumaan sotaan kahta vihollista vastaan. Myöskin syksyllä 1871 kulunkiarvioita käsiteltäessä lausuin minä vasemmiston puolelta esitettyjen toivomusten johdosta sotarasitusten helpottamiseen nähden, että ei sellainen helpotus ollut ajateltavissa ja että me emme ainoastaan saisi pitää nykyistä tilaa, vaan tulisi vuosien kuluessa yhä uusia kohotuksia sotarasituksissa, toiselta puolen hankitun politisen aseman johdosta Europassa, toiselta puolen seurauksena sosialistisen liikkeen kehittymisestä sisäänpäin.

Mitä me silloin ennustimme — mihin ei erityistä tarkkanäköisyyttä tarvittu, — on sitten tapahtunut täs-

mälleen. Se odottamaton nopeus, millä Ranska toipui kauheasta tappiostaan ja ei ainoastaan saattanut armeijaansa entiselleen vaan myöskin melkoisesti suurensi ja paransi sitä, antoi Saksan sotahallitukselle aiheen uudelleen esiintymään valtiopäivillä vaatimassa laajennusta armeijan järjestelmä-perusteissa. Säädös hätäpuolustusväestä hyväksyttiin 1874–75 valtiopäivillä. Siihen merkittiin kaikki asekykyiset miehet, 17–42 ikävuosien välillä, mikäli he eivät palvelleet vakinaisessa väessä tai kuuluneet nostoväkeen. Poiketen vanhasta preussilaisesta hätäpuolustusjärjestelmästä tulivat aseisiin kutsuttavaan hätäpuolustusväkeen kuuluvat alistettaviksi sotilaskorkeuslain ja -kurinpitäjärjestyksen alaisiksi. Sen lisäksi säädettiin, että erikoisessa tarpeessa ja sen jälkeen kun kaikki nostoväen ja reservin käyttökelpoisen miehistön vuosiluokat olisivat kutsutut aseisiin, *nostoväki voitaisiin korvata hätäpuolustusväellä*. Hätäpuolustusväki kutsuttaisiin aseisiin, jos vihollisen hyökkäys uhkaisi jotakuta valtakunnan osaa. Aseisiin kutsuminen tapahtuisi ikäluokittain ja alettaisiin nuorimmalla ikäluokalla, *mikäli sotilaalliset näköhaarat sen sallisivat*. — Täten ei ollut ainoastaan hätäpuolustusväki tullut uudestaan muodostetuksi, vaan oli itse asiassa myöskin *toisen kutsunnan nostoväki*, joka kahdeksan vuotta aikaisemmin oli hyljätty, palautettu taas toisessa muodossa. Sillä hätäpuolustusväkeä koskevan asetuksen määräysten suuri venyväisyys salli sodan aikana siirtää kaikki ne hätäpuolustusväkeen kuuluvat, 42 vuoden vanhaan asti, jotka olivat saaneet sotilaallista harjoitusta, nostoväkeen.

Tämän kautta eivät uudistusmuutokset Saksan armeijajärjestössä olleet vielä saavuttaneet loppuaan, vaan oikeastaan vasta alkaneet. Ennenkuin vuoden 1874 valtiopäiväin säätämä seitsenvuotiskausi ehti kulua loppuun, tapahtui uusi armeijanvahvistus ja ryhdyttiin laajentamaan armeijan rakenteellisia perusteita. Seisovan armeijan lukumäärä, joka oli tähän asti ollut 401,659 miestä, korotettiin vuonna 1880 tasaseen 427,000 mieheen. Tästä luvusta olivat vielä poisluettuina yksivuotiset vapaaehtoiset, upserit, sotilaslääkärit, rahastonhoitajat, asesepät j. n. e. Sitäpaitsi tuli armeija uudelleen

vahvennetuksi sen kautta, että osa ensimmäisen ikäluokan reservistä velvotettiin ottamaan osaa harjotuksiin, jotka kaikkiaan kestivät kaksikymmentä viikkoa, ja tämän kolmen kuuden ja neljän viikon pituisissa osissa kolmen vuoden aikana. Piti vuosittain saattaa harjotuksi niin paljon reserviin miehiä, että seitsemällä ikäluokalla olisi voitu tyydyttää armeijan liikkeelle panoon välttämätön ensimmäinen tarve. Toivottiin siis voitavan lyhyessä ajassa harjottaa nämä käyttökelpoisiksi kenttäsohilaisiksi. Tällä tavalla vuosittain harjotettujen luku nousi 17,000—18,000:nteen mieheen.

Kun sitten vuonna 1886 Ranskan hallitus esitti kamareilleen uuden sotilaslain, täytyi tämän seikan taas oikeuttaa Saksan hallitukset tekemään uuden ehdotuksen, joka taas vaati armeijan seisovan miehistön luvun kohottamista 427,000 miehestä 468,409 mieheen. Edelleen vaativat hallitukset, että tämä korotettu seisovan miehistön luku tulisi, samaten kun oli päätetty vuonna 1880, vahvistaa seitsemäksi vuodeksi. Valtiopäiväin enemmistö suostui vaatimukseen ainoastaan kolmeksi vuodeksi, mikä seikka antoi aiheen valtiopäiväin hajoittamiseen, ja sen jälkeen kokoontuivat sodanuhkausten alaisina kuuluisat „seitsenkautisvaltiopäivät“, jotka kilisti suostuivat hallituksen vaatimuksiin.

Mutta ruhtinas Bismarck älysi aina mainiosti takoa raudan sen kuumana ollessa. Kun hänellä oli koossa myöntäväiset valtiopäivät, käytti hän tätä nyt myöskin taas uuden sotilasjärjestöasetuksen ratkaisuun saattamiseksi. Tämän mukaan jaettiin nostoväki ensimmäisen ja toisen kutsunnan nostoväkeen ja samoin myöskin hätäpuolustusväki kahteen kutsuntaan ja palvelusaika siinä pidennettiin kolmeksi vuodeksi. Tämä uusi järjestelmä, joka vielä tänäpäivänä on voimassa, on seuraavan kaltainen: Vakinaisen väen palvelusaika kestää kolme vuotta ja reserviin kuulutaan neljä vuotta; ensimmäisen kutsunnan nostoväen palvelusaika päättyy 32 vuoden iässä ja toisen kutsunnan nostoväen palvelusaika 39 vuoden iässä. Ensimmäisen luokan korvausreservin harjotus jää entiselleen, se poistettiin pääasiallisesti vuonna 1893. Ensimmäisen kutsunnan hätäpuolustusväki käsittää

kaikki asevelvolliset 17 vuoden iästä sen vuoden maaliskuun 31 päivään asti, jona vuonna he täyttävät 39:n ikävuotensa. Toisen kutsunnan hätäpuolustusväkeen kuuluvat asevelvolliset mainitusta ajasta alkaen 45 vuoden ikään asti. Toisen kutsunnan hätäpuolustusväestä muodostetaan säännöllisesti *eri osastoja*, ja sitäpaitsi voidaan hätäpuolustusväki kutsua erityisen tarpeen sattuessa *maa-armeijan ja meriväen täydennykseksi*.

Tällä tavoin tuli vuonna 1887 ei ainoastaan otettua pääkohdissaan takaisin sama asevelvollisuusasetus, joka Preussilla oli Pohjois-Saksan Liiton perustamiseen asti, mutta silloin saatettiin pois käytännöstä, vaan tuli tämä vielä laajennetuksi sen kautta, että asekelposia hätäpuolustusväkeen kuuluvia miehiä voitiin erityisen tarpeen sattuessa käyttää maa-armeijan ja meriväen täydennykseksi, siis itse taisteluun, ja vielä myöskin vihollisen maassa. Vanhaa preussilaista hätäpuolustusväkeä olisi voitu käyttää ainoastaan niiden omassa kotimaakunnassa erityisissä hätäpuolustusväkijärjestöissä. Myöskin lyhytaikainen korvausreservin harjoitus oli vanhalle preussilaiselle armeijajärjestölle tuntematon laitos.

Vuonna 1890 suostui taas valtiopäiväin enemmistö, ilman että siitä nostettiin suurtakaan melua, uudelleen kohottamaan armeijan vakinaisen väen lukua 468,409 miehestä 486,983 mieheen. Sitä vastoin vei vuonna 1893 uudistettu seisovan väen luvun melkoisen korotuksen vaatiminen taas erimielisyyteen hallituksen ja valtiopäiväin välillä, josta taas oli seurauksena valtiopäiväin hajottaminen ja uusien vaalien toimeenpaneminen. Uusilla vaaleilla valitut valtiopäivät suostuivat pienellä enemmistöllä, *jonka muodostivat antisemitiset edustajat*, uusiin vaatimuksiin, joita kuitenkin oli vähennetty 14,000 miehellä alkuperäisestä. Vakinaisen väen luku määrättiin nyt 557,093 mieheksi, siihen astista lukua 70,110 miestä suurempi, ja sitäpaitsi ei tuota lukua otettu korkeimmaksi määräksi, vaan keskiarvoksi rauhan aikana, mikä merkitsi uutta vähintään 17,000 miehen korotusta. Sitävastoin poistettiin, kuten jo mainittiin, ensimmäisen luokan reservin kahdenkymmenen viikon harjoitus, lukuunottamatta pientä jätettä, noin 1,000 miestä.

Nähdään, että jokaisilla uusilla valtiopäivillä, jotka olivat tulleet valituiksi edellisten jouduttua erimielisyyteen hallitusten kanssa, aina enemmistö mukaantui hallitusten vaatimuksiin, vaikka esimerkiksi vuonna 1887 niitten puolueitten saamat äänet, jotka olivat äänestäneet vaatimuksia vastaan, tekivät yli 100,000 enempi kuin kannattajien saamat äänet. Myöntävä edusmiesenemmistö saatiin vasta omituisesti sattuneiden täytevaalien kautta. Varsinaiset vaalit vuonna 1893 antoivat hallitusten vaatimuksiin nähden vielä epäedullisemmän tuloksen sillä sotalaitosta koskevain ehdotusten vastustajat saivat silloin ehdokkailleen 1,169,000 äänen enemmistön — he saivat 4,394,000 ääntä 3,225,000 ääntä vastaan, — ja jos eivät antisemitiset edustajat olisi äänestyksessä langenneet toiselle puolelle olisi nyt myöskin uusilla vaaleilla valituilla valtiopäivillä enemmistö hyljännyt uudet ehdotukset. Ainoa etu, minkä kansa tässä uudessa järjestelmässä sai, oli että jalkaväen kolmivuotinen palvelusaika huojennettiin kaksivuotiseksi; — ratsastavaa tykkiväkeä ja ratsuväkeä ei tämä kuitenkaan koske. Mutta vaikka armeija onkin näin jättiläismäisesti kasvanut, lienee kuitenkin aikomus ensi tilassa esittää uusia vaatimuksia.

Saksan armeijan vahvuuden kehitys rauhanaikana vuodesta 1872 vuoteen 1893 antaa seuraavan kuvan:

v. 1872: 350,000 miestä,	v. 1887: 468,400 miestä,
" 1875: 401,659 "	" 1890: 486,983 "
" 1881: 427,274 "	" 1893: 557,093 "

Viimeinen luku on, kuten edellä on mainittu, keskiarvo. Tähän lukuun eivät sisälly yksivuotiset vapaaehtoiset, upserit, lääkärit, rahastonhoitajat, asesepät, satulamaakarit, sotilasvirkamiehet j. n. e.

Vertaus asukasluvun ja armeijan rauhanaikaisen vakinaisen väen luvun välillä vuodesta 1872 vuoteen 1893 osoittaa, että asukasluku ei ole tänä aikana nousnut täyttä 25 prosenttia, *mutta armeijan rauhanaikaisen vakinaisen väen lukumäärä on noussut 50 prosentilla.*

Sitä kehitystä, mikä meriväkeen nähden Saksan valtakunnan perustamisen jälkeen on tapahtunut, ei saata

esittää yhtä selvästi ja varmasti kuin maa-armeijan kehityksen, alituisten, aina joka toinen vuosi tapahtuneiden muutosten tähden laivojen suuruudessa, rakenteessa ja varustamistavassa sekä vaihtelevien näkökantojen johdosta merihallituksessa ei ole nähtävissä mitään yhtenäistä perustetta. Ei yhtäkään niistä erilaisista laivasto-ohjelmista, joita sitten vuoden 1867 on toimitettu, ole tarkasti noudatettu. On tapahtunut alituisen muutoksia ja on myöskin menty niiden yli. Niin olisi, esittääksemme ainoastaan yhden esimerkin, vuoden 1873 esityksen mukaan pitänyt käyttää kokonaista 130 miljoonaa Saksan markkaa uusiin laivarakennuksiin, ennenkuin olisi voitu tyydyttää esityksen laajalle ulottuvat vaatimukset. Mutta valtiopäiväin istunnossa maaliskuun 18 päivänä 1897 tuli meriväen kulunkiarvion esittäjän, edusmies tohtori Lieberin kautta todistetuksi, että yksistään vuoden 1896—97 kulunkiarvioissa oli jo annettu 401,600,000 markkaa laivaston rakennukseen ja aseistamiseen ja vielä tuli kysymykseen 245 miljoonan (Saksan) markan antaminen, siis yleissummassa 646,500,000 (Saksan) markkaa,*) mikä tekee jotenkin viisi kertaa niin paljon kuin vuonna 1873 luultiin täydyttävän ottaa päämääräksi. Tosin ovat laivojen rakennus- ja varustuskustannukset paljon korkeampien vaatimusten johdosta siitä ajasta hyvin runsaasti nousseet, jonka kautta myöskin niiden sotilaallinen arvo on noussut. Myöskään ei tavallinen maallikko voi määrätä, kuinka monet olevista sotalaivoista ovat käyttökelpoisia sodassa ja mihin sotatarkotukseen. Tästä käyvät mielipiteet varsinaisissa asianymmärtävissäkin piireissä erilleen. Merihallitus on sitäpaitsi taipuvainen esittämään laivaston vahvuuden eduskunnalle ja ulkomaille heikomaksi kuin se on. Ja se saavuttaa tämän tarkotuksen sitä helpommin, koska tarkka kaikkiin asianhaaroihin tutustuminen on vaikeampaa meriväkeen kuin maa-armeijaan nähden.

Meriväen kehitystä voidaan mitata pääasiallisesti niiden rahamäärien mukaan, mitä ne ovat vuosien ku-

*) 801,660,000 Suomen markkaa.

luessa vaatineet. Ja näistä käy esiin, että tähän nähden tarkalleen samoin kuin maa-armeijaankin nähden, *on tapahtunut erittäin nopea vuotuisten käyttöjen nousminen vuodesta 1888, nykyisen keisarin valtaistuimelle noususta alkaen.*

Siitä ajasta alkaen esiintyy yhä kasvavalla voimalla vaatimus, että Saksan, samoinkuin se maa-armeijan puolesta kuuluu ensimmäisiin, jos emme sanoisi, on ensimmäinen sotavalta mailmassa, tulisi saavuttaa lähimain samallinen asiantila sen meriasemassa. Ajatus, että yhden kansan täytyy uhrata ulkonaisen valta-asemansa vuoksi kaikki, ja myöskin kaikki, välittämättä siitä, kuinka on sen sisäisten olosuhteiden laita, täyttää kokonaan vaikutusvaltaisten piirien ajatukset ja pyrinnot. Kun vastustajien taholta väitetään, ett'ei käy ajan pitkään päinsä, että Saksa samalla kuin se suunnattomasti varustautuu maalla, voidakseen ennen mainitussa tapauksessa käydä samaan aikaan sotaa kahdella taholla (Ranskaa ja Venäjää vastaan), vielä myöskin ylläpitäisi vähintään toisen arvoluokan laivastoa, asetutaan tuolla taholla jyrkästi tätä väitettä vastaan! Vaaditaan, että Saksan pitäisi voida ryhtyä hyökkäykseen merellä yhtä hyvin kuin maallakin, sillä puolustukseen riittävät jo olevat merivoimat ja rannikkosuojelusvarustukset täydellisesti. Saksan rannikot ovat paljon helpommin suojeltavissa kuin muiden Europan merivaltojen rannat. Pohjanmeren rannikko on lukuunottamatta muutamia vähäisiä osia, jotka voidaan helposti puolustaa, suojelutuja vihollisen maihinpääsystä vastaan niiden oman luonnonlaadun kautta, sillä hiekkariutat ja matalikot tekevät laajalla alalla vihollisen maihinpääsyn mahdottomaksi tai ainakin perin vaikeaksi. Mutta myöskin Itämeren rannikko tarjoaa niin vähän sopivia paikkoja vihollislaivaston hyökkäykseen, että ne voidaan suhteellisesti vähillä kustannuksilla täysin varustaa. *Moltke* vainaja osotti, että venäläisten tai ranskalaisten maihinnousua, vaikkapa se tapahtuisi suuressakin muodossa, ei tarvitsisi pelätä, kun ottaa huomioon, että on valmiit runsaat rannikkopuolustusvoimat. Samallaisen mielipiteen lausui Bismark jo 1873 eräässä mietelmässä, jossa mainittiin,

että Saksan täytyy jättää hyökkäystoiminta suuressa sodassa maa-armeijan haltuun. Ja sitten jatkaa hän seuraavasti:

„Yhtä kohtaa ei saa unhottaa verratessa maa- ja merisotaa keskenään: jokainen viholliskylä, joka on valloitettu, on todellinen saavutus, mutta valloitettu laiva tulee vasta lukuun, kun sodan tulokset ratkaistaan. Vallotettu linnoitus takaa erään maakunnan vallotuksen, kokonaisen vihollislaivaston poisotto hankkii korkeintaan välikappaleen, millä valloitus aletaan“.

Myöskin sota-ylimarski von Blume viittaa strategiassa teoksessaan niihin tavattomiin vaikeuksiin, jotka jokaista vihollisen maihinnousua Saksan rannikolla kohtaisivat. Hän arvelee, että yhden ainoan armeijakunnan, johon kuuluisi tasan 350 miestä, sekä näille kuuluvat hevoset, ampumavarat, kuormasto j. n. e., kuljetukseen tarvittaisiin 50 suurinta kauppasotalaivaston kuljetuslaivaa. Sotalaivat kulkevat melkoisen syvässä eivätkä ole tästä johtuvan vaikeuden vuoksi miehistön laivaan viemisessä ja laivasta pois johtamisessa sopivat kuljetukseen, ja varsinaiset kauppalaivatkin voivat useimmissa paikoissa Saksan rannikolla toimittaa maihinlaskun ainoastaan matalien veneiden sekä lauttojen ja proomujen avulla. Ja edelleen vaatisi sellainen maihinlasku, edellyttäen mitä suosiollisimmat säänsuhteet ja että se saisi tapahtua häiriöttä Saksan puolelta, kahden vuorokauden ajan. Mutta jos onnistuttaisiinkin maihinlasku toteuttaa, niin kuka uskoo sellaisen eräisen Saksan rannikon kohtaan asettuneen ja kaikista turvapaikoistaan ja apukeinoistaan eristetyn pienen sotajoukko-osaston kykenevän jotakin toimeensaamaan. „Muutamat sopiviin rautatienkohtiin valmiiksi varatut divisionat turvaavat nykyhetkellä Saksan jokaista hyökkäysyritystä vastaan meren puolelta“, sanoo kenraali von Blume. Mutta myöskin valtakunnan merisotalaitoksen valtiosihteeri selitti vuoden 1896—97 valtiopäiväin kulunkiarviovaliokunnassa ja samoin valtiopäiväistunnossa maaliskuun 18 päivänä 1897 nimenomaan, että rannikon puolustukseen ei nykyinen laivasto ainoastaan riitä, *vaan että tähän tapaukseen sitä ei lainkaan tarvita.* „Jos

ei vaadittaisi mitään muuta kuin rannikon suojelemista vihollisen maallenousua vastaan, niin saavutettaisiin tosiaan tämä suoja myöskin muilla keinoilla kuin laivoilla“. Sitävastaan lausui hän toisessa kohdassa silloista puhettaan: „Jos te haluatte meren hallussa pitämistä, niin hyvät herrat, silloin täytyy teillä olla laivasto, mikä ryhtyy taisteluun vihollista vastaan, joka aikoo ottaa meren haltuunsa, jos hän asettuu meidän laivastomme vastaan“.

Samallaisia näkökohtia kuin edellä esitetyt tapaa valtiokanslerin ja ulkomaanosaston valtiosihteerin puheissa, ja niitä säestää vahvennetuissa sävellajeissa kansallisuusvapaamielisiin ja vanhoillisiin kuuluvien eduskunnan jäsenten puolustuspuheet hallituksen vaatimusten hyväksi. Muistettakoon myöskin eräitä lausuntoja, jotka koskevat sitä mailmanpolitiikkaa, jota Saksa valtaasemansa voimalla tulisi ajaa, kuten hyvin vaikutusvaltaiselta taholta talvella 1895—96 lausuttiin, mitkä lausunnot herättivät innokasta vastakaikua osassa sanomalehtiä. Saksassa on pieniä, mutta vaikutusvaltaisia piirejä, jotka eivät ole vielä selvinneet vuoden 1870 jälkeisestä kiihkokansallisesta huumauksestaan, jotka kansallisessa turhamaisuudessaan arvelevat, että Saksan täytyisi pienemmänkin erimielisyyden sattuessa jonkun valtion kanssa astua reserviluutnantin uljuudella esiin ja kaikin mokin pakottaa vastustaja kanuunia ja sapelii kalistelemalla tai laivastomielenosotuksella sokeaan alistumiseen. Jos tapahtuisi näiden ihmisten mielen mukaan, niin olisi Saksa jo aikoja sitten tullut syöstyksi mitä vaikeimpiin selkkauksiin ja se olisi jo saanut taistella olemassa olostaan. Myöskin luullaan tällä taholla kuuluvan järjestykseen, että Saksa puuttuisi kaikkiin riitoihin ja lausuisi ratkaisevan sanan. Tämä mainitunlainen sekaantumisen halu kasvaa samassa määrässä kuin siihen tarvittavat voimat lisääntyvät, ja tämä yksistään jo kehottaa varovaisuuteen.

Omituista on, että innostus laivastosuunnitelmiin on heikointa siellä, missä sitä ennen muita edellyttäisi, nimittäin Saksan merikauppakaupungeissa. Siellä näytään pelättävän, että laivaston voimakkuuden kasvaessa

myöskin halu edellä mainittuun sekaantumiseen kasvaksi, mistä sitten täytyisi olla seurauksena suuret kauppaa ja liikettä kohtaavat häiriöt. Mutta joskin katsottaisiinkin suuri laivasto välttämättömäksi, että sodan sattuessa voitaisiin alottaa riittävyys vastustajan kanssa, niin on tarkoin otettava huomioon, että ne vastustajat, joiden kanssa Saksan ensi sijassa voi katsoa joutuvan sotaan käymään ovat Ranska ja Venäjä. Sota ainoastaan toisen valtion kanssa näistä on nykyisen asiointilan mukaan Euroopassa mahdollisuuksien ulkopuolella; mutta näiden molempain vastustajain laivaston vertaisen laivaston perustaminen ja ylläpitäminen maa-armeijan ohella on sula mahdottomuus. Samassa määrässä kuin Saksa lisää laivastoaan, yltyvät myöskin nämä molemmat vastustajat, joiden laivastot jo ovat Saksan laivastoa paljon voimakkaammat, uusiin ponnistuksiin. Sama hourupäisyteen vivahtava kilpaottelu, joka jo esiintyy maa-armeijan lisäämisessä ja aseistamisessa siirretään myöskin merivarustuksien alalle. Mutta katsomatta siihen, että Saksa on rauhan aikana kykenemätön ajan pitkään kestämään sellaista kilpailua, *kuinka aikoo se kyetä kahdelle taholle käytävään maasotaan tarvittavien jättiläisistä, tuskin kokoonsaatavien rahauhrausten ohella vielä nostamaan ja loppuun suorittamaan kahdelle taholle suunnatun merisodan sekä hankkimaan siihen tarvittavat suunnattomat varat.*

Jos Saksa, voidakseen suorittaa menestyksellä mahdollisen maasodan molempia mainituita valtioita vastaan, katsoo olevansa pakotettu etsimään Itävaltaa ja Italiaa liittolaisikseen, koska niillä on samallaiset edut ajettava, niin ei sillä ole mahdollisen sodan varalle Ranskaa ja Venäjää vastaan muuta mahdollisuutta kuin hankkia itselleen myöskin liittolainen merellä. Tämä liittolainen olisi Englanti, jonka edut kaikista kauppapolitisesta kilpailusta huolimatta vähimmin laskevat ristiin Saksan etujen kanssa, jota vastoin Englannilla ja Saksalla on yhteisiä harrastuksia erittäinkin valtasuhteiden kehittämiseen nähden Euroopassa, jotka suhteet kuitenkin meille ovat ratkaisevia. Mutta sellaisella lyhytnäköisyydellä, jolla ei ole vertaista, ovat sekä Saksan

vaikutusvaltaiset piirit että Saksan diplomatia laiminlyöneet antaa riittävää merkitystä tälle asiantilalle, ja samoin Englannissa. Päinvastoin on meillä jo siellä ihmisiä, jotka kaikin voimin yrittävät suurennella jokaista pientä erimielisyyttä tai kauppakilpailua ja katsovat tulevan yllyttää molemmat kansat sekä niille kummallekin itselle että myöskin maailman kulturikehitykselle vahingoksi toinen toisiaan vastaan. Yksi osa näistä kiihkokansallisista menee vielä niin pitkälle, että uneksivat sotaa Saksan ja Englannin välille, sellainen mielettömyyden purkaus, jota pahempaa ei voi ajatella. Jos otaksuisi tämän mahdollottoman tapauksen kerran tapahtuneen, voisi tämä sota olla ainoastaan merisotaa, missä Englannin laivasto tuhoaisi lyhyessä ajassa Saksan laivaston, oli tämä niin vahva kuin olikin. Toinen seuraus olisi, että Saksa menettäisi heti sodan julistuksen jälkeen kaikki siirtomaansa, tappio, joka meidän mielestämme kyllä olisi helposti siedettävissä, mutta koskisi sitä kipeämin meidän meri- ja siirtomaa-intoilijoihimme. Kolmas ja pahin seuraus olisi, että Englanti ottaisi pois suuren osan meidän kauppalaivastoamme ja anastaisi Saksan kauppa-alueen mailmanmarkkinoilla, tappio, jota ei voitaisi korvata edes mitä ankarimmalla työllä ja mitä suurimmalla uhrauksilla vuosikymmeniin. Lopuksi olisi yhtä varmaa, kuin että B seuraa aakkosluettelossa A:n jälkeen, että sellaista onnetonta sotaa Englannin kanssa seuraisi samallinen Ranskan kanssa ja myöskin Venäjän kanssa, jotka, vaikk'eivät puhkeisikaan jo Englannin sodan aikana, saattaisivat Saksan varmaan perikatoon. Venäjä ja Ranska eivät voisi toivoa mitään parempaa kuin että Saksa joutuisi vakavaan riitaan Englannin kanssa. Molemmat voisivat sitten helposti tyydyttää toiveensa. Ranska saisi takaisin Elsas-Lothringin ja ehkä Reinin vasemman rannan lisäksi, ja Venäjä voisi tyydyttää salaiset toivomuksensa itämerenmaakuntiin (Itä- ja Länsi-Preussiin) nähden puolalaisen alueensa täydentämiseksi, sekä saada haltuunsa Niemenin ja Veikselin suut muutamia satamia lisäksi. Venäjän mailmanherrsus, jota jo Napoleon ensimmäinen kauhulla ajatteli, olisi perustettu, sillä sitten olisi Venäjälle

Konstantinopolin sekä europolaisen ja vähäaasialaisen Turkin valloittaminen ainoastaan lyhyen ajan kysymys.

Mutta jos merisota ei voi tulla kysymykseen, Englannin kanssa, niin kenen kanssa? Belgian, Hollannin, Tanskan, vaiko Ruotsin ja Norjan kanssa? Naurettavaa! Vaiko Yhdys-Valtojen kanssa? Yhdys-Valloilla ei ole mitään armeijaa europolaisessa merkityksessä; noin 25,000 miehiset pestatut joukot ovat mitättömän pieni määrä suunnattoman suurta maata varten, niiden ainoana tarkoituksena on pitää Lännen intianeja kurissa. Pohjois-Amerikan laivasto on *heikompi* kuin Saksan, *ja kuitenkin ei edes mahtava Englanti tulisi ryhtymään sotaan Yhdys-Valtojen kanssa.* Miksi? Koska se tietää, että tällä valtiolla on noin 70 miljonassa asukkaassaan tyhjentytymättömät apulähteet käytettävänä, mikä tekee sen kykeneväksi panemaan pystyyn mitä vahvimmat armeijat ja jättiläismäisen laivaston, niin sanoaksemme, yhdessä yössä; sillä mitä se tässä suhteessa voi saada toimeen, sen on kuusikymmenluvun orjainvapautussota mailman hämmästykseksi osottanut. Ja silloinko uskaltaisi Saksa ryhtyä tekemisiin sen kanssa?

Vai ryhdyttäisiinkö sotaan jonkun suuren englantilaisen siirtomaan kanssa? Näiden takana seisoo emämaa. Vaiko jonkun amerikalaisen valtion kanssa? Kyllä, jos ei olisi Monroen oppia, mikä merkitsee sitä Pohjois-Amerikan valtiomiesten peruslausetta, ettei sallita vieraiden valtojen sekaantua jonkin Amerikan valtion asioihin määrättyjen rajojen yli. Kun vuonna 1895 oli puhjennut tunnettu riita Englannin ja Venetzuelan välillä, riitti Yhdys-Valtojen varma esiintyminen pidättämään Englannin sotatoimiin ryhtymästä. Se valitsi rauhallisen sopimuksen tien.

Yhdys-Valtojen esimerkki todistaa, että voi olla suuri valtio ilman varsinaista maa-armeijaa ja ilman suurta laivastoa sekä nauttii kuitenkin arvonantoa koko maailmassa.

Kenen kanssa tulisi siis Saksa käymään merisotaa? Japaninko? Sekään ei tule kysymykseen Japanin nykyisellä voimakkehitysasteella ja Japanin kaukaisen etäisyyden vuoksi. Vaiko Kiinan tai jonkin pienen puoli-

villin saarivaltion? Näitä varten tarvitaan ainoastaan muutamia laivoja, kuten kokemus on osoittanut. Mutta vakavat riitaisuudet sellaisen maan kuin Kiinan kanssa sisältävät itseensä kansainvälisiin selkkauksiin joutumisen vaaran, ja jos ne ratkaistaisiinkin Saksan eduksi, niin tapahtuisi se ainoastaan turvautumalla yhteen tai useampaan niistä valloista, joilla on kaukaisessa idässä ratkaiseva valta käsissään.

Niin on esim. Saksalle mahdollista saada kiinteää jalansijaa Itä-Asian (Kiinan) rannikolla ainoastaan siten, että joko Englanti ja Japani tai Venäjä ja Ranska ovat Saksan puolella. Ja toisen tai toisen näistä puolueista suosiosta tai epäsuosiosta jää myöskin Saksan vastainen asema Itä-Asiassa riippuvaksi. Jos Saksa eräänä päivänä joutuu vakaviin riitaisuuksiin Englannin tai Japanin tai molempien kanssa, niin on se heti vaarassa menettää itä-asialaisen alueensa, vaikka se ryhtyisi mitä äärimmäisimpiin uhrauksiin. Ja että Saksa jouduttuaan vakaviin riitaisuuksiin Venäjän ja Ranskan kanssa, menettäisi itä-asialaisen alueensa, on *aivan varmaa*, ja niin tulee, sitä mukaa kuin Saksa saavuttaa jalansijaa Itä-Asiassa, sen riippuvaisuus Venäjästä, mikä jo nykyään seurauksena vuosien 1870—71 tapahtumista on hyvin suuri, vielä melkoista suuremmaksi. Saksa tulee yhä enempi Venäjän alavaltioksi, tätä tosiasiaa ei voi enään mikään isänmaallinen pöyhkeilykään auttaa. Mitä enempi Saksa hankkii itselleen jalansijaa Itä-Asiassa Venäjän avulla, *sitä riippuvaisemmaksi tulee se tästä Euroopassa.*

Täten jää siis suuren laivaston päätehtäväksi Saksan kaupan suojeleminen. Mutta kuinka vähän kauppa on riippuvainen laivastosta, siitä ovat todistuksena Ranska ja — Englanti. Ranskalla on paljon vahvempi laivasto kuin Saksalla, *mutta sen kauppa on paljon jälessä Saksan kaupasta.* Englannilla on vahvin laivasto maailmassa, mutta tämä ei ole estänyt Englannin ulosviennin laskemasta 20 prosentilla vuodesta 1872 vuoteen 1896, sitävastoin kuin Saksan kauppa on samassa ajassa, ja enimmäkseen Englannin kaupan kustannuksella, *nousut 62 prosenttia.*

Rauhanaikoina ei kauppa tarvitse suojaa ja sota-aikoina ei laivasto kykene sitä riittävässä määrässä suojaamaan. Venäjän ja Ranskan laivastoilla, ja varsinkin viimeksimainitulla, on niin edullinen maantieteellinen asema, että ne voisivat vahingoittaa saksalaisia kauppa-laivoja suuressa määrässä, ilman että niiden tarvitsee sitä varten ryhtyä meritaisteluun. Se suuri vaara, joka sodan puhjettua molempien mainittujen valtojen kanssa uhkaa Saksan kauppalaivoja, pakottaa nämä pienempiä poikkeuksia lukuunottamatta pysyttelemään merellä. *Pääasiallisimman kaupan tulevat välittämään puolueettomien valtojen laivat* tai tulee se tapahtumaan maitse puolueettomien valtioitten, Belgian, Hollannin ja Schweitzin kautta. Hollannin ja Belgian välityksellä täytyy Saksan myöskin sellaisen sodan sattuessa saada välttämättömät elintarpeensa. Mutta että mannermaavaltion laivasto myöskin merkitsee vaan vähän, niin pian kuin maa-armeija on tullut lyödyksi tai pakotetuksi äärimmäisiin voimanponnistuksiin väkevämpiä vihollisvoimia vastaan, sen osotti Ranska vuosien 1870—71 sodassa. Ranskan laivaston pelko oli silloin Saksassa suuri. Mutta Ranskan armeijan tappiot maalla pakottivat armeijan hallituksen liittämään kaikkien käytettävissä olevan merijalkaväen ja meritykkiväen miehistön maa-armeijan ja linnoitusten miehistöön, ja täällä täyttivät nämä joukot oivallisesti tehtävänsä.

Näiden Ranskan laivastosta vuoden 1870 sodassa saamiensa kokemusten perusteella lienee Bismarck vuonna 1873 antanut edellä esitetyn arvostelunsa. Mutta Saksaan nähden tulee vielä myöskin eräs toinen jo ennen mainittu asianhaara huomioon otettavaksi, nimittäin, voiko Saksa, jouduttuaan taistelemaan olemassaolostaan Venäjää ja Ranskaa vastaan, maasotaan tarvittavien suunnattomien rahavarain lisäksi saada vielä kokoon myöskin suureen meritaisteluun tarvittavat rahavarat. Ei yksikään valtiomies tule vastaamaan tähän myöntävästi, ja näin on myöskin todistettu, että on hyvin vaarallista politiikkaa, näännyttää kansaa rauhan aikana ja käyttää sen viimeiset voimat useimmille eri tahoille, niin että sen voimat ja varat ovat heikennetyt

ratkaisevan ottelun tapahtuessa, siellä missä se yksin on taisteltava, se on maalla eikä merellä.

Myöskin pakottavat kysymyksessä olevat suurenmoiset *taloudelliset* harrastukset eri sivistysvaltiot mahdollisimman suureen keskinäiseen ymmärrykseen risti-riitojen sattuessa. Itse kreivi Caprivi lausui valtiokanslerina ollessaan Saksan valtiopäivillä joulukuun 10 päivänä 1891, kun nämä käsittelivät kauppaja tullisopimusta Itävalta-Unkarin kanssa, seuraavasti:

„Ei ole mahdotonta, että tulee aika, jolloin Europan valtiot huomaavat, *että heillä on viisaampaa tehtävää* kuin imeä toinen toisensa verta, koska he tulevat pakotetuksi käyttämään kaikki voimansa taloudelliseen olemassaolon taisteluun.“

Siinä määrässä kuin Europan suurvaltiot päättäisivät vähentää maa- ja merivarustuksiaan, jouduttaisivat he molemminpuolista lähentymistä, jotavastoin uudet varustautumiset yhä ehtimiseen virittävät epäluuloa kaikkien kesken ja saattavat keskinäiseen kamppailuun. Mutta joka tätä järkiin tulemista toivoo, *toivoo turhaan*. Valtion ja yhteiskunnan luokkaluonne, näille kun armeija on paras ase luokkavallan pystyessä pitämiseksi, ei salli tehtävän, mitä järki vaatisi. Liian paljon on niitä, jotka työskentelevät tämän tilan säilyttämiseksi. Riennetään avoimin silmin kohtaloa vastaan, siinä toivossa, että se vielä kestää jonkun aikaa, „ja meidän jälkeemme tulkoon vedenpaisumus“. Ja ne aineelliset uhraukset, joita tämä maa- ja merivarustautumistila joka vuosi yhä enempi suorasti ja epäsuorasti tuottaa Europan kansoille, ovat niin valtavat, että niiden täytyy heittää kauhua ja hämmästyä.

Suomen sotalaitoksen kehitys*).

Jo kuningas Kristofferin maanlaissa (v. 1442) säädettiin, että *kaikki olivat velvollisia olemaan kuninkaalle palvelukseksi* „varsinkin sotaretkissä *maan rajoille saakka* Valtakuntaa ja maata hänen kanssansa puolustamaan“, „*vaan ei sen pitemmälle* matkustamaan sotaretkille, ellei heidän suostumustansa oltu siihen hankittu.“ *Sen lisäksi oli kansalla oikeus eduskuntansa kautta määrätä otettavan miesmäärän suuruuden.* Ruotsin vallan alkuaikoina tapahtui tämä n. k. *sotamiehen otto* siten, että kuninkaan voudit ottivat ilman muuta ne, jotka he sopiviksi katsoivat; *irtolaisväkeä otettiin ensi sijassa ja vasta suuressa miestarpeessa isäntämiehiä.* Tästä epäsäännöllisestä järjestelmästä siirryttiin vähitellen ja pääasiallisesti Kaarle XI:n hallituksen aikana (1660—1692) n. k. *ruotujakolaitoksen* kannalle. Tämä merkitsi sitä, että eri maakunnat sitoutuivat kustantamaan sotaan jonkun määrätyn luvun sotamiehiä ja maakunnan talot jaettiin niin moneen *ruotuun*, kuinka monta sotamiestä maakunta kustansi. Samaa ruotuun kuuluvat talot antoivat sotamiehelleen asunnoksi torpan, mikä oli ylöspidon tärkein osa. Sotamiehet olivat jonkun ajan joka vuosi harjoituksissa. — Suomen maakunnista myöntyivät ruotujakoon viimeksi Pohjanmaa vuonna 1731.

Meriväen kustansivat kaupungit ja rannikkoseutujen talot. Ratsuväki taas saatiin siten, että eräät tilat, n. k. rustitilat olivat ottaneet kustantaakseen miehen ja hevosen sotaan, saaden sitä vastaan tilansa veroista vapaiksi sekä eräissä tapauksissa vielä lisäksi n. k. agumenttitalojen verot.

Ruotuväen lisäksi hankittiin väkeä pestaamalla. Vuoden 1808 sotaväestä Suomessa, jota oli kaikkiaan 22,197 miestä, oli 7,630 pestattua ja 14,567 ruotusotamiestä.

*) Suomentajan laatima lyhyt esitys.

Porvoon valtiopäivillä 1809 antoi Aleksanteri I esityksen, että Suomen „kansallinen sotalaitos“ kyllä oli säilytettävä, mutta että silloinen ruotuväki kuitenkin oli hajotettava. Valtiopäivät ottivat tyytyväisyydellä tämän esityksen vastaan ja laativat ehdotuksen niiksi vakanssimaksuiksi, jotka mautilojen tuli suorittaa valtorahastoon korvaukseksi siitä, että pääsivät vapaiksi sotamiesten asettamisesta.

Silloin alkoi pitkä aikakausi, jolloin ei mitään määrättyä järjestelmää ollut voimassa Suomen sotalaitoksessa. Vuonna 1812 perustettiin, kun *muutamats yksittiset olivat ensin toimeenpanneet yleisen rahankeräyksen tähän tarkotukseen (!)*, kolme värvättyä jääkäri-rykmenttiä, joiden miesluku teki 3,600. Vuonna 1818 asetettiin Helsingin opetuspataljona, josta vuonna 1829 muodostettiin Suomen kaarti. Jääkäri-rykmenteistä muodostettiin vuonna 1827 kuusi tarkkaampujapataljonaa, jotka kuitenkin hävitettiin jo vuonna 1830. Viimeksi mainittuna vuonna perustettiin „ensimäinen Suomen meriväki, joka myöskin oli värvättyä väkeä. Tämä laivaston osasto ja kaarti olivat sitten maamme ainoana sotavoimana, kunnes niiden lisäksi v. 1846 perustettiin „Suomen krenatöri-tarkkaampujapataljona“, joka sijoitettiin Turkuun. Suomen sotaväki teki tällöin yhteensä noin 3,000 miestä, kaikki pestattua väkeä.

Itämaisen sodan syttyessä v. 1853 vahvistettiin Suomen puolustusvoimia. Aluksi muodostettiin toinen meriväki, ja v. 1854 alettiin uudestaan asettaa ruotuväkeä. Krimin sodan lopussa oli tätä väkeä 9 pataljonaa; Turun ja Porin lääni oli asettanut kaksi pataljonaa, muut läänit kukin yhden. Ruotuväen jo ennen mainittujen värvättyjen joukkojen miesvoima teki silloin 10,700 miestä, josta noin 5,400 miestä ruotuväkeä. — Suomen kaarti oli ollut alussa vuotta 1854 komennettuna venäläisten kaartijoukkojen mukana Preussin ja Itävallan rajoille; suomalaiset sotilaat olivat myöskin venäläisten kanssa puolustamassa Bomarsundin linnotusta.

Sodan loputtua 1856 säilytettiin kaikki 9 pataljonaa, mutta miesluku vähennettiin niissä puoleen. Vuonna 1858 perustettiin väliaikaisesti suomalainen tarkkaam-

pujakoulu ja opetuskomppania, josta saatiin opettajia pataljoniin. Ruotuväki hajotettiin v. 1868, *koska johtavissa sotilaspireissä oltiin sitä mieltä, ett'ei ruotuväki, joka oli harjotuksissa ainoastaan lyhyen ajan vuodessa, vastannut uudenaikaisen sotalaitoksen vaatimuksia.* Kaartinpataljona ja jäännös jo 1862 kanta-väeksi vähennetystä merivoimasta oli kaikki, mitä Suomessa oli sotaväkeä v. 1868, nimittäin 600 kaartilaista ja 100 merisotamiestä. — Suomen kaarti otti venäläisten kaartiosastojen mukana osaa Turkin sotaan 1877, ja Suomen säätykokous määräsi sitäpaitsi miljonan markkaa sodassa sairastuneiden ja haavottuneiden hoitamiseksi, jättäen nämä varat keisarinnan käytettäväksi.

Venäjänsotailaitos järjestettiin vuonna 1874 yleisen asevelvollisuuden kannalle. Yhteydessä tämän kanssa antoi hallitsija laatia ehdotuksen *yleisen asevelvollisuuden* käytäntöön ottamisesta myöskin Suomessa. Asiasta annettiin esitys säädyille syksyllä 1877. Uusi yleiseen asevelvollisuuteen perustuva sotilaslaki hyväksyttiin pitkien keskustelujen ja väittelyjen jälkeen kaikissa säädyissä noin $\frac{2}{3}$ osalla annetuista äänistä ja se julkastiin joulukuun 27 päivänä 1878.

Tässä vuoden 1878 asevelvollisuuslaissa, joka vielä nykyäänkin on periaatteessa voimassa, määritellään Suomen sotaväen tarkotus seuraavasti: „Suomen sotavoiman tarkotuksena on varjella valtaistuinta ja isänmaata sekä sen kautta myöskin vaikuttaa keisarikunnan puolustukseen.“ Sotaväki käsittää:

1:ksi *vakinaisen väen*, jonka tulee olla lomat siihen luettuina harjotuksissa 3 vuotta, josta kansakoulusivistyksen saaneilla on lyhennystä 1 vuosi ja yliopistoon johtavan oppikoulun oppimäärän suorittaneilla 2 vuotta;

2:ksi *reservin*, johon kirjotetaan kaikki ne sotapalvelukseen kelpaaviksi katsotut nuorukaiset, joita ei arpa ole määrännyt joutumaan vakinaiseen väkeen; heidän tulee olla harjotuksissa kolmena vuotena peräkkäin yhteensä 90 päivää. — *Täten ei asevelvollisuuden suorittaminen tule kohtaamaan sitä pientä vähemmistöä, joka on määrätty joutumaan vakinaiseen väkeen.* — Vakinaisessa väessä palveluksensa lopettaneet kirjote-

taan myöskin reserviin ja ovat siinä siksi, että tulee kuluneeksi 5 vuotta siitä, jolloin astuivat palvelemaan vakinaisessa väessä; harjotuksiin he eivät enempi ota osaa;

3:ksi *nostoväen*, johon siirretään reservissä palveluksensa lopettaneet ja ovat he siinä 40 vuoden ikään.

Vakinaisen väen suuruuden rauhan aikana määräävät säädyt. Vuoden 1899 valtiopäiväin asevelvollisuusvaliokunnan mietinnön mukaan teki silloin voimassa olleiden vuosirahasääntöjen mukaan rauhan ja sodan aikainen miesluku: edellinen yhteensä 5,821 miestä, siihen luettuna päällikkökunta ja vapaaehtoset, sekä jälkimäinen 11,602 miestä, joiden lisäksi varajoukkojen muodostamista varten tarvitaan 3,486 miestä, eli siis kaikkiaan 15,088 miestä. Rauhanaikaisen sotavoiman saattamiseksi sotalukuiseksi vaaditaan siis 5,781 miestä sekä varajoukkoja varten 3,486 miestä, eli yhteensä 9,267 miestä.

Koko Suomen sotavoima teki 1878 vuoden asevelvollisuusasetuksen käytännössä ollessa:

vakinaista väkeä	5,821	miestä
reserviläisiä noin	27,000	"
nostoväkeä "	60,000	"
	<hr/>	
	Yhteensä	92,821 miestä

Näistä 27,000 reserviläisistä lasketaan n. 3,000 miehen palvelleen vakinaisessa väessä ja 60,000 nostoväen miehestä palvelleen vakinaisessa väessä n. 16,000 miestä.

Upselit kasvatettiin Suomen kadettikoulussa Haminaassa. Jo vuonna 1780 perusti Sprengtporten sotakoulun Haapaniemeen. Tämä herätettiin uudestaan henkiin v. 1812 ja muutettiin kadettikoulu-nimisenä Haminaan v. 1819. Koulun oppilaat, kadetit, joita oli yhteensä 120, saivat opetusta 4 yleisellä ja 3 erityisluokalla.

Marraskuun 1 päivänä 1881 astui ensimmäinen kutsunta asevelvollisia palvelukseen vuoden 1878 asevel-

vollisuuslain mukaan. Ne jaettiin 9 pataljonaan, nimitäin 8 tarkkaampujapataljoonaan, jotka sijoitettiin yksi kunkin läänin pääkaupunkiin, sekä kaartinpataljona. Reservin ensimmäiset harjotukset olivat kesällä 1883; reservi jaettiin 32 komppaniaan, 4 kutakin vakinaisen väen pataljonaa kohti. — Myöhemmin perustettiin myöskin rakuunarykmentti, jolla samoin kuin ei kaar-tillakaan ollut reservikomppanioita.

Näin käytäntöön tullut asevelvollisuusasetus oli ehtinyt olla voimassa 20 vuotta, kun Venäjän hallituksen puolelta annettiin esitys uudeksi asevelvollisuuslaiksi Suomelle. Tätä varten kutsuttiin kokoon ylimääräiset valtiopäivät vuonna 1899. Tämän esityksen henki näkyy uuden lakiehdotuksen ensimmäisestä pykälästä, joka kuului: „Keisarillisen valtaistuimen ja Venäjän valtakunnan puolustus on jokaisen Venäjän alamaisten pyhä velvollisuus; ja on siis Suomen läänien, niinkuin Venäjän muitten kuvernementtien, miespuolinen väestö asevelvollinen sekä suorittaa asevelvollisuutensa tämän lain mukaan.“ Tämän ehdotuksen mukaan olisivat suomalaiset sotamiehet ei ainoastaan tulleet velvoitetuksi olemaan mukana kaikissa Venäjän sodissa, vaan olisivat he myöskin tulleet velvotetuiksi suorittamaan harjotuksensa venäläisissä joukoissa ja eri osissa Venäjän valtakuntaa; entisen lain mukaan tuli kumpikin kysymykseen ainoastaan Suomessa ja suomalaisissa joukoissa. Sitäpaitsi olisi palvelusaika reservissä pidennetty 18 vuodeksi, josta olisi oltu 5 vuotta harjotuksissa. Sotaväen miesluvun olisi määrännyt yksistään Venäjän sotaministeri. Reservin harjotukset vanhassa muodossa olisivat jääneet kokonaan pois. Tämä reservi olikin pahimpana silmätikkuna, sillä Venäjän hallituspiirit pelkäsivät, että Suomen asukkaat muuttuisivat sen kautta aseissa olevaksi kansaksi.

Säädyt eivät hyväksyneet tätä esitystä, vaan laativat kokonaan oman ehdotuksensa. Sen mukaan: „Valtaistuimen, isänmaan ja Venäjän valtakunnan puolustukseksi on jokainen Suomen kansalainen asevelvollinen.“ Ehdotuksen mukaan olisi tullut olemaan:

1:ksi *seisovaa sotaväkeä*, johon asevelvolliset olisivat kuuluneet 10 vuotta ja olleet tästä ajasta *vakinaisessa väessä* harjoituksissa saman ajan kuin vanhankin asetuksen mukaan sekä loppuajan *reservissä*. Entisen kaltainen reservi olisi tämänkin mukaan jäänyt pois.

2:ksi *nostoväkeä*, johon olisi kirjotettu kaikki ne asevelvollisiksi hyväksytyt nuorukaiset, joita ei arpa ollut määrännyt seisovaan väkeen, sekä myöskin ne, jotka olivat aikansa palvelleet seisovassa väessä. Nostoväkeen olisivat he kuuluneet 43 vuoden vanhaksi.

Seisovan sotaväen miesluku olisi noussut ehdotuksen mukaan 12,000 mieheen rauhan aikana ja Suomen kansalainen olisi saanut suorittaa asevelvollisuutensa suomalaisessa sotaväessä. Seisovaa sotaväkeä olisi tullut käyttää etupäässä puolustustoimiin Suomessa, mutta olisi voitu käyttää sitä myöskin muussa osissa valtakuntaa. Nostoväkeä olisi saanut käyttää ainoastaan kotimaan sekä keisarikunnan pääkaupungin puolustukseen.

Vaikka säädyt olivatkin suostuneet näin suuriin myönnytyksiin, ei niiden laatima ehdotus kuitenkaan saavuttanut hallitsijan suostumusta, vaan antoi hän enempi säätyjä kuulematta Suomelle uuden asevelvollisuusasetuksen julistuksella heinäkuun 12 päivältä 1901. Tämä asetus oli pääasiassa sama kuin 1899 vuoden valtiopäiville annettu esitys; sen mukaan olisivat siis *suomalaiset asevelvolliset tulleet suorittamaan palveluksensa venäläisissä joukoissa* ja eri osissa valtakuntaa sekä *seisovaan väkeen kutsuttavien luvun olisi tullut määräämään yksistään Venäjän sotaministeri*.

Julistuksella helmikuun 26 päivältä 1901 oli jo pidätetty 1901 vuoden kesän reserviharjotukset. Heinäkuun 12 päivän julistuksessa annettiin uuden asevelvollisuusasetuksen ohella myöskin määräys, että entiset tarkkaampujapataljonat tultaisiin hajottamaan vähitellen, niinkuin sitten tapahtuikin seuraavan syksyn kuluessa. Julistuksella heinäkuun 12 päivältä 1901 määrättiin, että vuoden kutsunnasta oli otettava ainoastaan 500 miestä kaartia ja rakuunarykmenttiä varten. Seuraavan vuoden alkupäivinä hajotettiin vielä myöskin rakuunarykmentti ja niin määrättiin julistuksella maaliskuun 4 päivältä

1902 otettavaksi kuluvan vuoden kutsunnasta ainoastaan 200 miestä kaartinpataljonaa varten. Näin oli jällellä enään ainoastaan kaartinpataljona, joka myöskin määrättiin hajotettavaksi elokuussa 1905. Suomeen tuodut uudet pataljonat ovat ottaneet haltuunsa hajotetun Suomen sotaväen Suomen valtion omaisuuteen kuuluvat kasarnit. Suomen kadettikoulu oli lakkautettu saman ajan kuluessa kuin muutkin sotalaitoksemme.

Uusi perustuslakia rikkoen säädetty asevelvollisuuslaki herätti pahaa verta kaikkialla maassa. Kansa osotti tyytymättömyyttään kieltäytymällä valitsemasta kunnista kutsuntatoimiston lisäjäsena, tai missä suurien sakkujen jälkeen taipuivat valitsemaan, panivat vastalauseita kutsuntatoimistojen pöytäkirjoihin, ja asevelvolliset nuorukaiset jäivät suurin joukoin pois kutsunnasta. Vuoden 1904 Suomen tilastollisen vuosikirjan mukaan oli vuonna 1902 25,080 kutsutusta poissa 10,438 eli 41,6 % ja vuonna 1903 23,356 kutsutusta poissa 7,681 eli 32,9 %.

Valtiopäivillä 1904—05 tekivät säädöt Venäjän hallituksen kanssa sellaisen väliaikaisen sovinnon, että uusi asevelvollisuuslaki lakkautettiin käytännöstä toistaiseksi ja säädöt myönsivät suoritettavaksi Suomen valtiovaroista Venäjän sotilasrahastoon 10 miljonaa markkaa vuonna 1905. Näin ei Suomessa ole minkäänlaista sotaväenottoa ainakaan vuosina 1905 ja 1906 eikä nykyhetkellä mitään sotaväkeä. Koossa oleville 1906 vuoden valtiopäiville tultanee antamaan esitys uuden 10 miljonan markan myöntämisestä Venäjän sotilasrahastoon.

— — Oikullinen on siis ollut Suomen sotalaitoksen historia. Valmistautukaamme vastaanottamaan sitä kuin tuleva on!

III.

Sotavarustuksista syntyvät kustannukset.

Esitämme ne rahalliset uhraukset, joita jatkuva varustautumistila Saksalle tuottaa. Tiedonantomme käsittävät numerot vuodesta 1877/78 vuoteen 1897/98; tilivuosi alkaa huhtikuun 1 päivänä ja päättyy seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivänä. Vuosien 1872—1876/77 menot johtuivat varsinaisesti niistä muutoksista, täydennyksistä ja laajennuksista, joita saksalais-ranskalainen sota sotilashallintojen mielestä vaati. Uudet muutokset ja laitokset kustannettiin tuona aikana *Ranskan miljardeilla*, jotka myöhemmin puuttuivat ja täytyi senvuoksi silloin turvautua lainoihin. Ensimmäinen laina maa- ja merisota-tarkotuksia varten otettiin vuonna 1876.

Lukuunottamatta yksinomaan meri- ja maasotatarkoituksiin käytetyitä Ranskan miljardeja, jotka vähintään nousivat puoleentoista tuhanteen miljonaan markkaan, suoritettiin vuosina 1872—1876/77 maa-armeijaa varten vakinaisina kustannuksina 1,499,159,000 Saksan markkaa ja kertamaksuina 208,371,000 markkaa, sekä meriväkeä varten vakinaisina kustannuksina 78,062,000 markkaa ja kertamaksuina 102,731,000 markkaa, ynnä rauhanajan eläkkeinä maa- ja meriväelle 86,800,000 markkaa, — eli yhteensä 1,975,123,000 markkaa, siis lähes kaksi miljardia.

Ulostoot sotatarkoituksiin tekivät tilivuosina 1877/78—1897/98 yhteensä:

a) maa-armeijaan	10,155,384,400 mk
b) meriväkeen	1,298,091,600 "
c) rauhanajan eläkkeisiin	650,195,200 "
d) maa- ja merisota-tarkotuksiin otet- tujen valtiovelkojen korkoihin.	600,000,000 "
	<hr/>
	Vleissumma 12,703,671,200 mk

Ja jos tähän lisätään suoritukset vuosina 1872—1876/77 sekä samoihin tarkotuksiin käytetyt Ranskan miljardit, *niin on 27 vuoden kuluessa käytetty sota-tarkotuksiin tasasissa luvuissa:*

16,000,000,000 Saksan markkaa *).

Mihinkä kulturitarkotukseen koko valtakunnassa tai yksityisissä valtioissa on käytetty edes läheskään niin suuria summia? Mitä Saksan valtakunta tai sen yksityiset valtiot ovat käyttäneet kulturitarkotuksiin, otettuina näiksi kaikki tämän sanan laajimmassa merkityksessä, kuten viralliset terveydenhoitotarkotukset, tieteen ja taiteen edistäminen, maanviljelyksen parantaminen, vesien järjestäminen, kanavien ja teiden rakennukset, eivät nämä summat nouse lähimainkaan maa- ja merisota-tarkotuksiin käytettyjen summien tasalle.

Asiaintilaa Saksassa tällä alalla vastaa samallinen tila melkein koko Euroopassa, ja aivan poikkeuksetta Euroopan suurvaltioissa. Siitä otettakoon todistukseksi seuraavat tiedonannot jotka koskevat ainoastaan vuotta 1896. Tänä vuonna käytti:

Ranska:

maa-armeijaan	633,757,000 frankia
meriväkeen	265,927,000 "

Yhteensä 899,684,000 frankia 1)

*) 19,840,000,000 Suomen markkaa.

1) 1 franki = 1 Suomen markka.

Venäjä:

maa-armeijaan	288,521,900	ruplaa
meriväkeen	57,966,000	"

Yhteensä 346,487,900 ruplaa¹⁾

*)

Itävalta:

maa-armeijaan	140,179,699	guldenia
meriväkeen	14,081,260	"

Yhteensä 154,260,959 guldenia²⁾

Italia:

maa-armeijaan	269,475,800	frankia
meriväkeen	99,336,000	"

Yhteensä 368,811,800 frankia

Suurbritannia ja Irlanti:

maa-armeijaan	18,460,000	punta-sterlingiä
meriväkeen	19,724,000	" "

Yhteensä 38,184,000 punta-sterlingiä³⁾

¹⁾ 1 rupla = 2,60 Suomen markkaa; 346,487,900 ruplaa = 900,868,540 Suomen markkaa.

²⁾ 1 guldeni = 2,49 Suomen markkaa; 154,260,959 guldenia = 584,109,788 Suomen markkaa.

³⁾ 1 punta-sterlingi = 25 Suomen markkaa; 38,184,000 punta-sterlingiä = 9,546,000,000 Suomen markkaa.

*) Suomen valtion menot sotalaitokseen tekivät Suomenmaan tilastollisten vuosikirjain mukaan:

vuonna 1882	8,580,064	markkaa
" 1883	9,722,714	"
" 1884	7,530,182	"
" 1885	7,363,144	"
" 1886	6,134,684	"
" 1887	6,072,545	"
" 1888	6,269,051	"
" 1889	6,290,339	"
" 1890	6,831,009	"
" 1891	7,217,254	"
" 1892	7,192,125	"
" 1893	7,769,359	"

Samassa suhteessa kuin ulosteot sotatarkotuksia varten rasittavat Europan kuuden suurvaltion asukkaita, rasittavat ne myöskin muiden Europan valtioiden asukkaita. Eivät edes puolueettomiksi julistetut valtiot, kuten Belgia ja Sveitsi, voi pysyä erillään yleisestä virtauksesta; he pelkäävät, ettei suurvaltioiden välillä puhjenneessa sodassa anneta merkitystä heidän puolueettomuudelleen ja voisi toinen tai toinen suurvalta taistelussa tunkeutua osalla armeijaansa heidän alueensa läpi, hyökätäksään vastustajan kimppuun joko rintaman tai selän puolelta. Tämän mahdollisuuden varalta ovat he pakotetut varustautumaan sekä kustantamaan armeijaulosteojen ohella vielä kalliita linnoituksia. Belgian vuoden 1896 kulunkiarviossa oli sotatarkotuksia varten määrätty korkeimmaksi summaksi 47,865,000 frankia, Sveitsin vuoden 1897 kulunkiarviossa samaan tarkotukseen korkeimmaksi summaksi 23,000,000 frankia.

Kuinka suuri maa-armeijain pääluku sodan sattuessa olisi, ei voi tarkkuudella sanoa. Kukaan valtio haluaa että maa-armeijansa näyttäisi ulospäin niin pieneltä kuin mahdollista. Mutta kun nykyään on yleinen asevelvollisuus käytännössä kaikissa mannermaa-valtioissa ja palvelusaika kestää yli 40 vuoden iän, ja kun sodan sattuessa jokainen valtio kiirehtii saattamaan koko sota-

vuonna	1894	7,300,974	markkaa
"	1895	7,102,239	"
"	1896	8,443,045	"
"	1897	8,345,803	"
"	1898	8,816,197	"
"	1899	7,557,899	"
"	1900	6,959,519	"
"	1901	5,309,204	"
		<hr/>	
		Yhteensä 146,807,350 markkaa	

Suomen valtiovarojen käyttö sotilastarkotuksiin teki siis vuosina 1882—1901, siis 20 vuodessa yhteensä:

146,807,350 markkaa.

Samana aikana on käytetty tieteen ja taiteen edistämiseen sekä kansanvalistustyöhön yhteensä 127,525,114 markkaa sekä yleiseen terveydenhoitoon 36,062,580 markkaa.

Suomentajan laatima lisäys.

kelposen miehistönsä liikkeelle, niin voinee yksistään viiden mannermaan suurvaltion asettamien armeijojen yhteisen vahvuuden laskea 13—14 miljonaksi mieheksi.

„Tulevaisuuden sodassa ei saa yksikään asekelponen mies jäädä kotiin. Meidän tulee siis luoda sellainen järjestö, että kaikki aseisiin kutsutut miehet myöskin kykenevät aseita käyttämään“, — näin lausui kreivi Caprivi valtiopäivillä toukokuun 16 päivänä 1890. Tämän ajatuksen toteuttaminen tuottaisi kuitenkin maa-armeijan palvelusajan pysyessä useampivuotisena kansalle sellaisia uhrauksia, että hallitustenkin täytyy ne nähdessään peräytyä suunnitelmistaan. Senpävuoksi katsottiin, kun armeijata suurennettiin vuonna 1893, olevan välttämätöntä myöntää jalkaväelle kaksivuotinen palvelusaika, koska, huolimatta siitä, että kahden vuoden palvelusaika riittää enempi kuin kylliksi miehistön sotilaalliseen harjotukseen, kolmivuotisen palvelusajan käytännössä ollessa lisäkustannukset tulisivat melkoista korkeammiksi. Sama seikka on myöskin jo pakottanut Ranskan ja Venäjän laskemaan melkoisen osan kutsutusta miehistöstä vapaaksi kuuden, yhdeksän kuukauden harjotusajan jälkeen, siinä vakuutuksessa, että miehet, kun ne joskus kutsutaan tositoimeen, kykenevät täyttämään tehtävänsä.

IV.

Seisovan sotaväen poistaminen.

Että sotavarustukset Europassa ovat kehittyneet sellaiselle asteelle, jota ei ajan pitkään voi kestää ja joka vielä vähemmän sietää enempi melkoisia vahvennuksia, sitä ei voi kukaan tervejärkinen ihminen esitettyjen tosiasioitten jälkeen kieltää.

Ei ole sellaista kenraalia, joka milloinkaan olisi ollut tekemisissä sellaisten joukkojen kanssa jotka tulevassa sodassa ottavat taisteluun osaa. Mutta ei ole ainoastaan kysymys siitä, kuinka nämä hirmuiset joukot voidaan komentaa ja johtaa samasta paikasta, vaan myöskin, miten voidaan sijoittaa sellaisen armeijan kauhean suuri kuormasto ja miten ruokkia miehet ja hevoset. Uudenaikaisten pikaa ampuvien ampuma-aseiden runsas ampumavarain käyttö vaatii suuria ampuma-varastoja. Hevosten ja miehistön majottaminen ja elättäminen vaatii sellaiset majotuslaitokset ja muonavarastot, jollaisia ei ole tähän asti nähty. Viljavinkin seutu, mihin nämä joukot kuten nälkäiset heinäsirkkaparvet saapuvat, tulee muutamassa päivässä paljaaksi syödyksi.

Mutta jos syntyy taistelu molemmin puolin mitä oivallisimmin varustettujen ihmisjoukkojen välillä, niin syntyy siitä sellainen molemmin puolinen teurastus, että täytyy kysyä: kuka on hautaava kuolleet? Ja myöskin nousee kysymys: mihin pannaan ja miten hoidetaan ne lukemattomat haavottuneet, joita tulee kummallakin puolella olemaan. Sodan työkalu, armeija, on vuoden 1870 jälkeen saavuttanut sellaisen luonteen, joka melkein kokonaan estää sen täydellisen käyttämisen sodassa.

Mutta vielä toisiakin tekijöitä on olemassa. Näiden äärettömien armeijajoukkojen ylläpito ja täydentäminen vaatii myöskin suunnattomia rahauhrauksia. Tarvitaan sellaiset lainat, joille suuruudessa ei tähän asti tunneta vertaista. Miten ne sitten saadaan, ei ole sanottu. Kun sota Ranskan kanssa puhkesi vuonna 1870 ja Pohjois-Saksan Liitto haki 100 miljoonan taalerin lainaa, luvaten siitä 5 prosenttia korkoa sekä tarjoten 80 taalerista 100 taalerin velkasitoumuksen, jätti Saksan kapitalistiluokka hallitukset pulaan, huolimatta isänmaallisuuden aallokon korkeasta kuohuilemisesta. Lainaa ei merkitty kokonaisuudessaan. Vasta kun muutamat voitot antoivat varmempaa taetta rahoille, ilmestyi „uhrautuvaa“ isänmaallisuutta. Se tapa, millä vielä nykyään Saksan hallitsevat luokat kieltäytyvät edes osiksikaan peittämästä niitä maa- ja merisotakustannuksia, joiden puolesta he aina auliisti äänestävät, itse kantamillaan suorilla veroilla, ei anna suuria toiveita, että heidän isänmaallinen uhrautuvaisuutensa tulisi olemaan kovinkaan suuri tulevassa sodassa.

Tulevassa sodassa Ranskan kanssa ei Saksan voitto tule olemaan yhtä helppo kuin viimeisessä sodassa, joka ei myöskään, huolimatta siitä, että Ranska joutui sotaan yllätettynä ja huonosti varustettuna, ollut niin helppo, kuin sanomalehdet ja oppikirjat tahtovat asian esittää. Ei ole enään mahdollista karata enemmän tai vähemmän äkkiarvaamatta vastustajan kimppuun, kuten tapahtui 1866 ja 1870. Joukkojen miesluku ja varustukset sekä muut sodassa kysymykseen tulevat tekijät ovat molemmin puolin melkein yhtäläiset. Tulevaisuuden sota tulisi siis olemaan pääasiallisesti painiskelua, jossa tänään olisi tämä, huomenna tuo puoli voitolla. Sellaisessa taistelussa valtaa lopuksi väsymys molemmin puolin, ei tule kumpikaan varsinaiseksi voittajaksi, jos ei voitetuksikaan, ja *siten ei myöskään ole toivoa miljardien saamisesta joilla voitaisiin korvata omat sotakulut ja muut aineelliset vahingot*. Kumpikin puoli saa lopullisesti itse kestää vahinkonsa ja itse maksaa hirmuiset velkansa tai niiden korot sekä itse ylläpitää

orponsa ja raajarikkonsa, olettaen että näitä varten vielä jotain on jälellä.

Tämä on todellinen kuvaus ilman liioittelua siitä, mitä tulevaisuudessa europolainen sota kansoille tarjoaa. Mutta tämä kuvaus osottaa ainoastaan mitalin toisen puolen, toinen puoli esittää kansakunnan tilaa jättiläis-taistelun aikana.

Saksassa, Ranskassa, Venäjällä ja samoin muissa valtioissa tullaan sodanjulistuksen jälkeen kutsumaan aseisiin jok'ainoa taistelukykyiseksi harjotettu mies. Saksassa merkitsee se *neljää miljoonaa* miestä. Suurella osalla näistä on perhe, melkoisella osalla myöskin itsenäinen toimi, jossa mies on päähenkilö. Samana päivänä kun hän jättää toimensa, saa hän myöskin useissa tapauksessa ilmoittautua vararikkotilaan. Surua, hätää ja kurjuutta johtuu tästä lukemattomilla perheille. Niiden avustaminen on välttämätöntä, mutta mistä otti varat? Sota hävittää oston ja vaihdon, ensi sijassa seisautuu ulosvienti, jota ilman ei Saksa nykyisissä taloudellisissa oloissa enempi voi elää. Suuri työnpuute on seurauksena. Osakkeiden ja yleisten ja yksityisten velkasitoumusten arvo laskee, koron ja osingon maksu loppuu tai vähenee ja tulee näin vahinkoa myöskin niille piireille, jotka muussa tapauksessa voisivat toisia edes vähän auttaa.

Mutta myöskin sisään tuonti seisautuu, erittäinkin niiden elintarpeiden tuonti, joita ilman ei Saksa voi tulla toimeen, tai on niiden tuonti ainakin hyvin vaikeutettua. Tämä vaikuttaa elintarpeiden hinnan suunnattoman nousun sekä joksikin aikaa yleisen hädän. Kukin voi muodostaa tästä itselleen vielä yksityiskoh-taisemman kuvan.

Porvarillisen mailman kirous on synnyttää tuotanto-välineiden alituisen täydellisentämisen ja lisäämisen kautta joka hetki liikatuotantoa ja aikaan saada sen kautta suuria taloudellisia pulia, joista on seurauksena lukemattomia vararikkoja ja köyhälistön lisääntyminen. Mutta sen kirous ja samalla yksi sen perikadon syistä on myöskin, että se kehityksen saadessa häiriytymättä jatkua tulee ajankohtaan, jolloin maapallo on sille liian

pieni, kosk'ei se enään tiedä, mihin kääntyisi tava-
roineen.

Aivan samoin käy sen meri- ja maasotavarustuksiin nähden. Näillä on, kuten edellä on huomautettu, tarkoituksena taata, työnantaja- ja kapitalisti-luokalle ensiksi kotimaisten ja sitten mailmanmarkkinain valtaaminen. Mutta samoin kuin taloudellinenkin kilpailu ajaa myöskin sotilaallinen kilpailu astumaan yli luonnollisen määrän sekä muuttaa kiroukseksi sen, minkä pitäisi olla siunaukseksi. Porvarillinen yhteiskunta häviää joko taloudellisen tai sotilaalliseen haaksirikkoon tai myöskin molempiin samalla kertaa, ja miten hyvään tämä tapahtuukin, on se saattava taloudellisesti ja valtiollisesti poljetun luokan, s. o. kansan suuren enemmistön, äkkiä tajuamaan, että näin ei se enään enempi käy päinsä. Ainoastaan meidän kaikkien olosuhteittemme perinpohjainen uudistus tulee silloin olemaan ainoa ja myöskin todellinen pelastus.

Mutta niin kauan kuin ei vielä ole tullut aika, jolloin harhaanjohdetut ja sotavarustuksilla näännytetyt kansat olisivat tulleet tietoisiksi tästä sekä saatetut tekemään sen, mikä yksistään voi pelastaa, on välttämätöntä luoda uudet sotilasjärjestöt, jotka täyttävät sotilasjärjestöjen todellisen tarkoituksen, puolustaa kotimaata ulkopa-
päin tapahtuvaa hyökkäystä vastaan, mutta tekevät hyökkäys- ja vallotussodat mahdottomiksi. Myöskin on välttämätöntä vähentää vähimpään mahdolliseen määrään ne maksut, jotka yhteiskunnan tulee suorittaa sotavarustuksiin, sekä tehdä yksityisiä persoonallisesti koskevat rasitukset niin siedettäviksi kuin mahdollista. Siitä ei ainakaan tuskin enään voine olla erimieltä, että yhä kasvavat sotilasrasitukset lopuksi tulevat sietämättömiksi ja että kokoonsaatujen varojen suunnattoman suuri maa- ja meripuolustustarkoituksiin käyttäminen saattaa häpeälliseen kaikenlaisten edistystarkotusten syrjäyttämiseen, kosk'ei näitä varten riitä silloin varoja. Nykyään vieritetään melkein kaikissa valtioissa maanviljelystarkoituksiin menevät menot pääasiallisesti kuntien niskoille, sen sijaan että valtio ottaa suorittaakseen sivistystarkoituksiin, yleiseen terveydenhoitoon, armeijaan

j. n. e. tarvittavat kustannukset. Vesipatojen rakennuksiin ja virtojen laskuihin tarvittavat menot jätetään niistä lähinnä hyötyvien maakuntain, tuomiokuntain ja pitäjäien suorittaviksi, sen sijaan että valtio suorittaisi ne omista varoistaan periaatteena: kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta. Mikäli niitä näin toimitetaan, suoritetaan ne enimmäkseen vaillinaisesti ja epätydyttävästi. Näin kohtasi esim. Schlesian maakuntaa milloin yhdessä, milloin toisessa seudussa tämän vuosisadan kuluessa vaikeat vesitulvat useita kertoja ja samallaisia on tapahtunut joko isommassa tai pienemmässä laajuudessa myöskin muissa osissa maata, — muistettakoon vaan vuoden 1897 tulvat; — mutta että ryhdyttäisiin tarmokkaiisiin toimenpiteisiin sellaisten ehkäisemiseksi vastaisuudessa, sitä saa kai turhaan odottaa*). Nopean ja täydellisen avun saamiseksi tulisi näihin käyttää ei ainoastaan kymmeniä miljonnia vaan, mikäli tarpeen, satoja miljonnia.

Valtio on valheellinen ja kehno, koska se ei katso päätehtäväkseen suojella yksityistä vahingoilta ja vaurioilta, joilta tämä ei omin voimin kykene itseään suojelemaan. Sitä vastaan näemme me, kuinka hallitukset ovat paljon suuremmalla innolla avullisina perustettaessa paria uutta rykmenttiä tai rakennettaessa joukkoa laivoja kuin suojelemassa puolta maakuntaa tai suurta aluetta usein toistuvia vesivahinkoja ja muita vahingollisia luonnon ilmiöitä vastaan, jotka uhkaavat useiden ihmisten taloudellista toimeentuloa ja tuovat kurjuutta ja viheliäisyyttä useille.

Saksassa on vielä tänään noin viisisataa neliöpenikulmaa kangas- ja suomaata sekä muuta viljelemätöntä maata odottamassa viljelykseen ottamista, mikä kuitenkin on mahdotonta yksityisillä varoilla, vaan jos sen valtio ottaisi tehdäkseen, saisivat tuhannet perheet niistä toimeentulonsa; mutta mitäpä valtio siitä välittäisi! Kanavien kaivamisen sekä maiden kuivaus- ja kostuttamistoimenpiteiden kautta yleensä eivät ainoastaan lukuisat työvoimat saisi tointa, vaan hyötyisivät siitä suuresti myöskin kotimainen liike ja maanviljelys; mutta

*) Samoin meillä. Suomentajan muist.

kaikkein välttämättöminhän jää aina toimittamatta! Yksityisten ja yhteiskunnan suurin onni on ruumiillinen hyvinvointi; lukuisat sairaudet ja kuolemantapaukset eivät ole raskaita onnettomuuksia ainoastaan yksityisille, vaan myöskin yhteiskunnalle, jonka veronmaksukyky heikkonee, toimintakykyisyys vähenee ja vaivasraskaudet nousevat. Lukuisien sairashuoneiden ja parantolaitosten rakentaminen ja ylläpitäminen olisi aivan mitä välttämättömintä; mitä tässä asiassa todellisuudessa tehdään, ei riitä mihinkään. Kansan taloudellinen tuotantokykyisyys nousisi tuntuvasti sen kautta, että yleisillä varoilla perustettaisiin ja ylläpidettäisiin maksuttomia jatko-opistoja sekä ammattikouluja ja maanviljelysopistoja kyvykkäitä oppilaita varten kaikista kansanluokista, perustettaisiin ja kannatettaisiin oppityöpajoja, mallikouluja, ammatti- ja maanviljelysmuseoita, yleisiä kirjastoja ja lukusaleja, kohotettaisiin ja harjotettaisiin koko nuorison ruumiinkehitystä tähän alaan kuuluvien oppilaitosten, kuten voimistelu- ja uimalaitoksien, leikkijä urheilukenttä-harjoitusten kautta, j. n. e.

Näihin ja muihin samallaisiin edistystarkoituksiin sekä niiden vaatimiin rakennuskustannuksiin ja opetusmaksuihin olisi vuosittain käytettävänä monia miljoonia, ilman että silti yksikään näistä laitoksista uhkaisi nykyisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen olemassaoloa, — mikä meidän hallitseville luokille on pääasia, — mutta näitä varoja ei voida käyttää, koska maa- ja meripuolustukseen käytetyt menot nielevät ne. Tässä on siis se puu, jonka juurelle kirves on pantava. Kerran on tuleva kysymykseen, että pakottamalla pakotetaan valtiot alistumaan kansojen kansainväliset riitaisuudet ratkaistavaksi samalla tavalla kuin yksityisten väliset riitaisuudet ratkaistaan jokaisessa sivistysvaltiossa, nimittäin jättämällä asia puolueettoman tuomarin ratkaistavaksi, ja pienissä asioissa onkin jo käytetty tätä tietä; sekä *että poistetaan vakinainen sotaväki ja sijaan otetaan yleinen kansainaseistus, kansanpuolustus, jolla ei ole mitään muuta tarkotusta kuin puolustaa kotimaata, jos sen kimppuun julkeasti hyökättäisiin*, ja joka sen vuoksi varustautuu ja harjottautuu tavalla,

joka paraiten vastaa tätä tarkotusta; äärimmäistä yksinkertaisuutta ja säästäväisyyttä joka suuntaan, asetettuina kansalaisia, jotka itse hallitsevat itseään ja ovat päättäneet antaa arvön jokaisen kansan oikeuksille, mutta myöskin vaatia samaa arvonantoa omille oikeuksilleen muitten kansojen puolelta.

Loppua täytyy sellaisen asiain-tilan, että Europan kansat seisovat kuin rosvot hampaisiin asti asetettuina toinen toisiaan vastaan, kukin vartoo toisensa heikointa hetkeä hyökätäkseen tällöin tämän kimppuun ja ryöstääkseen hänet. On suurinta mielettömyyttä, että miljoonia miehiä ikänsä kukoistuksessa, jolloin heillä on suurin työkyky sekä halua hankkia itselleen tätä kykyisyyttä taiteen ja tieteen eri aloilla, suljetaan joka vuosi kasarmeihin tai pidätetään harjoituspaikoilla, pakotettuna tyhjiin, henkeä näännyttäviin tempuihin, sen sijaan että saisivat kilpailla edistyksen ja sivistyksen töissä sekä olla mukana luomassa valtio- ja yhteiskuntalaitoksia ihmisarvoa vastaavammiksi

„Europan kansat valvokaa pyhimpiä etujanne“, se on, huomattaa kerrankin, että teidän etunne ovat toiset kuin teidän johtavat ja hallitsevat luokkanne teille opettavat, älytkää että korkein päämäärä ei ole sotilaallisuus vaan ihmisuus.

V.

Kansanpuolustus.

Ammattisotilaat ovat kansanpuolustuksen jyrkimmät vastustajat. Ja sehän on luonnollista. He katsovat kansanarmeijan heidän ammattinsa häväämiseksi. Euroopan suuret yksinvallat ovat aina katsoneet vakinaisen sotaväen heidän mahtinsa ja valtansa varsinaiseksi tueksi ei ainoastaan heidän ulkonaisia vihollisiaan vaan myöskin heidän sisällisiä vihollisiaan vastaan, joita he historiallisen kehityksen aikana ovat saaneet. Sitäpaitsi ovat näiden armeijain johtajapaikat muodostetut laiskantoimiksi aatelisperheiden poikia varten, jotka ovat niiden tarpeessa sitä enempi, mitä enempi heidän oma omaisuutensa on pienentynyt tuhlauksen, perinnönjakaantumisen, epäedullisen taloudellisen kehityksen tai persoonallisen kyvyttömyyden kautta. Yksinvaltiuteman jonkinlaista ylimystöä on ajan pitkään mahdoton. Johtui asiain luonnosta sitoa ylimystö kiinteästi yksinvaltiuteen uskomalla heille itsevaltiuden päätuen, armeijan johto, ja varustamalla tämä mitä suurimmalla ulkonaisella loistolla.

Niinkauvan kuin porvaristo oli sotajalalla itsevaltiutta ja ylimystöä vastaan näiden etuoikeuksien vuoksi, oli se vakinaisen sotaväen jyrkkä vastustaja. Se koetti kaikin voimin pitää sitä pienenä sekä turvata itseään vastapuolueen sortoa vastaan hankkimalla itselleen aseita. *Näin syntyivät kaupunkien porvarissuojeluväet*

ja kansalliskaartit*). Mutta sitä mukaan kuin porvaristo itse tuli määrääväksi ja hallitsevaksi tekijäksi valtion elämässä ja pääsi osalliseksi vallasta, katosi sen itsensä aseistamishalu ja muuttui tämä aseistaminen enempi leikinteoksi. Porvariston johtavan ryhmän muuttuminen taloudellisen kehityksen johdosta porvaristoylimystöksi (bourgeoisie), työnantaja- ja kapitalistiluokaksi, suurien kansallisvaltioiden muodostuminen (ensimmäisinä Saksa ja Italia), jollaisia tämän luokan taloudelliset edut vaativat, sekä pyrkimys ulkomarkkinain laajentamiseen, tarvittaessa armeijan ja laivaston kautta, — tämä kaikki muutti porvariston vakinaisen sotaväen vihollisesta sen ystäväksi. Tämän lisäksi tuli, että armeijan ja laivaston yhä suurentuessa eivät aateliston jälkeläiset enään riittäneet täyttämään upseerien paikkoja ja täytyi näin ottaa myöskin porvarien poikia näihin toimiin. Myöskin älykkäisyys kehotti itsevaltiutta tekemään tämän sen jälkeen kun sen täytyi ottaa näiden poikain isät valtion vallanpitäjien joukkoon. Näin kasvoivat porvariston luokkaedut kiinteästi yhteen suuren armeijan olemassaolon kanssa. Ja niinkuin aikoinaan ruhtinaat ja ylimykset käyttivät armeijaa porvaristoa vastaan, samoin käyttää porvariston ylimystö nykyään muiden vallanpitäjien mukana vakinaista sotaväkeä nykyaikaista työväenluokkaa vastaan, jonka edut ovat ristiriidassa porvariston ja hallitsevien valtojen etujen kanssa.

Harmillista on tässä ainoastaan se, että hallitsevilla luokilla ei ole enään niinkuin ennen käytettäväänään itsetiedotonta joukkoa, joka antautuu maksusta kuoliaaksi ammuttavaksi, vaan että heidän täytyy ottaa sotilaansa pääasiallisesti niiden riveistä, joista he ovat erotetut luokkavastakohtaisuuden kautta, ja että nämä alkavat tulla siitä tietoisiksi. Todellisuudessa on seisoiva sotaväki, joka ei olisi nykyisessä laajuudessaan mahdollinen ilman yleistä asevelvollisuutta, jo muuttu-

*) Näitä vastaavat meidän „punaset kaartit“, joita on perustettu kautta maan marraskuusta 1905 alkaen työväen äänioikeustaistelun tueksi.
Suomentajan muist.

nut kansanarmeijaksi, joskin ainoastaan kokoonpanoonsa, mutta ei sisäiseen olemukseensa nähden eikä myöskään siinä suhteessa, että se käsittäisi kaikki todelliset asekelpoiset miehet.

Mutta kotimaan puolustaminen ulkoapäin tapahtuvia hyökkäyksiä vastaan on kaikkien velvollisuus, jotka kykenevät tämän velvollisuuden täyttämään. Tämä on toteutettava, mutta se ei ole mahdollista jos yksistään syntyvien kustannusten vuoksi, kun on käytännössä kaksi ja kolme vuotta kestävä palvelusaika.

Ja sitäpaitsi ei saa vaatia yksityisiä harjotuksiin, jotka ovat sekä heille että yhteiskunnalle rasitukseksi, kauvemmassi aikaa kuin mitä on aivan välttämätöntä sotaan kuuluvien tehtävien oppimiseen.

Isänmaanpuolustajan ei tule olla mikään paratisotilas, vaan todellinen sotilas; kaikki, mikä tähtää johonkin muuhun kuin tähän ainoaan tarkotukseen, on jätettävä pois, koska se on hänen kasvatukseensa kuulumatonta ja senvuoksi sille vahingollista. Mikä hänen kehitystään ehkäsee tai vahingoittaa, täytyy poistaa. Samoin täytyy poistaa kaikki palvelustoimet, joilla ei ole ankara, sotilaallinen luonne ja jotka hidastuttavat tai ehkäsevät kehitystä tai jotka ankaruutensa vuoksi lamauttavat lukuisat voimat, kuten kunniavahtipalvelukset, yksityiset lähettitoimet, kirjuri- ja käsityöläis-ammattit j. n. e. Samaan kuuluvat vielä kaikki sellaiset harjotukset ja äksisit joilla on tarkotuksena kasvattaa äksisi- ja parati-sotilaita. Niin olisi esim. rajotettava ampumavarastojen ja linnotuksien vartioimiseen kuuluvaa linna- palvelusta.

Rykmenttien ja pataljonien soittokunnat, jotka vaativat suuret menot ja harjottavat yksityisiä soittoniekkoja kohtaan epäpuhdasta kilpailua, voitaisiin pienentää ilman vaikeuksia, ne kun ovat sellaisessa sodassa kuin nykyoloissa tulee kysymykseen tarpeettomat, mutta ottavat kuitenkin armeijalta suuren joukon tositoimeen tarvittavia sotureita.

Päävaatimuksia olisi edelleen tehdä virkapuvut yksinkertaisiksi sekä poistaa kaikki huomiota herättävät värit, kiiltävät ja välkkyvät metalliosaset ja kypärit,

kiillotetut nahkaesineet, kantohihnat, suolivyöt, miekan-
tupet, nahkalakit ja hevosenloimet, y. m. y. m.

Nykyisen virkapuvun sijasta voitaisiin ottaa esimerkiksi urheilu- ja metsämiesten vaatettava ja yksinkertainen puku tai jokin muu näiden kaltainen. Tämä puku ei olisi ainoastaan erittäin soveltuva sotatarkotukseen, vaan olisi se samalla sellainen, jonka valmistaminen tulisi verrattoman huokeaksi ja sen puhtaana ja kunnossa pitäminen yksityiselle sotamiehelle harvinaisen helpoksi, säästäten hänet paljosta ajan hukasta, kuluista ja harmeista sekä niiden yhteydessä olevista rankaisuksista esimiesten puolelta. Ja myöskin viimeksi mainittujen palvelus tulisi sen kautta paljon helpotetuksi. Kaikki nahkaesineet olisi värjättävä luonnon värisiksi tai tummiksi.

Kaartijoukot, jotka tulevat hyvin kalliiksi, lakkautettaisiin luonnollisesti kokonaan.

Ratsuväki, jonka merkitys nykyisten ampuma-aseiden ollessa käytännössä ja yleensä nykyisen taistelutavan vallitessa, on melkoisesti laskenut, olisi alennettava luvultaan hyvin pieneksi, mikä taas merkitsisi useiden miljonien säästöä vuodessa. Myöskin olisi niiden puvut muutettava samaan tapaan kuin jalkajoukkojenkin, mikä edelleen vähentäisi menoja muutamalla miljonalla, kohottaen kuitenkin samalla joukon merkitystä.

Ei voida kieltää, että armeija on pakotettu sodassa korvaamaan pukujen ja varustuksien välkkyvät ja hohtavat metalliosaset samoinkuin myöskin räikeät värit millä keinoilla hyvään, koska ne heikosti savuavan ruudin käytännössä ollessa herättävät huomiota pitkältä matkalta ja tarjoavat siten maalitaulun tarkkaan ampumalle kiväärille. Me päätämme tämän puolen asiasta kysymällä: Eikö ole huolellisuutta kysyvän tehtävän verratonta laiminlyöntiä ja väärinkäyttöä säilyttää edelleen käytännössä sellaiset vaatetukset ja varustukset, jotka eivät sovellu siihen tarkotukseen, jota varten armeija yksistään on olemassa, silloin kun se tositeossa tulisi kysymykseen.

Mutta samoin kuin tässä asiassa, rikotaan suuresti myöskin monessa muussa suhteessa.

Nykyisissä sotilasharjoituksissa ei työskennellä ampumapaikoilla ja manoverikentillä, vaan pääasiallisesti kasarmimpihoilla ja äksisipaikoilla. Joukko mitä turhaimpia ja mitättömimpiä harjotuksia vaatii pääosan ajasta, pakottaen päällikkökunnan ja miehistön henkeä näivetyttävään toimintaan. Harjotellaan ja tehdään käännöksiä rutosti, mutta useimmiten sellaisella hengettomällä ja suorastaan vahingoittavalla tavalla, joka varsinkin jalkaväkeen nähden ei vastaa yhtä vähän viimeisen sodan kokemuksiä ja aseteknikan kehitystä kuin myöskään nykyaikaisen sodan luonnetta. Kykenevätkö ne 100 miestä, jotka rauhanaikana ottavat osaa kompanian harjotuksiin, paratimarssiin vähän paremmin tai huonommin, on sotalukuiselle 280 miehen vahvuiselle komppanielle samantekevä, ja taistelun vuoksi, missä joka mies saa toimia aivan yksikseen, on, yhden tekevää, tapahtuivatko osastojen käänteet ja muut temput enemmän tai vähemmän säännöllisesti.

Tehdä sulavia liikkeitä ja parateissa kauniita käänteitä on nykyään kuitenkin pääasia ja se vaatii harjotuksia, jotka kysyvät paljon aikaa. Meidän sotalaitoksemme on muuttunut historiallisen kehityksen kautta hallitsevien piirien parati- ja juhla-koristeeksi; rauhanajat ovat pitkät ja sotia tapahtuu harvoin, mikä luonnollisesti on onni; edelleen on ammattisotilaiden lukumäärä kasvanut runsaaksi ja kohoaa hyödyllisen toimen puutteen vuoksi lopuksi hyvin korkeaksi; ja *lopuksi on erityisesti pyritty keinotekoisella tavalla luomaan juopa armeijan ja kansan välille ja saattamaan nämä vastakohtaisuus-suhteeseen keskenään. Kaikki tämä on vahvistanut armeijan siksi, mitä se on.*

On suurinta hulluutta yrittää vakuuttaa nykyisen yleiseen asevelvollisuuteen perustuvan armeijan miehistöille, joista valtavan suuri enemmistö iloitsee aina, kun pääsevät kahden ja kolmen vuoden päästä takaisin tavalliseen kansalaiselämään ja ovat saaneet sotilaspalveluksensa pois murheesta, että on erityinen kunnia kantaa sotilaspukua, jonka kansa veroistaan kustantaa ja

että armeija on jonkun verran yläpuolella kaikkia muita yhteiskunnallisia laitoksia. Porvariston, jonka kansallislaulun sisältönä tulisi olla, että miesten uljuus on käytettävä ruhtinasten valtaistuimien puolustukseen, täytyisi nousta kaikin keinoin vastustamaan jokaista yritystä saattaa armeija ja kansa vastakohtaisuussuhteeseen toisiinsa. Mutta sellaista selvää vastalauseita saa odottaa turhaan.

Edelleen olisi valtion toimesta parannettava kansakoulu perinpohjin, ett'ei olisi enempi tarvis käyttää sotilasaikaa perustietojen antamiseen sotilaille yleisistä asioista. Sillä nahkapoikien suuren enemmistön tietämättömyys mitä yksinkertaisimmassa asioissa on todella häpeäksi meidän suuresti kiitetylle koululaitokselle. Sen lisäksi olisi sotilaskasvatukselle melkoiseksi helpotukseksi, jos pidettäisiin enempi kuin tähän asti huolta siitä, että jokainen joutuisi sellaiseen joukko-osastoon, johon hän yhteiskunnallisen toimensa puolesta parhaiten soveltuu.

Ensimmäinen sota antaisi myöskin tuohon jo edellä laveammin käsiteltyyn kysymykseen ratsuväen merkityksestä sellaisen useille hyvin vähän tervetulleen vastauksen, että ratsuväestä tuleva hyöty ei läheskään vastaa sen korkeita ylläpitokustannuksia. Että Saksan ratsuväki on sapelien ja ratsukiväärien lisäksi vielä varustettu keihäillä, tulee myöskin osaltaan vasta tositoimessa oikein todistamaan sen kelvottomuuden. Keihäät lippuineen ovat kyllä mainiona koristuksena parateissa ja marsseissa, mutta ovat tositoimessa enempi vahingoksi kuin hyödyksi.

Varmaan voitaisiin aseistuksessa tehdä paljon helpotuksia, jotka olisivat ratkasevaa laatua miehistön liikkuvaisuuskykyisyydelle ja ruumiilliselle hyvin voinnille. Kypäri ja muut mitä erilaatuisimmat käytännössä olevat päähineet, ovat kokonaan epäkäytännöllisiä ja miehistöä rasittavia. On kuin tahdottaisiin todistaa, mitä mies kykenee toimittamaan, kun hän on mahdollisimman tarkotuksettomalla tavalla aseistettu. Tämä koskee myöskin erittäin ahdasta, nopeita ja vapaita liikkeitä haittaavaa takkia korkeine ja kankeine, hengitystä ja hikoilun

haihtumista vaikeuttavine kauluksineen. Samoin teet-
tään jalkineet sellaista muotoa, että täytyy katsoa niillä
pitkän matkan marssiminen mestariteoksi. *Sotamiehen
puku, päähine ja jalkineet sotivat yksinkertaisimpia
terveys- ja käytännöllisyys-sääntöjä vastaan.*

Kuka voi kieltää, ett'ei sen kautta, että kaikki edellä-
mainitut uudistukset pantaisiin toimeen, saavutettaisiin
erittäin suurta helpotusta sotapalveluksen oppimisessa
ja harjoituksissa? Kymmeniä miljonaa markkoja sääs-
tyisi vuosittain, ilman että armeijan taistelukuntoisuus
vähintäkään laskisi, vaan päinvastoin nousisi sen kautta
melkoisesti.

Ja mitä helpotuksia se tuottaisikaan esimiehille?
Kuinka moni suuttumuksen ja rankaisemisen aihe pois-
tuisi! Nuo kaikilta tahoilta valitetut räökkäykset tulisi-
vat häviämään mailmasta yhdellä iskulla.

Sillä näihin räökkäyksiin syynä on pääasiassa se,
että päämiehet määräävät heidän kasvatettavakseen usko-
tulle miehistölle sellaisia tehtäviä, joita henkisesti kehiti-
tymättömät ja ruumiillisesti kömpelöt heistä tuskin ky-
kenevät määrätyn ajan kuluessa suorittamaan. Sen
ohella vaikuttaa tähän myöskin tuo vanhoilta ajoilta
periytyvä ajatus sotaväessä, ett'ei mikään käy ilman
ankaria haukkumasanonoja, sekä samoin tuo laajalle levin-
nyt rajaton miehistön halveksiminen. Tuo järjestel-
mällisesti juurrutettu luulo, että sotamies olisi jokin
parempi ja korkeampi olento, ei esiinny lainkaan siinä
tavassa, millä sotamiestä enimmäkseen kohdellaan.

Mutta uudistuksien tällä alalla täytyy ulottua vielä
laajemmalle kuin ainoastaan sotalaitoksiin. Miesten
kasvatuksessa täytyy tulla siihen, että miespuolinen nuori-
so valmistetaan niin nuorena kuin mahdollista isän-
maanpuolustajan toimeen. *Tulee siis kysymykseen ruu-
miillisen harjoituksen järjestäminen jo varhaisesta nuori-
ruudesta alkaen sotatarkoituksia silmällä pitäen.*

Tämän nuoruusvuosien harjoituksen kautta vasta käy
oikein mahdolliseksi harjottaa kansanarmeija täysin
tarkotusta vastaavaksi aivan verrattoman paljon lyhyem-
mässä ajassa kuin nykyään. Ja sen kautta saavutetaan
kaksinainen tarkotus. Ensiksikin tulee poistettua nykyi-

sestä nuorisonkasvatuksesta sen aivan yksipuolinen luonne, joka sillä on sen kautta, että siinä melkein kokonaan laiminlyödään ruumiin kehittäminen, — mikä yksipuolisuus vaikuttaa turmiollisesti erittäinkin suurkaupunkien ja teollisuusalueiden lapsiin. Ja toiseksi kasvaa siten sukukunta, joka ei ainoastaan ole asekuntoisempi, *vaan on myöskin ruumiillisesti kykenevämpi suoriutumaan olemassaolon taistelussa.* Että niin kasvatettu kansa, varsinkin jos myöskin naissukupuoli saa ruumiillista harjotusta, mikä sille on yhtä välttämätöntä kuin miehelle sukupuolelle, voi suuremmilla toiveilla esiintyä taloudellisella alalla ja ottaa osaa kansainväliseen kilpailuun, on varmaa. Järjestelmällisen ruumiin kehittämisen kautta tulisi siis, kuten sanotaan, lyödyksi kaksi karpästä yhdellä iskulla, saavutettaisiin kaksi tärkeätä tarkotusta. Se on päämäärä, jonka eteen kannattaa työskennellä.

Kaikkiin kuntiin täytyisi siis hankkia koulujen yhteyteen voimistelu- ja urheilukenttä ja sopimattomia vuoden aikoja varten katolla varustettu sali. Opetusta annettaisiin voimistelussa, äksisissä ja marssissa. Niiden yhteydessä olisi uima- ja luistelu-harjoituksia y. m.

Näiden harjoitusten laadun ja ajan määrääisivät koulu- ja sota-ylihallitukset yhdessä ja määrättäisiin ne lopullisesti vakinaisiksi lain kautta. Kaikkien harjoitusten tulisi alkaa kymmenen vuoden iässä ja kestäisivät koulun loppuun asti. Yhdentoista tai kahdentoista vuoden iästä voitaisiin harjoituksissa käyttää tarkotukseen sopivasti jäljiteltäviä aseita ja toimeen panna tiedustelumatkoja ja rintamapalvelusharjoituksia. Nuoriso tulisi ryhtymään kaikkiin näihin harjotuksiin epäilemättä suurella innolla. Opettajiksi sopisivat, paitsi voimistelunopettajia, sotapalveluksessa olleet aliupserit, jotka tulisivat täten käytetyiksi tarkotusta vastaavalla tavalla.

Että myöskin yksityiset sotilashenkilöt katsovat nämä ajatukset välttämättömiksi toteuttaa, sitä todistaa seuraava lausunto: „Kasvava polvi on perusteellisesti valmistettava asepalvelukseen. Kansakoulu tekisi koko ihmisen kehitykselle varmaan suuremman hyödyn, jos se ei yksinomaan pitäisi huolta tieteellisestä opetuk-

sesta, vaan panisi myöskin painoa luonteen kasvatukseen. Tässä olisi tilaisuus nuorison sotilaalliseen kasvatukseen, mitä ei suinkaan olisi katsottava, niinkuin yleensä otaksutaan, miksikään hyödyttömäksi sapeleilla ja kiväreillä leikkimiseksi. Nuorison kouluutus olisi tarkoituksena. Onhan jokaisen miehen meidän isänmaassamme lain perusajatuksen mukaan oltava sotilaana. Näin on myöskin kohtuullista valmistaa häntä jo nuoruusvuosina tähän toimeen. Se ajatus, että käytettäisiin armeijan aliupsereja antamaan nuorisolle sotilaallista kasvatusta kansakouluissa, ansaitsee huomiota. Tämä, samalla kuin se kohottaisi heitä, avaisi heille kokonaan uuden suunnattoman työalan. Korkeammissa oppilaitoksissa käytettäisiin reserviupsereja, jotka rauhanaikana ovat joutilaina, samaan tehtävään.“ — Näin kirjottaa eräs preussilainen eversti sotakokemustensa perustuksella sotilaallisesta nuorisokasvatuksesta.

Nämä eivät olekaan mitään uusia ajatuksia. Se sotalaitoksen uudesti järjestämiskomitea, jonka Fredrik Wilhelm III oli asettanut Tilsitin rauhan jälkeen vuonna 1808, esittää lausunnossaan seuraavaa: „Jokaisessa koulussa olisi annettava sotilaallista kasvatusta. Yläluokilla tulisi valaista sotilaslakien henkeä. Jokaisessa koulussa tulisi olla harjotusmestari, joka välitunteina harjottaisi poikia aseiden käytössä. Jokaisen koulun tulisi jakaan-tua komppanioihin, jotka kukin itse valitsisivat upserinsa harjotellakseen niiden johdolla sitä, mitä sota myöhemmin tositeossa vaatisi. Ruumiinharjotukset kuten miekkailu, uinti ja hypyt tekisivät nuoret ruumiit kykeneviksi vastaisuudessa kestämiään rasituksia.“

Mutta on selvää, ettei sotaharjoituksia ole lopetettava vielä siinä iässä kuin poikain kouluvelvollisuus päättyy. 14 tai 15 ikävuoden ja 20 ikävuoden välisenä aikana, jolloin nuorukainen ryhtyy harjottamaan opintoja tai alkaa työskennellä tehtaassa tai maanviljelysalalla, ei ainoastaan ehdittäisi moneen kertaan unohtaa, mitä koulussa oli opittu, vaan tekisi yksipuolinen ja usein raskas työ vielä jäsenet kankeiksi, niin että olisi tarvis uudestaan harjottaa, mitä jo aikaisemmin oli opittu ja harjotettu. Sotilaallista nuorisokasvatusta täytyy

siis jatkaa 20 vuoden ikään asti sunnuntai- ja juhlapäivinä, vapaina arki-iltapäivinä tai pitkinä kesäiltoina. *Työajan lain kautta määrääminen silmämääränä tun-
tuvan lyhennyksen aikaansaaminen tulisi silloin tarpeelliseksi.* Ja kun Englannissa on määrätty työväelle vapaa lauantai-iltapäivä, jolloin kaikki Englannin puistot ja urheilukentät ovat täyttyneet tuhansista ruumiinharjotuksiin osaa ottavista nuorista miehistä, niin voi Saksa seurata tätä esimerkkiä ja vielä täydellisemmässä mitassa.

Sellaisesta sotilaallisesta nuorisokasvatuksesta johtuvia kustannuksia ei tietystikään voida sijoittaa kuntien niskoille, vaan on valtion ryhdyttävä niitä rahallisesti kannattamaan. Ja tämä on valtiolle helppo, koska kansanpuolustuksen ylöspitokustannukset ovat paljon pienemmät, syystä että palvelusaika siinä, välttämättömintä opettajenkilökuntaa lukuunottamatta, käsittää kaikkiaan muutamia kuukausia, — erityisissä aselajeissa, tykki- ja ratsuväessä jonkun verran kauvemman.

VI.

Kustannukset kansanarmeijasta ja seisovasta armeijasta.

Kansanarmeijan ja seisovan armeijan kustannuksien toisiinsa vertailemiseksi on mahdollista esittää ainoastaan vertailu Schweitzin armeijan kulunkiarviosta. Tämä maa on ainoa valtiolaitos, jolla on kehittynyt kansanpuolustusjärjestelmä (kansanmilisi). Tämä ei kuitenkaan edellytä sitä, että Schweitzissäkään olisi vielä mikään ihanne kansanpuolustus. Ensinnäkin jää melkoisen suuri osa Schweitzin nuorisosta vaille välttämätöntä ruumiin harjoitusta. Voimistelunopetus ei ole tätä nykyä vielä yleinen Schweitzin kouluissa. Vuonna 1895–96 sai 158,561 oppilaasta 10–15 ikävuosien väliltä voimistelunopetusta:

koko vuoden	64,473	=	42,3	%
osan vuodesta	75,064	=	47,7	%
ei lainkaan	15,657	=	10,0	%

3,874 alakansakoulu-piiristä oli mainittuna vuonna:

tyydyttävä voimistelukenttä	2,802:lla	=	72,8	%:illa	
vaillinainen	"	565:llä	=	14,6	%:illa
ei mitään voimistelukenttää	507:llä	=	13,1	%:illa	

Niistä oli:

kaikki tarpeelliset voimisteluvälineet	1,762:lla	=	45,4	%	
vaillinaiset	"	1,321:llä	=	34,1	%
ei mitään voimisteluvälineitä	791:llä	=	20,5	%	
voimistelusalit	699:llä	=	18,0	%	
ei voimistelusalialia	3,874:llä	=	82,0	%	

Myöskään ei 461 yleimmästä kansakoulusta (seitsemästä koulusta puuttua tiedot) annettu 133 koulussa määrättyä alinta määrää 60 tuntia vuodessa, voimistelunopetusta.

Yleensä lienee voimisteluopetus Schweitzin kouluissa pidemmälle edistynyt kuin Saksan kouluissa, samoin kuin kansanopetus on yleensäkin Schweitzissä korkeammalla kuin Saksassa, ja erittäinkin Preussissa. Ei kulune kovin kauvan, kun Schweitzin koko kansakoulunuoriso 10—15 ikävuosien välillä, — viimeksi mainitussa iässä vasta päättyy kansakoulunkäynti, — nauttivat vähintään määrätyn alimman tuntimäärän, 60 tuntia vuodessa, opetusta voimistelussa. Vuonna 1895—96 saatettiin tämä alinmäärä käytäntöön 1,811 koulussa = 33,2 %, siihen ei oltu päästy 3,638 koulussa = 66,8 %. Tämä säädetty alinmäärä ei kuitenkaan riitä ja ennen kaikkea puuttuu yleinen sotilaallinen nuorisokasvatus, se on ollut tähän asti vapaaehtosta ja on käsittänyt ainoastaan pienen ryhmän koulunuorisoa. Samoin puuttuu nuorten miesten pakollinen velvotus ruumiinharjotuksiin 15—20 ikävuosien välillä.

Asevelvollisuus alkaa 20 vuoden iässä ja päättyy sen vuoden lopussa, jona asevelvollinen täyttää 44 vuotta. Ensimmäiset 12 vuotta palvelee *kutsuntaväessä*, (reservissä), toiset 12 vuotta *nostoväessä*, joka jakaantuu I:sen kutsunnan nostoväkeen, käsittävä 33—39 ikävuodet ja toisen kutsunnan nostoväkeen, käsittävä 40—44 ikävuodet.

Paitsi näitä luokkia on vielä *hätäpuolustusväki*, joka käsittää kaikki asekelpoiset Schweitzin kansalaiset 17 vuoden iästä 50 vuoden ikään, mikäli he eivät kuulu kutsuntaväkeen tai nostoväkeen tai ole saaneet vapautusta palveluksesta. Hätäpuolustusväki on vielä jaettu aseistettuun väkeen ja apuväkeen. Hätäpuolustusjärjestö määrättiin yksityisseikkoja myöten liittohallinnon antamalla säädöksellä joulukuun 5 päivältä 1887.

Muuten säätää Schweitzin asevelvollisuuslaki seuraavaa:

Aliupseerit ja sotilaat, jotka ovat saaneet upseerikouluista kykeneväisyys-todistuksen, tulevat nimitetyiksi kantonien hallitusten toimesta luutnanteiksi.

Luutnantista yliluutnantiksi korottaminen tapahtuu tarpeen mukaan ja palvelusvuosien perustuksella. Ylentäminen yliluutnantista kapteniksi ja kaptenista majuriksi tapahtuu *yksinomaan kyvykkäisyyden perustuksella katsomatta palvelusvuosiin.*

Tuo on yksin oikea ylenemisen peruste, ja sen johdosta ei Schweitziläinen upseri loukkaannu, vaikkakin joku palveluksessa nuorempi ylenetään ennen häntä. Ei hän myöskään ryhdy ottamaan eroa, kuten Saksassa samallaisessa tapauksessa on sääntönä. Yleneminen Schweitzin armeijassa tapahtuu poikkeuksetta säädettyjen lakimääräysten mukaan, mielivaltaisuus on siten niin paljon kuin mahdollista estetty.

Schweitzin armeijassa ei sallita myöskään kantaa kunniamerkkejä eikä vastaanottaa ulkomaiden hallitusten jakamia arvonimiä. Sellaisten kunnianosotusten vastaanotto on kaikilta upsereilta, aliupsereilta ja sotamiehiltä kielletty. Myöskin on virkapuvun ja arvomerkkien kantaminen kielletty tavallisissa kansalaisolosuhteissa.

Sitä vastoin ovat säännöllisesti aseet kunkin omassa hallussa palvelusajan, siis myöskin nostoväen ja hätäpuolustusväen ajan. Kaikki liiton ja kantonin antamat varustus- ja aseistusesineet uskotaan sopimuksen kautta miehistölle mukaan kotiin, mutta ne jäävät valtion omaisuudeksi eikä niitä voida myydä eikä pantata. Laissa on tarkkaan säädetty, missä tapauksessa annetaan miehelle mukaan aseet ja sotilaspuku, ratsumiehelle myöskin hevonen. Kantonit saavat menoihinsa suurta korvausta liitolta.

Sen sijaan että upserien palkat voi sanoa kohtuullisiksi, ovat miehistön päivärahat, verrattuna muihin Euroopan armeijoihin ja varsinkin Saksan armeijaan korkeat. *Schweitziläinen sotilas saa korkeimman palkan ja paraimman ylöspidon kaikista mannermaanvaltioitten sotilaista.*

Nuori sotamies („nahkapoika“) saa päivässä Saksan rahassa 40 penniä¹⁾ sotamies 64 penniä²⁾ kuormastosotamies ja ratsumies 80 penniä³⁾, korprali 96 penniä⁴⁾ aliupseri

1) Suomen rahassa 49 penniä. 2) Suom. rah. 79 p. 3) Suom. rah. 98 pen. 4) Suom. rahassa 1:19 p. Suom. muist.

80 pennistä³⁾ 1: 32 penriä¹⁾, j. n. e. Jokapäiväisenä ravintona on suurukseksi kahvia maidon kanssa tai suklaata, päivälliseksi liemiruokaa, lihaa ja kasviksia sekä illalliseksi ravitsevaa liemiruokaa. Päivänannos tekee rauhanaikana 1 1/2 naulaa leipää ja 3/4 naulaa lihaa. Erytysten ponnistusten jälkeen annetaan lisäannoksia (juustoa ja viiniä). Ravintoonsa ei sotilaan tarvitse käyttää mitään palkastaan. Milloin korvataan ravinto rahalla, annetaan siihen 80 penniä päivältä.

Schweitzin väessä käytännössä oleva virkapuku on sellainen laitos, mikä ei kuulu kansanpuolustuksen luonteeseen, vaan on seisovan armeijan virkapuvun matkimista ja kasvattaa upseristossa pöyhkeyttä, kuten Saksassa tarpeeksi on saatu kokea. Tässä kirjoituksessa tehtyjen ehdotusten mukaan laadittu puku tuottaisi Schweitzille vielä melkoisia säästöjä, samalla kuin se olisi paljon tarkoituksenmukaisempi kuin nykyinen virkapuku. Schweitziläinen ratsumies varsinkin on mitä epäkäytännöllisemmin vaatitettu ja mitä raskaimmin aseistettu.

Nuorten sotamiesten (nahkapöikien) harjotusaika tekee jalkaväessä 47 päivää, insinörikunnassa 52 päivää, tykkiväen eri lajeissa 57 päivää, ratsuväessä 82 päivää. Hallinto- ja välskäri-osastoissa sekä kuormastossa kestävät harjotukset 40—48 päivää. Kutsuntaväen jalkaväen kaikilla aselajeilla on joka toinen vuosi 10 päivän kertausharjoitus. Ratsuväki on joka vuosi harjotuksissa kymmenen vuoden aikana, jonka jälkeen sen miehistö siirretään nostoväkeen. Nostoväellä on joka neljäs vuosi kertausharjoitus, jalkaväellä ja ratsuväellä 10 päivän sekä tykkiväellä ja insinörikunnalla 11 päivän. Aliupserit valmistetaan aliupserikouluissa.

Suurin paino pannaan ampumiseen. Ja kun suurin osa nuorista miehistä on jo ennen sotaväkeen tuloaan oppinut kiväriä käyttämään ja suurin osa harjotetuista miehistä rupeaa myöhemmin jäseniksi etäisimpiinkin kyliin perustettuihin ampumayhdistyksiin, — joita yrityksiä viranomaiset kaikin tavoin myöskin aineellisesti

¹⁾ Suomen rahassa 164 penniä.

tukevat ja missä niin kutsutut ampumakomiteat antavat harjotusta tähtäyksessä, — niin ei liene missään maassa Europassa suhteellisesti niin suurta määrää ja niin eteviä ampujia kuin Schweitzissä. Mies ja ase ovat kasvanee yhteen.

Ominaista laatua on se tapa, että annetaan harjoituksista vapaaksi laskettavalle miehelle mukaan kotiin 30 kovaa patruunaa, että tämä voisi vihollisen hyökätessä heti taisteluvalmiina liittyä joukkoonsa. Meidän saksalaisia päällikköitämme kauhistuttaa ajatus, että tämä tapa otettaisiin käytäntöön myöskin Saksassa.

Sodan sattua voi Schweitzi asettaa sotajalalle:

a. kutsuntaväkeä (reserviä)	145,000	miestä
b. nostoväkeä	83,000	”

Yhteensä 228,000 miestä.

Aseistettu hätäpuolustusväki — harjotettua väkeä, — tekee 56,000 miestä, aseistamaton hätäpuolustusväki 213,000 miestä.

Jos Schweitzin asevelvollisuuslaki siirrettäisiin Saksan oloihin, tekisi sotaväen luku 17 1/2 kertaa niin paljon kuin Schweitzin; siis:

kutsuntaväkeä (reserviä)	2,537,000	miestä
nostoväkeä	1,453,000	”
aseistettua hätäpuolustusväkeä	952,000	”
aseistamatonta	3,727,000	”

Schweitzin armeijan kulunkiarvio teki vuonna 1897 23,186,000 frankia. Tämä siirrettynä Saksan oloihin eli siis kerrottuna 17 1/2:llä tekisi 405,755,000 frankia = 324,600,000 Saksan markkaa.

Saksan armeijan kulunkiarvio sitä vastoin teki tili vuonna 1897—98 Saksan markoissa 644,748,000 (= 805,593,000 frankia).

Korot niistä lainoista, joita maa-armeijaa varten on vuosikymmenien kuluessa tehty, ovat jätetyt tässä lukuunottamatta, vaikkakin ne vaativat vähintään 60,000,000 Saksan markkaa (= 75,500,000 frankia); kulunkiarviossa on niitä varten uhrattu 75,000,000 Saksan markkaa (=

93,750,000 frankia). Tämän mukaan olisivat Saksan armeijan menot, kun armeija olisi ollut järjestetty Schweitzin armeijan malliin, tehneet tilivuonna 1897—98 324,604,000 Saksan markkaa (= 405,750,000 frankia) siis 320,144,000 Saksan markkaa (= 400,180,000 frankia) vähemmän. Jos me vielä vedämme pois eläkkeihin menevät menot — joskaan ei Schweizissä tällaisia menoja lainkaan tunneta — niin laskisivat Saksan armeijan menot vielä tästä 53,775,000 Saksan markalla (= 67,218,000 frankilla).

Jos nyt otaksumme, että Saksa saattaakseen kansanpuolustusjärjestelmänsä korkeimmalle kehityksen asteelle, panisi käytäntöön sotilaallisen nuorisokasvatuksen, olisi tarvis hankkia voimisteluoopetusta ja sotilaskasvatusta noin 2,350,000:lle kymmenen ja neljäntoista ikävuoden välillä olevalla pojalle sekä 3,200,000:lle viidentoista ja kahdenkymmenen ikävuoden välillä olevalle nuorukaiselle. Jos otaksumme edelleen että ensiksi mainitut saavat vuosittain keskimäärin 140 tuntia harjoitusta ja viimeksi mainitut 70 tuntia, niin tarvittaisiin, olettaen että opettajalla olisi 24 viikkotuntia 44 viikkona vuodessa ja korkeintaan 50 oppilasta, noin 12,000 voimisteluopettajaa ja harjoitusmestaria. Tässä olisi edellytettynä, että useammalla pienellä koulupiirillä olisi yhteinen opettaja ja että oppilaat olisivat jaetut komppanioihin ja valitsisivat itse voimisteluopettajansa ja harjoitusmestariansa. Jos näiden 12,000 voimisteluopettajan ja harjoitusmestarin vuosipalkka tekisi 1,800 Saksan markkaa (2,250 frankia) — kansakouluopettajien vuosipalkka on keskimäärin paljon alempi — niin vaatisi tämä 21,600,000 Saksan markan (27,000,000 frangin) menot, joita ei suoritaisi kunnat, vaan valtio. Tämän lisäksi tulisi menoja voimistelutelineisiin ja pieniin aseisiin sekä harjoituskenttien ja voimistelusalien rakentamiseen, joihin kuntien tulisi antaa maksuton maa ja valtion kustantaa rakennukset sekä voimisteluvälineiden ja aseiden hankinta. Näihin riittäisi hyvin 100,000,000 Saksan markan (125,000,000 frangin) laina, jonka korkoihin ja kuoletukseseen vaadittaisiin noin 7,000,000 markkaa (8,750,000 frankia) vuodessa, ja tämän lisäksi menisi

12,000,000 Saksan markkaa (15,000,000 frankia) vuotuisiin ylöspito- ja korjauskustannuksiin. Näin meni nuorison voimisteluopetukseen ja sotilaalliseen kasvatukseen vuosittain tasaisissa luvuissa 40,600,000 Saksan markkaa (50,750,000 frankia), — melko summa kyllä, kun otetaan huomioon, että nykyään Saksan valtakunnan kansakouluopetus yhteensä vaatii noin 190,000,000 markkaa (237,500,000 frankia). Jos vielä oletetaan, että Schweitzin armeijalla ei ole riittävää vakinaista opettajakuntaa ja että siltä puttuu tarpeet täyttävä pääesikunta. Näihin tarkoituksiin lasken Saksan armeijan menoihin lisäksi 20,000,000 Saksan markkaa (25,000,000 frankia) vuodessa. Näin olisivat siis Saksan kansanpuolustusjärjestelmän menot seuraavat:

a. Schweitzin mukaan	324,600,000 mk.	= 405,755,000 fr.
b. opettajakunnan lisäykseen	20,000,000 mk.	= 25,000,000 "
c. nuorison sotilaskasvatukseen	40,600,000 mk.	= 50,750,000 "
	Yhteensä 385,200,000 mk.	= 481,500,000 "

Tämä tekisi 206,000,000 markkaa (257,500,000 fr.) vähemmän kuin tili-vuoden 1897—98 armeijan kulunkirvio, joka teki 591,000,000 markkaa (738,750,000 fr.) kun ei oteta lukuun rauhan-ajan eläkkeitä. Ja jos vielä tehtäisiin armeijan virkapuvut yksinkertaisiksi edellä esitettyyn tapaan ja toimeenpantaisiin kaikki muut edellä ehdotetut säästöt, tekisi se vielä useita miljonnia vuodessa, samalla kun ne tuottaisivat miehistölle suurta helpotusta palveluksessa.

Numerot puhuvat.

Mitä etuja tulisi Saksalle näin järjestetystä kansanpuolustuksesta?

1. Asekykyiseksi harjotetun miehistön lukumäärä tulee melkoista suuremmaksi kuin se nykyään on. *Yleinen asevelvollisuus tulee toteutetuksi sekä teoriassa että käytännössä.*

2. Kansan koko miehinen nuoriso kehittyi niin voimakkaaksi ja kykeneväksi, jolle ei ole tähän saakka esimerkkiä missään suuressa kansassa ja tästä kehityk-

sestä on terveelliset seuraukset Saksan sekä nykyiselle että tulevaiselle taloudelliselle kehitykselle.

3. Lyhyt palvelusaika vähentää melkoisessa määrässä yksityisten uhrauksia ja vahinkoja, varsinkin heidän ammatilliseen kehitykseensä nähden.

4. Paljon parempi ravinto, korkeampi palkka ja lyhyt palvelusaika tekevät vanhempien antamat rahat sekä vanhojen säästöjen kulutukset tarpeettomiksi.

5. Sen sijaan että eläkemaksot ovat säännöllisesti nousseet, tulevat ne melkoisesti laskemaan ja supistuvat lopuksi muutamaaan miljonaan.

6. Sotilasräkkäykset loppuvat, karkaamiset ja itsemurhat lakkaavat, arestirangaistukset tulevat harvinaisiksi ja sotilasvankilat jäävät tyhjiksi.

7. Sotilasten jäntevyys tulee valtavasti nousemaan, palvelus suoritetaan vapaaehtoisesti ja paljon paremmin.

8. Hyökkäyssotaan kiihottaminen tulee mahdottomaksi ja ulkomaapolitiikka johdetaan luonnollisesti varovaisemmin.

9. *Valtiokaappausten vaara tulee poistetuksi.* Valtiolaitoksen kehitys kansanvaltaseen suuntaan on luonnollinen asia.

Meidän ammattisotilaamme ovat ymmärrettävistä syistä kansanpuolustusjärjestelmän pahimmat vastustajat, he katsovat sen aivan riittämättömäksi ja kansanvaltaisen luonteensa vuoksi myöskin vaaralliseksi. „Kivärit on helppo jakaa, mutta vaikea saada takasin“, selitti ylisotamarski v. Moltke 1874-vuoden valtiopäivillä. Kuitenkaan eivät ammattisotilaatkaan voi yhdessä ja toisessa maassa välttää antamasta oikeita lausuntoja Sveitsin kansanpuolustuksesta.

Maalisk. alussa 1895 piti Itävaltalainen upseri pääesikunnan kapteni Edler von Mannsau Wienissä esitelmän niistä vaikutelmista, jotka hän oli saanut Sveitsiläisten joukkojen manövereissä 1894, joissa hän oli ollut läsnä. Hän antoi seuraavan arvostelun:

„Suojeltuna osaksi luoksepääsemättömien kallioitten kautta, osaksi mainioitten aseiden kautta, joiden käyttämiseen sveitsiläinen on hyvin tottunut (3,000 ampumayhdistystä, 160,000 jäsentä), voi liittohallitus tulla toi-

meen ilman seisovaa armeijaa, koska korkeasti sivistynyt sveitsiläinen nuori sotamies tietää tullessaan paljon sellaista, mitä muualla opitaan vasta palvelusaikana. Hyvin tärkeätä on edelleen, että Sveitsissä voidaan saattaa liikkeelle neljäsosa kenttäarmeijasta, kun harjotuksiin kutsuttujen joukko-osastojen täytyy esiintyä täydessä sotavahvuudessaan, sekä samoin kaikki muut laitokset ja kuormastot. Kaikilla asekykyisillä on täydelliset varustukset ja aseet ja osa muonavarjoja, ja ratsuväellä vielä hevonen jo rauhanaikana hallussaan. Upsarit laskevat, että kutsuntaväki (ensimmäinen kutsunta, varsinkin kenttäarmeija) saadaan kokoon 5—6 päivässä ja hätäpuolustusväki, jonka on asetettava rajoille, 12 tunnissa.“ Puhuja ilmaisi sitten vakuutuksensa, mikä saavutti kuulijain hyväksymisen, että tämä puolustusvoima riittää täydellisesti puolueettomalle Sveitsille, jonka ensi kädessä on puolustettava omaa aluettaan, mutta että Sveitsin, niin pian kuin se haluaisi hyökkäyksen kautta saavuttaa valtiollisia tarkoituksiaan, täytyisi seurata muiden valtioiden esimerkkiä ja muodostaa seisova armeija, sillä sen kansanpuolustus ei enää riittäisi siihen.

Loppupäätelmissä tulee siis ammattisotilaallisuus esiin, joka unohtaa, että Sveitsin politikan samoin kuin Itävallan ja Saksankin tulisi pysyä yksistään sillä kannalla, että kohtuuden mukaisesti tahdottaisiin lyödä takasin jokainen omaan maahan tehty hyökkäys. Sveitsin manöverit kuitenkin todistavat, että kyetään myöskin hyökkäyssotaan.

Vuotta myöhemmin 1895 piti ranskalainen kenraali Brunet ollessaan läsnä Sveitsin joukkojen tuon vuoden manöverissä eräässä juhlassa Zürichissä puheen, jossa hän lausui seuraavasti:

»Sveitsin armeijan mainetta ei tarvitse enempi luoda. Jo kauan aikaa sitten on Teidän sotilaslaitoksellanne ollut *ainoa laatuaan oleva asema* Europan suurten armeijain rinnalla, josta Teitä todella saattaa onnitella. Ei ole mitään, joka enempi hämmästyttäisi ja vaatisi enemmän huomiota, harrastusta ja arvonantoa kaikkien niiden puolelta, jotka niitä tutkivat ja luulevat ne tuntevansa. Ja — miksipä pitäisi minun se salata, — että

siihen yhtyy melkein surkuttelun tunne, niin surkuttelun, älköön kuitenkaan tämä sana Teitä säikäyttäkö, surkuttelun, joka valtaa jokaisen Teidän naapurinne, kun hän näkee kaikkien suurten kansain nykyaikasten armeijain äärettömän vaikean toimeentulon ja nyt oppii tuntemaan, *miten viisaasti ja millä menestyksellä Sveitsi yksistään Europassa on osannut ratkaista tuon tehtävän, jota kaikki turhaan yrittävät: aseistaa maan kaikki pojat ja tehdä jokaisesta sotamies ilman että maa sen kautta menettää ainoatakaan kansalaista.*»

Kolmas arvostelu on kotosin vuodelta 1897; sen julkaisi lontoolaisen „Times“-lehden asianymmärtävä kirjeenvaihtaja, joka myöskin oli ollut läsnä eräässä sveitsiläisessä manöverissä. Hän kirjoitti:

„Sille, joka itse on ollut tilaisuudessa näkemään, mihin Sveitsin armeija kykenee, ei ole mahdollista puhua tästä armeijasta muuten kuin niin että se näyttää sille liiaksi suosiolliselta. Minä en tahdo väittää, että se kaikissa yksityiskohdissaan olisi täydellinen tai niinkään mallikelpoinen kuin Ranskan tai Saksan armeija, mutta sitä väitän ilman epäilyä, että se kokonaisuudessaan katsottuna ansaitsee tulla asetetuksi mannermaan paraimpien taisteluvoimien rinnalle. Ja yhdessä suhteessa on se yläpuolellakin kaikkia Europan joukkoja. Minun tietääkseni ei mikään valtio kykene panemaan liikkeelle joka vuosi neljättä osaa armeijastaan aivan kuin tosihyökkäykseen ryhdyttäissä. Tämä on erittäinkin pääesikunnalle hyvin tärkeätä. Sveitsin maaväestön joukkojaan kohtaan osottama suosio ja harrastus on aivan hämmästyttävä; niin he esim. tarjoovat auliisti maanviljelyskalustonsa käytettäväksi suojavallia rakennettaissa. Sellaista ei tapahdu missään muussa maassa. Ei mikään muu armeija kykenisi toimeenpanemaan todellisuutta niin täydellisesti vastaavaa sota-manöveriä.“

Kuvattuaan manöverin päänäytökset todellisella inostuksella, lopettaa kirjeenvaihtaja seuraavasti:

„Ei mikään armeija mailmassa anna englantilaiselle aihetta vakavampiin huomiontekoihin kuin Sveitsin armeija ja jos jotakuta englantilaista upseria haluttaisi

olla läsnä heidän manövereissään, voi hän olla vakuutettu, että hän tulee hyvin vastaanotetuksi. Kun hän näkee tämän armeijan toimessa, ei hänen tarvitse kysyä, niinkuin hänen muualla tarvitsisi tehdä, ovatko siihen tarvittavat kustannukset maalle rasitukseksi. Ei missään näe vilpittömämpää isänmaallisuutta, ei missään vilpittömämpää itseuhrautumista kuin tämän armeijan riveissä, joiden uljas tunnuslause on: yksi kaikkien puolesta, kaikki yhden.“

Eräs asianymmärtäväinen ammattisotilas antoi meidän suurista saksalaisista keisarimanovereista syksyllä 1897 seuraavan arvostelun: „Manöverit suuressa muodossa antavat upseereille väärän kuvan taistelusta, niillä ei ole mitään käytännöllistä merkitystä vaan ovat ainoastaan loistavia näytelmiä, jotka maksavat meille vuosittain useita miljoonia.“

Näin kuuluu ammattimiehen lausunto mailman parhaimman armeijan manovereistä. Verrattakoon tätä asianymmärtävien lausuntoihin Sveitsin kansanpuolustuksen manovereistä.

VII.

Kansanpuolustus uudenajan historiassa.

Seuraavassa luomme lyhyen silmäyksen sellaisiin sotatapauksiin, joissa kansalaiset ovat puolustaneet vapauttaan sortoa ja väkivaltaa vastaan tai ovat hankkineet takaisin vapautensa kansanarmeijan avulla. On erittäin huomiota kiinnittävää ja varsin merkittävää, että kaikissa näissä sodissa ja taisteluissa ovat esiintyneet ensimmäisen luokan sotapäällikköinä sellaiset miehet, jotka aikaisemmin eivät ole olleet missään tekemisissä sotailoksen kanssa, vaan olivat olleet usein sellaisissa toimituksissa, jotka eivät tarjonneet heidän sotilaalliselle kehitykselleen pienintäkään tilaisuutta. Myöskin on kieltämätön tosiasia, että nämä enimmäkseen vallankumoukselliset taistelut synnyttivät aivan uuden sotataktikan, josta ei ammattisotilaille ollut siihen asti aavistustakaan ja joka tuotti näille tappion.

Ensimmäinen tämänlaatuinen taistelu uudella ajalla on Englannin pitkän parlamentin taistelu Kaarle II:sta vastaan, joka siinä menetti päänsä v. 1649. Tässä taipauksessa kehittyi oluenpanija *Cromwell* taisteluissa kuninkaallisia joukkoja vastaan suureksi sotapäälliköksi, ja hänen mukanaan nousi suuri joukko miehiä osaksi hyvinkin alhaisista yhteiskunnallisista asemista arvossa pidettyihin sotilasasemiin. Kuten tiettyä, tuli *Cromwell* Englannin diktatoriksi. Yksi hänen eversteistään, *Okey*, oli ollut aikaisemmin lämmittäjä, toinen eversti *Pride*

ajuri, eversti Fox kattilanpaikkaaja, eversti Harvey silkki-kauppias j. n. e.

Vähän yli sata vuotta takaperin kärsi Englannin armeija tappion toisensa jälkeen taistelussa Pohjois-Amerikan siirtomaiden asukkaita vastaan, jotka lopuksi vapauttivat itsensä ja perustivat Yhdysvallat. Näiden taistelutavasta kirjottaa majuri Preussin kuninkaallisessa insinörikunnassa J. Scheibert seuraavasti:

„Kapinalliset pohjois-amerikalaiset käyttivät englantilaisten jäykkiä linjoja vastaan notkeata puolustustaktikkaa, noudattivat hajallista taistelujärjestystä, ympäröivät vastustajan kömpelöt joukot ja karkottivat heidän puuttuvasta kehityksestään huolimatta viholliset pois maasta.“

„Amerikalaisten puolustustaistelutapa tuli kertomusten kautta tunnetuksi siellä ja täällä Euroopassa, mutta uusi taistelutapa ei saavuttanut huomiota, koska oltiin liiaksi ylpeitä ja itsetietosia antaakseen huomiota tuollaiselle metsäläis-taktikalle. Ainoastaan ranskalaiset, joilla vallankumouksen jälkeen oli samallinen kehittymätön nuori armeija kuin amerikalaisilla, tulivat ajatelleeksi ottaa käytäntöön tämän uuden taistelutavan nuorissa joukoissaan . . . . Tällä taktikalla kukisti Ranskan keisari puolen Euroopaa.“

Preussi, joka silloin lepäsi vanhan Fritzin aikana saavutetuilla laakereilla ja katsoi pilkallisesti ja halveksien ranskalaisiin vallankumous-armeijoihin, ei ainoastaan tullut pakotetuksi v. 1792—95 perääntymään näiden edestä ja suostumaan vähemmän kunnialliseen Baselin rauhaan 1795, vaan tulipa vielä pakotetuksi yksitoista vuotta myöhemmin häpeälliseen Tilsitin rauhaan, kärsittyään ainoastaan kaksi tappiota Napoleon I:stä vastaan. On omituinen, mutta kuitenkin historiallinen tosiasia, että aina vasta musertavat tappiot saattavat hallitukset ja hallitsevat luokat uudistuksiin, joiden ehdottaminen aikasemmin oli katsottu valtion rikokseksi tai paraimmassa tapauksessa hyljätty ivaten ja pilkaten. Tämä toteutui tarkalleen muun muassa Preussissa 1807 ja myöhemmin Itävallassa 1867 ja Ranskassa 1871.

Maahan lyötyinä, voittajan ja vallottajan jalka niskallaan käsittivät Preussin vallassaolevat piirit nopeasti,

että vanha järjestelmä oli loppuunsa elänyt ja että täytyi ryhtyä perinpohjaiseen uudistukseen, mikä merkitsi vallankumousta entisiä oloja vastaan. Armeijan uudistus oli yhtä välttämätön kuin kaikkien sisällisten laistosten uudistaminen. Mutta sotaherrat yksinpä aivan nuoremmatkin olivat hyvin vähän taipuvaiset armeija-järjestelmän uudistuksiin. Siitä on olemassa tuolta ajalta lukuisia, osaksi huvittavia tapauksia. Kun esim. kenrali Müffling moitti eräässä kirjeessä kenrali Rūchelille pataljonain suur-ylellisyystarpeita varten olevaa hevosmäärää, toisissa pataljonissa kun oli sellaisia aina viiteenkymmeneen, vastasi tämä ylpeästi: „Ystäväni! Saksalainen aatelismies ei käy jalkasin.“ Scharnhorstia ivasivat vanhimmat brigadikenraalit „pedantiseksi (turhantarkaksi) koulumestariksi“. Tosin ei Scharnhorstin ulkonainen persoonallisuus ollut vähääkään vaikuttava ja sitäpaitsi oli hänen olentonsa hyvin epäsotilaallinen, mutta tämä ei estänyt häntä Gneisenauin, Boyenin ja toisten kanssa panemasta alkuun ja myöskin käytäntöön tuota suurta sotilasreformia, jonka kautta ainoastaan tuli mahdolliseksi Preussille 1813 karkottaa ranskalainen vallottaja maasta. Itse York, joka epäilemättä oli oiva kenrali, näki uudessa armeija-uudistuksessa esiintyvän ainoastaan yleismaailmallisten (kosmopolitien) ja „mailmanparantajien“ ajatuksen. Tätä nykyä kutsuisi hän niitä sosialidemokrateiksi ja isänmaattomiksi kansainvälisyyden harrastajiksi* (internatsionalisteiksi). Ja kuitenkin sisälsi uusi hätäpuolustusjärjestelmä, jonka nuo „kosmopolitit ja mailmanparantajat“ olivat esittäneet, hyvin teräviä „epäsotilaallisia“ neuvoja siihen, mitenkä vihollinen voidaan voittaa. Ja järjestelmää käytettiin myöhemmin menestyksellä.

Scharnhorst odotti ainoastaan kansanpuolustuksesta suuressa muodossa jotain. Hän lausui siitä:

„Vasta kansanpuolustuksen kautta tuli Ranskassa ja Saksassa kansan sotilaallinen henki herätetyksi ja synnytetyksi vilkas innostus isänmaan riippumattomuusasiaan. Pitäisi hyljätä kaikki, mikä sotilaitoksessa on liikaa ja ainoastaan näön vuoksi, valmistaa sotilasta rauhan ai-

kanä ainoastaan sotaa varten, ja tehdä armeija sellaiseksi, että se kykenee toimeensaamaan, mitä siltä vaaditaan“.

Muun muassa tahtoi Scharnhorstin johdolla toimiva uudistuskomitea myöskin poistaa kadettikoulut ja korvata ne yliopistojen yhteyteen muodostetuilla kasvatustaitoksilla. Nyt lähes sadan vuoden kuluessa olemme tulleet niin pitkälle, että kadettikouluja pidetään oivallimpina taitoksina kasvattamaan upserien turhamaisuutta. Sama koskee myös aliupserikouluja. Eräässä kirjeessä lausui Gneisenau asemasta seuraavasti:

„Eräs erityinen seikka on kohottanut Ranskan tälle suuruuden asteelle! Vallankumous on herättänyt kaikki voimat sekä antanut jokaiselle kyvyille soveltuvan toimialan. Minkälaiset loppumattomat voimat uinuvatkaan yhden kansakunnan povessa kehittymättöminä ja käyttämättöminä. Tuhansien ja tuhansien ihmisten rinnoissa asuu suuri haltijahenki, jonka ylöspäin pyrkivä lentovoima sammuu mataloissa olosuhteissa. Samaan aikaan kuin valtakunta sortuu heikkouteensa ja häpeäänsä, asteelee ehkä jossain kaukaisessa kylässä jokin Caesar auransa perässä tai jokin Epaminondas elää kituvasti kättensä työstä.“

Scharnhorst asettui vahtipalvelusta vastaan, koska se muuttaisi sotilaat poliseiksi. V. 1808 kutsuttiin miehet kokoon ainoastaan yhdeksi kuukaudeksi, annettiin välttämätön harjotus erittäinkin hajotetussa taistelutavassa ja lähetettiin taas kotiin. Mutta upserien ja aliupserien täytyi mennä useita kertoja sunnuntaisin maalle harjottamaan miehiä, koska valtio oli liian köyhä kutsuakseen miehet leiripaikoille. Tämän ohella varotettiin päälliköitä ankarasti lyömästä alaisiaan miehiä. Upserin tuli valvoa, etteivät myöskään aliupserit saaneet tehdä sellaista alaisiaan kohtaan. Eipä edes solvaukseenkaan saanut upseri tai aliupseri tehdä itseään syy-pääksi, koska ankara kohtelu alentaisi sotilaiden arvon heidän kodissaan omaistensa silmissä, tekisi hänet kiihottuneeksi ja saattaisi maamiehen kammoamaan sotilasammattia. Näin varotettiin jo 90 vuotta sitten, ja kuinka on asianlaita nykyään?

Loistavan esimerkin siitä, mihin sodan hädässä koonsaatu kansanpuolustus kykenee, antaa Pohjois-Amerikan orjainvapautussota. Ei millään taistelevista puolueista ollut käytettävänään harjotettua armeijaa; mikäli harjotettuja upseereja ja sotamiehiä oli olemassa, olivat ne poikkeuksetta Etelävaltioiden puolella, jotka puolustivat orjuuden säilyttämistä. Armeijain ja niiden johtajien täytyi siis saada kasvatuksensa vasta sodan kuluessa sotaa varten. Ja tapahtui, että tässä sodassa syntyi kummallekin puolelle joukko johtajia, jotka saivat varsinaisten armeijain upserien puolelta ensimmäisen luokan sotapäällikön tunnustuksen. Ja tapahtui edelleen, että tässä sodassa otettiin käytäntöön suuri joukko taktillisia menettelytapoja, jotka mallikelpoisiksi tunnustettuina myöhemmin otettiin käytäntöön myöskin Europan seisovissa armeijoissa. Pidettiin huolta varustautumisesta, hyökkäyksestä ja puolustuksesta, linnotuslaitoksista maalla ja merellä ja erittäinkin joukkojen ravitsemisesta ja haavottuneiden ruuasta ja hoidosta, jotka kaikki toimitettiin tavalla, joka saavutti yleisen tunnustuksen. Lyhyesti sanoen, pohjois-amerikalainen orjainvapautussota muodostui Europan armeijoille käänteentekeväksi joka suhteessa, eikä varsinkaan sotasairaanhoidon nähdessä vielä nykyäänkään vedä mikään Europan valta vertoja sille, mitä Yhdysvallat, varsinkin pohjoisvaltiot, saivat aikaan.

„Sotilasviikkolehdestä“ 1875 annettiin pohjoisvaltioiden armeijassa vallinneesta kurista seuraava tunnustus: „Merkillistä on, että tässä pitkässä sodassa ei esiintynyt ainoatakaan suurta sotilaskapinaa ja salavehkeilyä, ja myöskin tottelemattomuutta esiintyi suhteellisesti vähän. Jokainen kunnollinen sotaherra, kenrali, eversti, osasi nopeasti saattaa niskottelevat kuuliaisiksi, ja kun rauha oli päätetty, palasivat nuo 800,000 miestä vastaanansomatta ilman palkitsemisia ja avustuksia toimeensa takasin. Viisi vuotta pohjois-amerikalaisen sodan jälkeen puhkesi sota Saksan ja Ranskan välillä, missä sodassa seisoi vastatusten kaksi Europan mahtavinta armeijaa. Kuinka ylpeä Ranskan armeija kukistui saksalaisten iskuista, on tuoreessa muistissa, joskin on

lieventävänä asianhaarana otettava huomioon, että sodan puhkeaminen oli ranskalaisille yllätys, ja että saksalaisilla oli useimmissa tappeluissa aina Sedanin tappeleluun saakka ylivoima. Mutta ettei myöskään Saksan puolella kaikki ollut, kuin olisi olla pitänyt ja että osaksi tehtiin suuria virheitä, on nykyään kumoamaton tosiasia, joskin yritetään salata tämä suurelta joukolta.

Niin on annettu sodan suurimmasta tappelusta Mars la Tourin luona elok. 16 p:nä 1870 seuraava arvostelu:

„Johto Saksan puolella tapahtui melkein liian rohkeasti, niin että se olisi yhdellä iskulla helposti voinut muuttua tuhoatuottavaksi. Se asetti vaatimuksia, joita ainoastaan saksalaiset joukot kykenivät täyttämään, varmana ryhtyi se liian helposti ilman riittävää asiantunte-
musta epätasaiseen taisteluun, mutta sillä oli se suuri ansio, että se kesti taistelun rautasella tahdolla joskin hirmuisella mieshukalla. Prinssi Fredrik Kaarlen loppuhyökkäykset olivat itse taistelun vuoksi hyödytöntä verentuhlausta, mutta niillä oli kuitenkin suuri kanta-
vuus, koska ne saattoivat Ranskan marskin erehdyksiin olevasta voimasuhteesta ja vaikuttivat senkautta perään-
tymispäätöksen.“ Kirjottajan loppupäätelmä taistelusta on seuraava:

„Saksan puolelta oli Mars la Tourin taistelu vaikea virhe, koska sen oikeastaan olisi pitänyt päättyä ehdottomaan tappioon, sillä ei voitu laskea, että kuviteltu vaara olisi estänyt vihollisen toimimasta. Mutta kun näin tapahtui, tuli strategisesti ansaittu tappio taktilliseksi voitoksi. Tunnettu sotilaskirjailija Karl Bleibtreu lausuu kirjoituksessaan „Sotateoria ja käytäntö“, ruoskittuaan ensin sitä halveksivaa katsantokantaa, jota osotetaan sel-
laisten lausuntoja kohtaan, jotka eivät ole voineet kohota „tieteellisesti sivistyneiksi sotilashenkilöiksi“, seura-
vasti: Olisikohan jäänyt sivistyneiltä armeija-aineiksilta huomaamatta, että Ranskan vallankumouksen ja suuren amerikkalaisen kansalaissodan sotapäälliköillä ja kenra-
leilla ei ollut pienintäkään sotilaallista kokemusta takana? Ja vielä, ettei useilla suurilla sotaherroilla ku-
ten Cromwellillä ollut kerrassaan mitään alkeissivistystä, tai olivat kuten Fredrik, Napoleon ja eräässä suhteessa

Caesar, saaneet ainoastaan hyvin pintapuolisen koulusivistyksen, ennenkuin he omasta kokemuksestaan oppivat sotataidon. Ilman niitä vallankumouksia olisi Cromwell kuollut maanviljelijänä, Bonaparte kaptenina tai Preussissa olisi hän saanut huonolla erotodistuksella eron jo luutnanttina törkeän tottelemattomuutensa takia. Myöskin puuttui häneltä preussilaisten sotilasvaatimusten mukainen vartalo tuumalleen mitattuna.“

Vuonna 1870 tapahtui taas, että kahden miehen Gambettan ja Freycinetin onnistui, sittenkuin Napoleonin armeija oli tuhottu, luoda yleisen hämmennyksen vallitessa ikäänkuin maasta uudet pääasiallisesti aseiden käyttöön harjaantumattomista miehistä kokoonpannut armeijat. Ja he kykenivät käymään näillä sotaa lähes 6 kuukautta, silloinkuin uljas Napoleonin armeija oli siihen kyennyt tuskin 6 viikkoa. Etteivät Ranskan pontistikset Sedanin jälkeen enää kyenneet johtamaan onnelliseen lopputulokseen, on luonnollista, mutta että ne tulivat Saksan sodankäynnille hyvin epämuksiksi, hämmensivät suuressa määrässä voiton tuottamaa mielialaa, korottivat melkosesti suuttumusta sotaan ja maksoivat suuren joukon uhreja, on myöskin totta. Eversti, vapaaherra von der Goltz kirjoittaa tästä kirjassaan „Leon Gambetta ja hänen armeijansa“: „Että Gambettan onnistui oman ja Freycinetin ynnä muiden samanmielisten tahdon lujuuden kautta nostaa aseeton jo vastustuksessa väsäytynyt maa taisteluun, joka antoi tekemistä Saksan armeijoille kuukausiksi ja joka toimitti meille tilaisuuden tutustua voimiin, joita me ilman tätä kokemusta vielä nykyäänkin tulisimme halveksimaan... Hänelle „Gambettalle“ riitti muutama viikko muodostaakseen yleisestä kaaoksesta, joka häntä kohtasi, hyvin varustetun armeijan, jonka pääluku nousi satoihin tuhansiin... Armeijat kasvoivat maasta. Kaikkiaan muodosti hän 12 armeijaa, — todella mahtava lähes puolen miljoonaa sotamiestä ja 1,400 tykkiä käsittävä joukko... Hän ei tahtonut jatkaa kansallista taistelua enään armeijan vaan kansalaisainesten avulla. Koko kansan tuli olla hänen armeijanaan. Ainoastaan harvat tukivat häntä, sillä ei kukaan luottanut onnistumisen mahdoli-

suuteen; ja näistäkään harvoista ei enemmistö ollut koskaan sotilaina. Mutta siitä huolimatta onnistui hänelle, mitä hän aikoi. Jos meidän saksalainen isänmaamme — josta Jumala meitä varjelkoon — kerran saisi kärsiä samallaisen tappion kuin Ranska Sedanin luona, niin toivon, että nousisi silloin mies, joka osaisi kuten Gambetta, jatkaa taistelua viimeiseen saakka!“

Tämä on loistavin todistus, minkä ammattisotilas voi antaa siviilihenkilöstä.

Näin osottaa tämä lyhyt historiallinen katsaus, että kaikissa vaikeissa tapauksissa suurissa sivistysmaissa — Englannissa, Ranskassa, Yhdysvalloissa, Preussissa — pelasti maan kansan voima täydessä alkuperäisyydessään, eikä seisova armeija. Myöskin taistelut Espanjassa ja Tyrolissa ansaitsevat tulla tässä mainituiksi. Niissäkin teki kansa vielä kauan aikaa vieraille valloittajalle vastarintaa senjälkeen kuin viralliset valtion ja sotaväen vastustusvoimat oli murretut.

Sama vastakohtaisuus, joka esiintyy hallitsevien ja hallittavien luokkien välillä, esiintyy myös useimpien suurien valtioitten armeijajärjestöissä ja muodostaa varsinkin Saksassa mahdollisimman vahvan väliseinän kansan ja armeijan välille. Ajan pitkään ei se menesty.

Että nykyinen 2—3 vuoden palvelusaika ei ole välttämätön miehen kasvatukseen sotakelpoiseksi sotilaaksi, todistaa, lukuunottamatta kaikkea muuta koke-musta, jo kaikissa joukko-osastoissa oleva yksivuotisten vapaaehtoisten laitos. Nämä vapaaehtosehan voivat palvelusaikansa lopussa edellyttäen että heiltä ei puutu välttämättömät yhteiskunnalliset ominaisuudet saavuttaa vastaavan tutkinnon kautta reserviupserin arvon.

Vielä selvemmin tuli näkyviin mahdollisuus kasvat-taa lyhyessä ajassa sotakelpoisa miehiä niiden harjotus-ten kautta, joita 1880-vuoden asetuksen mukaan annettiin 20 viikon aikana reservin miehistölle. Entinen kapteni kirjailija Edmund Miller myöntää eräässä kirjo-tuksessaan, että vaikka opettajakunta ei ollut yhtenäinen ja veti kompania 10 viikon kuluttua linjakompanialle kehi-tyksessä vertoja. Hän sanoo edelleen: „Julkisesti eivät

upserit sitä myöntäneet, mutta keskuudessaan he sanoivat, että kyvykkäisyys oli hämmästyttävän hyvä eikä voitu todellisuudessa erottaa kompaniaa linjajoukosta."

Ja surullista olisi, jos ei se näin olisi. Kaikki historiallinen ja käytännöllinen kokemus puhuu sen puolesta. Mitä näppärämpää henkisesti ja mitä kehittyneempää ruumiillisesti nuoriso on, sitä helpommiksi tulevat sille sotaharjoitukset, jotka eivät aseta mitään sellaisia vaatimuksia, joita ei jokseenkin keskinkertaisilla lahoilla varustettu ihminen kykene lyhyessä ajassa täyttämään. Ainoastaan vallasolevien ja hallitsevien luokkien edut, jotka luokat luulevat näkevänsä kansan armeijassa heidän etuoikeutetun asemansa lopun, ovat sitä vastaan ja saattavat nämä luokat väittämään päinvastaista.

Mutta tässä on hyvin suuren kansanemmistön edut pienen kansan vähemmistön etuja vastassa, ja edellisten täytyy tulla määrääviksi kun vaan tämä enemmistö sitä voimakkaasti vaatii.

VIII.

Loppupäätelmä.

Tämä kuuluu, että työtätekevän väestön kaikkien täytyy asettua korvaamaan seisovaa armeijaa kansan puolustuksella ja samaan aikaan pyrkiä saattamaan voimaan sellainen järjestys, jonka mukaan ei kansainvälisiä riitaisuuksia eri sivistyskansain välillä vastaisuudessa selvitetä aseitten voimalla ja siihen yhtyneillä ilkitöillä. Nämä täytyy ratkaista vastaisuudessa järjen ja oikeuden tietä puolueettomien riidanratkaisijoiden päätöksen kautta, joiden vaaliin kumpikin puolue ottaa osaa. Vielä oikeampaa olisi, että kaikki mailman sivistysvaltiot sopisivat, että riitaisuuden sattuesssa yksityisten kesken, toiset rupeisivat riidan ratkaisijoiksi ja rauhan rakentajiksi.

Sen merkityksen vuoksi, mikä nykyisillä meri- ja maa-sotalaitoksilla on hallitseville luokille, nämä luokat kuin useissa tapauksissa tehtaissaan laittavat aseet ja laivat sekä hankkivat muonavarat ja kaikenlaiset muut tarpeet tai ovat sotajoukonjohtajina, upsereina ja virkamiehinä, ollen näin heille hyötyä olevan tilan pystyssä pitämisestä, ja vieläpä sen vahvistamisesta ja laajentamisestakin, ei taistelu olevia laitoksia vastaan ole mitään helppoa. Kuten kaikkialla, samoin myöskin tässä asiassa on tietämättömyys ja juurtunut ennakkoluuloisuus suuressa osassa hallituista hallitsevien tukena. Suuren joukon tietämättömyys vaikuttaa sen, että pidetään tässä kuten monessa muussakin asiassa kaikkein järjettömintä järjellisimpänä ja tehdään se senkautta mahdolliseksi. Korkein velvollisuus on siis paljastaa vallitsevan järjestelmän pahat puolet ja haitat, ja tämän kautta yhäti

valistaa niitä luokkia, se on kansan suurta enemmistöä, jotka hyötyvät paremmasta järjestelmästä.

Juuri kansan syvät rivit etupäässä asettavat sotamiehet, ja he ne pääasiallisesti ylläpitävät, heidän kun ensi kädessä on kannettava verot ja muut rasitukset; he myöskin sodan sattuessa saavat kantaa suurimmat uhraukset henkeen ja elämään nähden ja heidän omaisiaan kohtaa kovimpana sen ajan tuottama hätä; heidän toimialaansa myöskin rauhan aikana vallitseva järjestelmä vaikeimmin vahingoittaa, heidän kehitystään se estää ja heidän koko kultturielämänsä se tukehuttaa.

Maa- ja merisotakulunkiarvio nielee ne varat, jotka muuten olisivat käytettävissä edistys- (kultturi-) tarkoituksiin. Armeijat itse nykyisessä muodossaan ovat alituksena uhkana kansan rauhalle, sillä niiden olemassaolon ehtona on sota. Sinä hetkenä, jolloin kansat vihdoin oppivat sen käsittämään, tulevat ne tarpeettomiksi ja häviävät.

Hallitsevien rauhan vakuutukset tulevat kumotuiksi alituisten varustautumisien kautta; teot eivät vastaa sanoja, rauhattomuus ja epäluulo ovat seurauksena.

Työväen kansainvälisyyden, — tämän luokan, joka yksinään kaikista luokista on osottanut, mitenkä ihmiset huolimatta eroavaisuudesta sukuperässä, kielessä, uskonossa, voivat rauhallisesti ymmärtää toisiaan ja työskennellä yhdessä, — täytyy laajentua suurten kansanemmistöjen kansainvälisyydeksi.

Niin tosiaankin, armeijaahan tarvitaan ei ainoastaan ulkonaisia, vaan myöskin sisäisiä vihollisia vastaan. „Sisälliset viholliset“, niitä ovat kuten tunnetaan ne, jotka taistelevat nylkemistä, sortoa, köyhyyttä, kurjuutta, tietämättömyyttä, halpamaisuutta ja ulkokultaisuutta vastaan, ja tahtovat hankkia rauhaa, iloa, hyvinvointia, sivistystä, tietoa ja oikeutta kaikille, niitä ovat sanalla sanoen sosialidemokratit. Että armeijaa mahdollisesti olisi käytettävä myöskin „sisällisiä vihollisia“ vastaan, siitä on erittäinkin Saksan kansa saanut niin usein kuulla, että ulkonaisen vihollisen ajatus on melkein hävinnyt sen kautta. Ulkonainen vihollinen on kuin karitsa tähän n. k. „sisälliseen viholliseen“ verra-

ten. Ja kuitenkin työskentelevät nämä „sisäiset viholliset“ miliona-lukuisena ja päivä päivältä lisääntyvänä joukkona ihmisyden korkeimpain ihanteiden toteuttamiseksi, ja täyttävät velvollisuutensa valtakuntaa ja valtiota vastaan, veroja maksaen ja sotapalvelukseen astumalla ainakin yhtä hyvin kuin „sisäiset ystävät“.

Hallitsevien kannalta katsottuna on syytä pelätä, että kaikesta huolimatta tulee päivä, jolloin nämä „sisäiset viholliset“, ovat väkevämmät kuin „sisäiset ystävät“, ja mitä silloin? Ja vieläpä samassa armeijassa, jonka muun muassa pitäisi olla erityisesti heidän kukistamistaan varten.

Tähän asti on sosialismin päämaja ollut kaupungeissa ja teollisuuspaikoissa, mutta se marssii myöskin syvemmälle maakyliin. Ja nyt tahtoo sotilaallinen kehitys, — jos olisimme uskonnollinen, sanoisimme kaitseminen, — että meidän vallanpitäjien täytyy jo nykyään ottaa sotilaansa etupäässä sieltä, mistä myöskin sosialismi saa parhaat taisteluvoimansa, kaupungeista ja teollisuusalueilta.

Vuosien 1893—94, 1894—95 ja 1895—96 kutsunnat osottivat, että jo nykyään suurin osa kutsutuista otetaan kaupunkilais- ja etupäässä teollisuus-piireistä. Tämä menee niin pitkälle, että sellaisessa pääasiallisesti maanviljelys-maassa kuin Baijeri on suuri enemmistö kutsutuista, ei maanviljelysalalta, vaan muista ammateista.

Vuoden 1895 väenlaskussa muodosti maanviljelysväestö 44,8 % koko väestöstä, mutta armeijaan kutsutut tekivät siltä osalta ainoastaan 40,2 %. Sitävastaan antoi teollisuudesta ja vuorityöstä elävä väestö, joka teki 34,2 % koko väestöstä, 49,3 % kutsutuista. Kauppa ja liike käsittivät 7,3 % väestöstä ja antoivat 3,9 % kutsutuista. Henkilöt ilman ammattia tekivät 0,6 % ja asettivat 0,2 % kutsutuista.

Nämä luvut ovat suurimmassa määrässä hämmästyttäviä, ne kumoovat mitä jyrkemmin tähänastiset otaksumat, että maanviljelysväestö asettaisi vielä sotilaitten pääosan. Päinvastoin on asianlaita. Ja nämä suhteet tulevat vielä muuttumaan tähänastiseen suuntaan, koska

meidän taloudellisen kehityksemme pyrkimyksenä on, että teollisuudessa, vuorityössä, kaupassa ja liikkeessä toimivien henkilöiden ja niiden omaisten luku seisovasti kasvaa, jota vastoin maanviljelyksestä elävän väestön luku *suhteellisesti ja todellisesti vähenee*.

Lähemmin osottavat sen seuraavat numerot:

	Ammatinharjottajia (päähenkilöitä):		Kaikkiaan (työväki, palvelijat ja perheet siihen luettuina):	
	v. 1895,	v. 1882.	v. 1895,	v. 1882.
Maanviljelyksessä j. n. e.	8,292,692;	8,236,496.	18,501,307;	19,225,455.
Teollisuudessa ja vuorityössä . . .	8,281,230;	6,396,465.	20,253,241;	16,058,080.
Kaupassa ja liik- keessä	2,338,508;	1,570,318.	5,966,845;	4,531,080*).

Nämä tosiasiat, jotka esittävät sellaista *täydellistä taloudellista vallankumousta*, joka täytyy mahtua ahtaimpaankin järkeen vaativat täydellistä muutosta väestön mielipiteissä ja harrastuksissa. Sitten kuin sen taloudelliset ja yhteiskunnalliset elinsuhteet ovat muuttuneet. Sosialististen ihanteiden harrastusten kehitystä on tämän jälkeen mahdoton estää, se vastaa taloudellisen kehityksen lakeja, joka kehitys pakottaa kulkemaan yhä kauvemmaksi samassa suunnassa. Mutta siten on myös-

*) Suomen viralliset tilastot osottavat seuraavaa:

	Ammatinharjottajia (Päähenkilöitä):		Kaikkiaan (työväki, palvelijat ja oma perhe siihen luettuina):	
	v. 1900,	v. 1880;	v. 1900,	v. 1880.
Maanviljelyksessä ja sen sivuelinkeinoissa . . .	428,135,	200,023;	1,572,374,	1,589,701.
Teollisuudessa	93,672,	27,993;	288,343,	134,875.
Kaupassa	16,957,	3,404;	54,231,	21,064.
Kulkuneuvoissa	26,741,	15,498;	74,441,	42,216.
Valtioviroissa	25,801,	11,636;	70,315,	43,015.

Joskin siis meillä edelleenkin valtavan suuri enemmistö asukkaista elää maanviljelyksestä, karjanhoidosta, kalastuksesta y. m. näiden yhteydessä olevista elinkeinoista, on kuitenkin huomattavissa tällä alalla 17,327 henkilön vähennys vuodesta 1880 vuoteen 1900, kun samaan aikaan on henkilöluku kaikkien muitten ammattien alalla noussut.

Suomentajan muist.

kin varmaa, että sosialismin kannattajien luvun täytyy seisovasti kasvaa armeijassa, koska tämä aate jo nykyään istutetaan sosialististen vanhempien kautta satoihin tuhansiin, ja vielä sitä enempi, koska nykyaikainen sodankäynti tarvitsee kehittyneitä (intelligenttiä) sotilaita ja intelligenssi on korkeammalla kaupungeissa ja teollisuuspaikoilla kuin maalla.

Bayerilainen kenraali v. Sauer on antanut tästä asiasta seuraavan lausunnon:

„Olisiko sotatarkoituksia varten parempi saada nuori miehistö maanviljelys- vaiko teollisuus-alueista, lienee vaikea sanoa; *armeija tarvitsee molempia lajia*. Talonpoikaiset nuoret sotilaat lienevät komeampia kuin teollisuusalueiden nuoret sotilaat. Mutta edelliset alistunevat perin vastahakoisesti sotilaalliseen kurinpitoon ja lienevät useinkin kaikkea muuta kuin mieluisia alaisia; talonpoikaisnuorukaisten vastahakoisuus sotilastapoihinsa nousee usein siihen määrään, että heidän ruumiilliset ominaisuutensa eivät sen kautta paljoa merkitse. Edelleen puuttunee häneltä, vaikk'ei hän olisikaan millään tavalla epäintelligentti, kaupunkilaisen laajempi näköpiiri, sen tottumus ajatusten ilmaisemisessa, sen nopea päättäväisyys ja huomaavaisuus. Talonpoikainen reservi- ja nostoväki-armeija ei liene läheskään niin hyvä kuin vastaava kaupunkilainen; vieläpä menettänee talonpoikainen sotamies reserviin jouduttuaan nopeasti suuren osan kykyisyydestään. Kaupunkilainen saanee myöskin ruumiillista harjotusta voimisteluyhdistyksissä, j. n. e. Erehdystä lienee myöskin luulla, että talonpoikaissotilaat olisivat marssikykyisempiä kuin kaupunkilaissotilaat. Nämä tottunevat myöskin paljon helpommin sotaväen ravintoon ja terveystätöihin. Talonpoikais- ja kaupunkilais-sotamiesainesten hyvien ja huonojen puolien tasottaminen käynee helposti mahdolliseksi. Työväensuojelulainsäädäntö ja täydellisempi ruumiin harjotus kaupunkilaiseen nähden, syvempi sivistys talonpoikaiseen nähden, — ja niin saamme me molemmilta toimialoilta kelpoista sotaväkiainesta, ja vaikka me kasvaimme yhä enempi „teollisuusvaltioksi“, ei Saksan puolustusvoima tule siitä vähintäkään kärsimään.“

Mutta mitä parempaa voi sosialidemokratia toivoa kuin sellaisia lopputuloksia, jotka ajavat vettä kaikkiin sen myllyihin. Hulluutta on ajatella tällaisia ja muita samankaltaisia tosiasioita vastaan väkivaltaista kukistamista, barrikadeja ja katutaisteluja. Sellaisten aika on jo ohi. *Vallankumous tapahtuu asioissa ja siirtyy sieltä päihin, ja sellaisella nopeudella, joka ei jätä mitään toivomisen varaa.*

Hallitsevat luokat, jotka tahtovat säilyttää aikaan sovetumattomia olosuhteita, kadottavat kannatuksestaan, jota ne vielä nauttivat joukkojen puolelta, vuosivuodelta yhä enempi ja enempi, ja sosialistien joukko, jotka tahtovat luoda uuden oikeamman yhteiskunnallisen järjestyksen, kasvaa kasvamistaan.

Reaktionia vastaan astuu sen vastakohta, vallankumous, se on kaiken perinpohjanen uudistus. Sen huuto on: taaksepäin! Tähän vastaa pitkin koko toisen puolen rivejä kaikkuva huuto: eteenpäin! eteenpäin! Kenelle lankee lopullinen voitto, siitä ei liene epäilystä.

Samoinkuin vanha taloudellinen järjestelmä, samoin on aikansa elänyt myöskin vanha armeijajärjestelmä, joka päivä päivältä synnyttää yhä suurempaa turmiota. Hajotusprosessi on käymässä sen ruumiissa.

Vanha hukkuu, ajat muuttuvat, uusi elämä versoo raunioista. Uusi vuosisata murtaa vanhan portit, *työn ja työväen vuosisata.*

Työtätekevä ihmiskunnan osa väsyi lopuksi ainai- seen raatamiseen ja orjantyöhön, josta se ei saa muuta palkaksi kuin murheisen elämän köyhyydessä ja ainaisessa kauhean joukkomurhan pelossa, joka murha hukuttaa meidät vereen ja kyyneliin. *Ja minkä vuoksi! Ja kenen vuoksi!* Isänmaanrakkautta ja uhrautuvaisuutta vaativat hallitsevat luokat työtätekeviltä luokilta. Mutta samat henkilöt, jotka sanovat työs- kentelevänsä isänmaan hyväksi ja isänmaanrakkau- den innostamina ja senvuoksi myöskin harrastavansa varustautumista maalla ja merellä, eivät ainoastaan kiel- täydy suorittamasta tästä varustautumisesta johtuvia uhrauksia omasta kukkarostaan, vaan ovat sen lisäksi valmiit, niinpian kuin se tuottaa heille voittoa kutsu-

maan puolalaisia ja venäläisiä, böhmiläisiä ja italialaisia työmiehiä tuhansittain maahan, käyttääkseen heitä oman maan kansalaisten palkkojen laskemiseksi. Samalla perustuksella ottavat he neekeriä ja malaijeja kauppalaivoihin, ja kuka tietää, koska nämä patriotit kansoittavat Itä- ja Pohjois-Saksan tasankojen aatelishovit ja maakartanot kiinalaisilla kuleilla samoin kuin he nykyään jo miehittävät niillä Itä-Asian kauppalaivat.

Pois nämä aina toistuvat lauseparret, joiden vaikutus vähenee päivä päivältä samassa määrässä kuin vanha usko särkyä.

Vuonna 1841 kirjotti edesmennyt kenraalisotamarski v. Moltke:

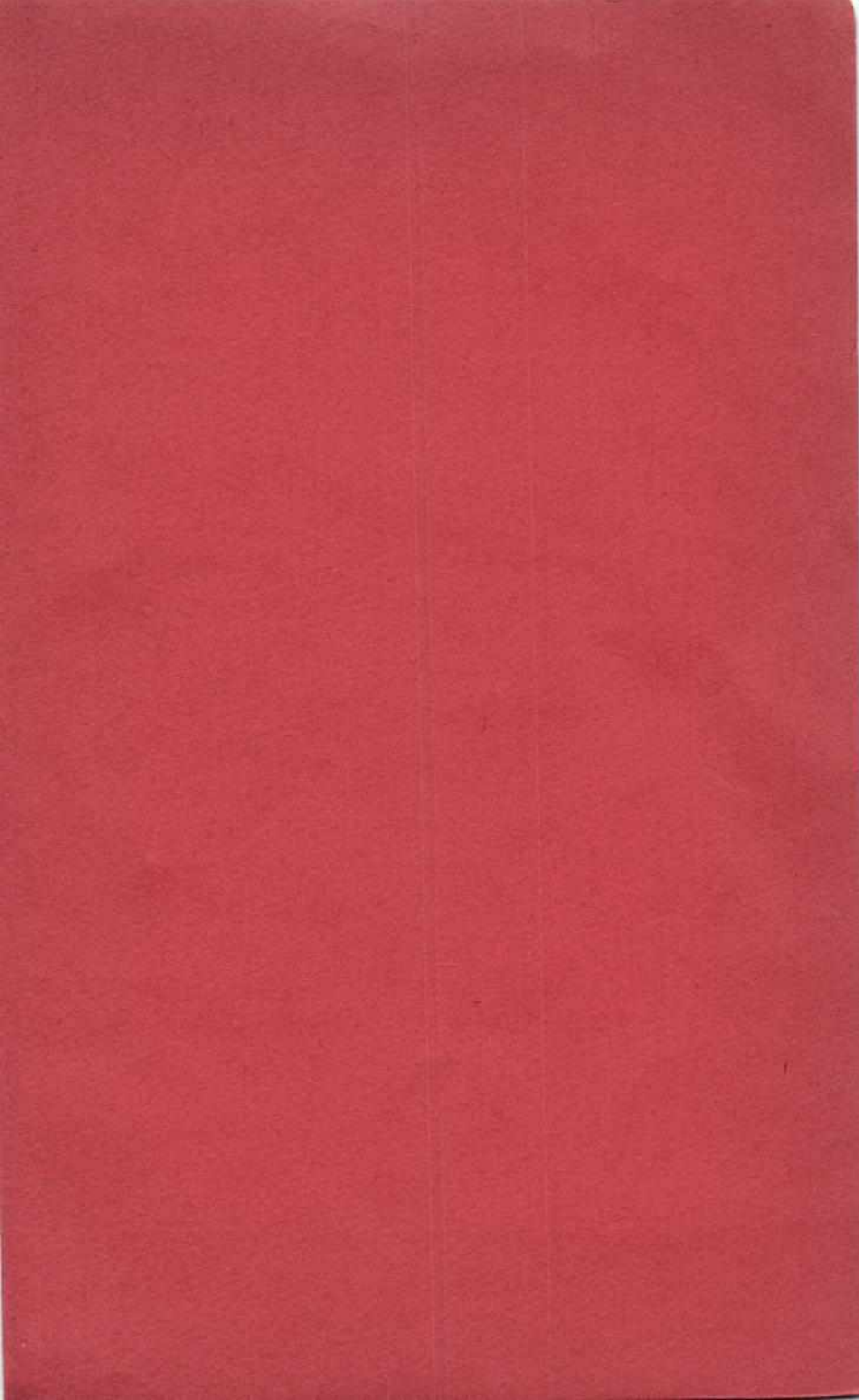
»Me tuunustamme avoimesti hyljeksityn yleisen Europan rauhan aatteen!«

Ja hän esitti mainitussa kirjoituksessa edelleen, mitä suuria edistyksiä Preussi 25 vuoden rauhan aikana oli tehnyt, ja miten paljon parempaa ja hyödyllisempää olisi käyttää sotatarkotuksien nielemät menot kansojen sivistyksellistä kehitystä varten. Moltke on myöhemminä vuosikymmeninä, ollessaan mahtavan armeijan johdossa, esittänyt oleellisesti toisia katsantokantoja ja sillä vain todistanut, *miten ihmisten muuttuvat edut muuttavat heidän mielipiteitään.*

Mutta nykyisin alkavat suuret joukot yhä enemmän havaita, että heidän elinensä pitävät yhtä kansojen rauhallisen kehityksen kanssa ja, jälleen esittääksemme erään Moltken aikaisemman lausunnon: *»kansojen erilaiset olosuhteet ovat välttämättömänä syynä riitaisuuksiin ja sotiin».*

Kaikin keinoin tulee siis edistää kansojen veljistymis-aatetta, etujen yhteisyyttä — kuten luokkatietoiset työläiset jo tekevät — ja tulee raivata voitokas tie ajatukselle: *tulevaisuuden ihmiskunnan tehtävänä on saattaa kaikki yhteiseen työskentelyyn korkeimpien kulturitöiden suorittamiseksi.*

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is too light to transcribe accurately.

Sosialistista ja vapaa- aatteista kirjallisuutta

on kustannuksellamme ilmestynyt:

R. G. Ingersollin valitut teokset, jotka sisältävät 10 eri luentoa, sivuja yli 300, hinta helpommissa kansissa 2: 25 ja korukansissa 2: 75 (Ensimmäinen painos 3 kuukaudessa loppuun myyty, toinen painos ilmestyy Elokuun kuluessa). Eri-tyisenä vihkona on ilmestynyt luento: **Jumalat ja perkeleet**, hinta 50 p.

Aikamme orjuus, kirj. Leo Tolstoi, suom. O. T. Sivuja 93, hinta 75 p. Tämä kirja on yhtä huomattava kuin sanotun kirjoittajan muutkin teokset. Musertavia iskuja jakelee kirjoittaja siinä kaikkia ja kaikkea kohtaan.

Jesuksen taloudellinen politiikka, kirj. W. Ricker, suom. A. Ollikkala, sivuja 52, hinta 35 p., on suosituimpia niistä pienistä kirjasista, joita työväenaatteen alalta on julkaistu.

M. V. VUOLUKKA,
Tampere.